

**T.C.MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

**BİREYSEL BANKACILIKTA GERİ ÖDENMEYEN KREDİLER SORUNU VE
BİR KATILIM BANKASI ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
NESLİHAN BİRİZ
141103101**

Danışman: Doç. Dr. Davut PEHLİVANLI

İstanbul , Haziran 2016

'Bu çalışmadaki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak elde edip sunacağımı, çalışmada bana ait olmayan tüm veri ve sonuçların kaynağını göstereceğimi beyan ederim''.

Ad Soyad

İmza

.....

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

22.07.2016 tarihinde tezinin savunmasını yapan Neslihan BİRİZ'e ait "Bireysel Bankacılıkta Geri Ödenmeyen Krediler Sorunu ve Bir Katılım Bankası Örneği" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İktisat Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Nazif GÜRDOĞAN
(Başkan)

Doç.Dr.Davut PEHLİVANLI
Danışman
(Üye)

Yrd.Doç.Dr. Murat Bekir BUKET
(Üye)

ÖNSÖZ

Bu çalışma Bireysel Bankacılıkta Geri Ödenmeyen Krediler üzerine yapılmıştır. Kredi anlaşması sonucunda belirlenmiş geri ödeme anlaşmasının önemli oranda bozulduğu, anapara ve/veya faiz ve/veya kar ödemelerinde gecikmelerin yaşandığı ve dolayısıyla da zarar olasılığının belirlendiği durumlar irdelenmiştir. Kredi tahsisi, sorunlu kredi olma durumuna düşmeden önceki sinyaller, sorunlu kredi olma durumunda izlenecek yollar, yapılması gerekenler açıklanmıştır. Türkiye’de sorunlu kredilerin oranları tablolar ve şekiller dikkate alınarak gösterilmiştir. Bu bilgilerin bilgi sahibi olmak isteyen kişilere faydalı olacağı inancındayım.

Tez çalışmamda planlanmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı şekillendiren sayın hocam Doç. Dr. Davut Pehlivanlı’ya, yardım ve desteklerini esirgemeyen banka çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Neslihan BİRİZ

ÖZET

Bireysel Bankacılıkta Geri Ödenmeyen Krediler Sorunu ve Katılım Bankası örneği

Neslihan Biriz

Bu tezde Bireysel Bankacılıkta Geri Ödenmeyen Krediler sorunu hakkında bilgi verilerek uygun çözüm ve öneriler getirilmesi hedeflenmektedir.

Bankaların ve kredi kurumlarının bilinen fonksiyonlarının yanında en önemli işlevlerinden biri kredilendirme dir. Banka ve kredi kurumlarının uygulayacağı etkin bir kredilendirme faaliyeti , ülke ekonomisini canlandıracak ve yatırımları arttıracak ve bu da büyümeyi sağlayacaktır.

Geri ödenmeyen krediler sorunu bankalarının vazgeçilmez sorunlarından ve her geçen gün kritik boyutlara ulaşma ihtimali bulunmaktadır. Kredilerin düzenli pazarlanması için bir ülkenin güçlü bir kredi politikasına sahip olmasına sahip olması gerekir. Daha az riskli, kısa vadeli ve en verimli yerlere kredi verilmesi gereklidir. Karşılaşılabilecek sorunlara önceden çözüm üretebilme yöntemlerini ve sorun çıkmışsa nasıl önlem alınacağı konusunda ayrıntılı bilgi vermesi açısından önemlidir.

Çalışmada, katılım bankacılığını tanıma, kredi türleri, kredi tahsis öncesi süreç, kredi tahsis süreci, kredi tahsisinin gerçekleştirilmesi, kredilerin izlenmesi, kredi sorunlarının oluşumunu etkileyen nedenler, sorunlar için çözüm yolları, sorunlu kredilerin irdelenerek çözüm yolları hakkında okuyucuya bilgi verilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: *Katılım Bankacılığı, Bireysel Krediler, Kredi Tahsisi, Kredinin Geri Ödenme Sorunu*

ABSTRACT

REPAYMENT ISSUE OF THE LOAN IN RETAIL BANKING AND PARTICIPATION BANK'S EXAMPLE

Neslihan Biriz

In this thesis, It is aimed to providing critical inputs and suggestions on appropriate solutions of the collection problem of Loans in Retail Banking. Retail Finance and extending credit facilities are most important functions of Banks.

Effective and efficient lending regulations and processes are essential, which will increase investments , fuel growth, and in turn could improve the country's economy.

Repayment of loan issue is one of the indispensable problem in this country, and increasing day by day. A country should have a strong credit policies for marketing regular loans and extending loans to the most deserving parties. Focus should be on short turn and less risky areas.

The information and inputs in this thesis will help in measuring, providing solutions to the problems that arise in the Retain Banking.

The study is also aimed towards providing informations and insightful inputs to all readers about the participation bank's loan types, approval, credit allocation process, realising and monitoring of credit, settlement of credits/loans, factors contributing to problems, and solutions for the same ext.

Key Words: *Participation Banking, Consumer Loans, Allocation of Credits, Credit Reimbursement Problems*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR.....	ix
TABLolar VE ÖRNEKLER.....	x
GRAFİKLER	xi
GİRİŞ.....	12
1.FAİZSİZ BANKACILIK.....	14
1.1 Faizsiz Bankacılık ve Faizsiz Bankacılıkta Kullanılan Yöntemler.....	14
1.2. Faizsiz Bankacılıkta Kullanılan Yöntemler	14
1.2.1. Fon Toplama Yöntemleri.....	15
1.2.1.1 Özel Cari Hesap	15
1.2.1.2 Katılma Hesapları	15
1.2.1.3 Özel Fon Havuzları	15
1.2.2 Fon Kullandırım Yöntemleri.....	16
1.3.Faiz Esasına Göre Çalışan Konvansiyonel Bankacılık ile Faizsiz Bankacılık Arasındaki Farklar.....	17
1.3.1 Niyet Farkı	17
1.3.2 Para Toplama Biçimi	17
1.3.3 Sahiplik Durumları Farkı	18
1.3.4 Yatırım Hedefleri Farkı.....	18
1.3.5 Karlılık Hedefleri Farkı.....	18
1.3.6 Faaliyetleri Bakımından Farkı	18
1.3.7 İşbirliği ve Dayanışma Bakımından Farkları	18
1.3.8 Mekanizma ve Düzeneklerin Koordinasyon Farkı	19
1.3.9 Finansman Sermayesi Bakımından Farkı.....	19
1.3.10 Hükümetin Rolü Açısından Fark	19
1.3.11 Siyasi Yöneliş Açısından Fark	19
1.3.12 Rekabet Açısından Farkı	19
1.4 Finansal Sistem, Finansal Sistemde Faizsiz Bankacılık ve Makroekonomik Etkileri	19
1.4.1. Finansal Sistem ve İşleyişi	19
1.4.2. Finansal Sistemde Faizsiz Bankacılık.....	20
1.4.3. Faizsiz Bankacılığın Ekonomiye Etkileri.....	21
1.4.3.1 Atıl Fonların Ekonomiye Kazandırılması	22
1.4.3.2 Reel Ekonomiye Fon Sağlamak	22
1.4.3.3 Rekabeti Arttırıcı Etki Sağlamak	22
1.4.3.4 Maliyeti Düşürücü Etkisi	23
1.4.3.5 Yabancı Sermayeyi Ülkemize Çekici Etkisi	23
1.4.3.6 İstihdamı Arttırıcı Etkisi	23
1.4.3.7 Kayıtdışılığın Önüne Geçer	23
1.5. Kredi Türleri	23
1.5.1 Nakdi ve Gayrinakdi Krediler.....	24
1.5.1.1 Nakdi Krediler.....	24

1.5.1.1.2 Ödünç.....	24
1.5.1.1.3 Senet ve Mal Avansı Kredisi	24
1.5.1.1.4 Kıymetli Evrakın İştirai veya İskontosu	24
1.5.1.1.6 Forfaiting.....	24
1.5.1.1.7. Factoring	24
1.5.1.1.8 Finansal Kiralama	25
1.5.1.2. Gayrinakdi Krediler	25
1.5.1.2.1 Teminat Mektubu Kredisi	25
1.5.1.2.2 Garanti Kredisi.....	25
1.5.1.2.3 Kefalet Kredisi.....	25
1.5.1.2.4 Aval Kredisi	25
1.5.1.2.5 Akreditif.....	26
1.5.1.3 Kısa Orta ve Uzun Vadeli Krediler.....	26
1.5.1.3.1 Kısa Vadeli Krediler	26
1.5.1.3.2 Orta Vadeli Krediler.....	26
1.5.1.3.3 Uzun Vadeli Krediler.....	26
2. KREDİ VE TAHSİS KAVRAMLARI.....	27
2.1 Temel Kredi ve Tahsis Kavramları.....	27
2.1.1 Risk	27
2.1.2 Nakit Kredi.....	27
2.1.3 Gayrinakdi Kredi.....	27
2.1.4 Kredi Tahsis Yetkisi.....	28
2.1.5 Kredi Teklif/Tebliğ Formu.....	28
2.1.6 Valör	28
2.1.7 Gerçek Kişi	28
2.1.8 Tüzel Kişi.....	28
2.1.9 Vade	28
2.1.10 Marj.....	28
2.1.11 Ekspertiz Raporu.....	29
2.1.12 Genel Kredi Sözleşmesi (GKS)	29
2.1.13 Toplam Kredi Limiti	29
2.1.14 Münakale.....	29
2.1.16 Teminat	29
2.1.17 Temerrüt.....	29
2.2 Kredi Tahsisi ile İlgili Genel Hususlar	30
2.2.1 Kredi Tahsis Kavramı	30
2.2.2 Fonksiyonlar	30
2.2.2.1 Tüm Verilerin Değerlendirilmesi.....	30
2.2.2.2 Kredi Kararının Alınması ve Tebliği	31
2.2.2.3 Kredi Portföyünün Yönetilmesi ve İzlenmesi.....	31
2.2.2.4 Eğitim.....	31
2.2.2.5 Banka İçi İletişimin Yönetilmesi	31
2.2.2.6 Danışmanlık	32
2.3 Krediler Grubu Organizasyon Yapısı	32
3.KREDİ TAHSİSİN DAYANAKLARI.....	33
3.1 Yasal ve Yazılı Düzenlemeler	33
3.1.1 Bankacılık kanunu.....	33
3.1.2 Kredi ve Risk Grubu ile ilgili Maddeler	34

3.1.3 Kredi Sınırlarına İlişkin Maddeler	35
3.1.4 Kanuni Yükümlülüklerle ilişkin Maddeler	36
3.1.5 Suçlar	38
3.2 Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik	40
3.3 Karşılıklar Yönetmeliği	40
3.3.1 Standart Nitelikli Krediler.....	40
3.3.2 Yakın İzlemedeki Krediler	41
3.3.3 Tahsil İmkanı sınırlı Krediler.....	42
3.3.4 Tahsili Şüpheli olan Krediler	42
3.3.5 Zarar Niteliğindeki Krediler.....	43
3.4 Diğer Kanun ve Düzenlemeler.....	43
3.4.1 Türk Ticaret Kanunu (TTK)	43
3.4.2 Borçlar Kanunu (BK).....	44
3.4.3 Medeni Kanun (MK).....	44
3.4.4 İcra ve İflas (İİK)	44
3.4.5 Vergi Usul (VUK) , Kurumlar Vergisi (KVK) , Damga Vergisi (DVK).....	44
3.4.6 Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)	45
3.4.7 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun(TKHK).....	45
3.4.8 Çek	45
3.4.9 Banka ve Kredi Kartları Kanunu	45
4. KREDİ TAHSİS ÖNCESİ SÜREÇ, KREDİ TAHSİS SÜRECİ, KREDİ İZLEME	46
4.1 Kredi Öncesi Süreç	46
4.1.1 Personelin Mesleki Eğitim Bilgisi	46
4.1.2 İstihbarat	46
4.1.2.1 Başvuru alma aşamasında yapılan istihbarat.....	46
4.1.2.2 Başvuru sisteme girdikten sonra yapılan sistemsel istihbarat	47
4.1.2.3 Gerektiğinde bireysel kredi tahsis çalışanlarının yaptığı istihbarat	47
4.1.2.4 Müşteri ve Ekonomik Çevre Bilgisi.....	48
4.1.2.5 Ziyaret	49
4.1.2.6 Dökümanların Hazırlığı	49
4.1.2.7 Ekspertiz ve Teminat Değerlendirmesi	49
4.1.2.8. Mali Analiz	50
4.2 Kredi Tahsis Süreci.....	50
4.2.1 Genel Bilgilendirme ve Bireysel Kredi Başvurusu	50
4.2.2 Kredi Tahsiste Değerlendirilen Temel Kurallar.....	51
4.2.3 Dikkat Edilecek Hususlar.....	52
4.2.4 Kredi Tahsisinde Otomatik Ret.....	52
4.2.5 Kredi Raporunun Hazırlanması	53
4.2.6 Kredi Kararı ve Tahsis Yetkileri	53
4.2.7 Operasyonel Süreç ve Kredi Kullanırımı	53
4.2.8 Kredi Tahsis Açısından Konvansiyonel Banka ve Katılım Bankası Farkı	53
4.3 Kredi İzleme	54
4.3.1 Amaç ve Kapsam	54
4.3.2 Memzuç Ekran	55
5.SORUNLU KREDİLER TANIMI , ETKİLERİ VE ERKEN UYARI SİNYALLERİ, SORUNLU KREDİLERİN TESPİTİNDEN SONRA İZLENECEK YOLLAR, SORUNLU KREDİLERİN ÇÖZÜMÜ	59

5.1 Sorunlu Kredilerin Tanımı, Etkileri ve Erken Uyarı Sinyalleri	59
5.1.1 Gelişimi	59
5.1.2 Boyutları	63
5.1.3 Sorunlu Krediler	65
5.1.3.1 Bankacılık Açısından Maliyeti	65
5.1.3.2 Sosyo-Ekonomik Açısından Maliyeti	65
5.1.4.1 Dışsal Faktörler	66
5.1.4.1.1 Rekabet Faktörü	66
5.1.4.1.2 Teknolojik Faktör	66
5.1.4.1.3 Politik Faktör	66
5.1.4.1.4 Toplumsal	67
5.1.4.1.5 Çevresel Etki	67
5.1.4.1.6 Makro ekonomik faktörler	67
5.1.4.2 İçsel Faktörler	67
5.1.4.2.1 Yönetimsel ve finansal sorunlar	67
5.1.4.2.2 Satış ve Pazarlama Sorunları	67
5.1.4.2.3 Üretim Sorunları	68
5.1.4.2.4. Bilgisizlik	68
5.1.4.2.5 Kötü Niyet	68
5.1.4.2.6 Yöneticiyi Etkileyen Faktörler	68
5.1.4.2.7 Bankadan Kaynaklanan Faktörler	69
5.1.4.2.7.1 Üst Yönetim	69
5.1.4.2.7.2 Şubeler	69
5.1.4.2.7.3 Genel Müdürlük Birimleri	69
5.1.4.2.7.4 Grup Kredileri	70
5.1.4.2.7.5 Back to Back Krediler (Paralel Krediler)	70
5.1.4.2.7.6 Yetersiz istihbarat	71
5.1.4.2.7.7 Moral Hazard	71
5.1.5 Sorunlu Kredilerin Bankalara Etkileri	71
5.1.6 Sorunlu Kredilerin Ekonomiye Etkileri	75
5.1.7 Finansal Konularda Erken Uyarı Sinyalleri	75
5.1.7.1 Bilançoya İlişkin Erken Uyarı Sinyalleri	75
5.1.7.2. Gelir Tablosundan Elde Edilecek Erken Uyarı Sinyalleri	76
5.1.7.3 Nakit Akım Tablosuna İlişkin Erken Uyarı Sinyalleri	76
5.1.8 Yönetim Konularında Uyarı Sinyalleri	77
5.1.9 Faaliyetlerdeki Erken Uyarı Sinyalleri	77
5.1.10 Banka İşlemlerinde Uyarı Sinyalleri	78
5.2 Sorunlu Kredilerin Tespitinden Sonra İzlenecek Yollar	78
5.3 Sorunlu Kredilerin Çözümü	79
5.3.1 Mevcut İlişkinin Devam Ettirilmesi	79
5.3.2 Kredinin Yeniden Yapılandırılması	79
5.3.3 Yakın İzleme	79
5.3.4 Tasfiye	80
5.3.5 Kanuni Takip	80
6. TÜRKİYE BİREYSEL KREDİ ÖDENMEME İSTATİSTİKLERİ , BANKA BİLANÇOSUNA YANSIMASI VE RİSK YÖNETİMİ SERMAYE YETERLİLİĞİNE YANSIMASI	81
6.1 Türkiye Bireysel Kredi Ödenmeme İstatistikleri	81
6.2 Banka Bilançosuna Yansımaları	84
6.2.1 Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Özel Karşılıklar	84

6.2.2 Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler (net).....	84
6.2.2.1 Donuk Alacaklardan Grup Tarafından Yeniden Yapılandırılan yada Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler ve Diğer Alacaklara İlişkin Bilgiler	84
6.2.2.2 Toplam Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler.....	85
6.2.2.3 Yabancı Para Olarak Kullanılan Kredilerden Kaynaklanan Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler.....	86
6.3 Risk Yönetimi Sermaye Yeterliliğine Yansıması	87
6.3.1 Bankalarda Sermaye	89
6.3.2.Bankacılıkta Riskler.....	91
6.3.2.1 Kredi Riski	91
6.3.2.2 Piyasa Riski.....	91
6.3.2.3 Likidite Riski	91
6.3.2.4 Faiz Oranı Riski	91
6.3.2.5 Operasyonel Risk	91
6.3.2.6 Sistemik Risk	91
7.KATILIM BANKASI ÖRNEĞİ.....	95
8. SONUÇ.....	103
KAYNAKLAR	104

KISALTMALAR

- TCMB** :Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
BBDK : Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu
TKBB : Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TBB : Türkiye Bankalar Birliği
TFKB :Türkiye Finans Katılım Bankası
GM : Genel Müdür
OPEC : Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
LTV : Kredi Teminat Oranı
GKS : Genel Kredi Sözleşmesi
BK : Bankacılık Kanunu
TTK : Türk Ticaret Kanunu
BK : Borçlar Kanunu
MK : Medeni Kanun
İİF : İcra ve İflas Kanunu
VUK : Vergi Usül Kanunu
KVK : Kurumlar Vergisi Kanunu
DVK : Damga Vergisi Kanunu
SPK : Sermaye Piyasası Kurulu
TKHK : Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
GİB : Gelir İdaresi Başkanlığı
EGM : Emniyet Genel Müdürlüğü

TABLolar VE ÖRNEKLER

Tablo-1 Krediler Grubu Organizasyon Yapısı	32
Tablo-2 Memzuç Ekran	56
Tablo-3 Memzuç Kodları ve İçerikleri.....	57
Tablo-4 Katılım Bankalarının Türk ve Yabancı Para Kredi Vade Detayları.....	60
Tablo-5 2015 IV. Dönem Katılım Bankaları Kredi Detaylar.....	64
Tablo-6 Bireysel Kredi ve Bireysel Kredi Kartı Borcu Ödememe Kişi Sayısı.....	73
Tablo-7 Bireysel Kredi ve Bireysel Kredi Kartı Borcu Ödememe Kişi Sayısı.....	74
Tablo-8 Yıllara Göre Borcunu Ödeyemeyen Kredi ve Kredi Kartı Borçluları.....	82
Tablo-9 Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Özel Karşılıklar.....	84
Tablo-10 Toplam Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler.....	85
Tablo-11 Yabancı Para Olarak Kullanılan Kredilerden Kaynaklanan Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler.....	86
Tablo-12 Y Müşterisine Ait Memzuç Ekran.....	97
Tablo-13 X Müşterisine Ait Memzuç Ekran.....	99
Tablo-14 Z Müşterisine Ait Memzuç Ekran.....	102
Örnek-1 Y Müşterisi Yeniden Yapılandırmadan Sonra	95
Örnek-2 X Müşterisi Yeniden Yapılandırmadan Sonra	98
Örnek-3 Z Müşterisi Murabaha Kredisi ve Gecikme	100

GRAFİKLER

Grafik-1 Finansal Sistemde Fon Arz ve Talep Edenler.....	20
Grafik-2 Bireysel Kredi Başvurusu.....	51
Grafik-3 Kredilerin Türk Parası ve Yabancı Para cinsinden gösterilmesi.....	60
Grafik-4 Krediler Dağılımı.....	61
Grafik-5 Takipteki Kredilerin Gelişimi.....	61
Grafik-6 Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranları.....	62
Grafik-7 Bireysel Kredilerin Dağılımı.....	62
Grafik 8 Bireysel Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranları.....	63
Grafik-9 Bireysel Krediler ve Gelişimi.....	64
Grafik-10 Back to Back Krediler.....	70
Grafik-11 Bankacılık Sektörünün Özkaynak Karlılığı.....	72
Grafik-12 Bankacılık Sektörünün Aktif Karlılığı.....	72
Grafik-13 Bireysel ve Bireysel Kredi Kartı Borcu Ödememiş Gerçek Kişilerden Halen Borcu Devam Eden Kişi Sayısı.....	81
Grafik-14 Borcunu Ödeyemeyen Kredi ve Bireysel Kredi Kartı Borçluları.....	82
Grafik-15 2015 yılı Bireysel Kredi Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı.....	83
Grafik-16 Risk Yönetim Süreci.....	88
Grafik-17 Bankacılıkta Sermaye - Risk İlişkisi.....	90
Grafik-18 Sermaye Yeterlilik Oranı Gelişimi.....	92
Grafik-19 Sermaye Yeterliliği Oranı.....	93
Grafik-20 Bankaların Fonsiyonlarına Göre Sermaye Yeterliliği Oranı.....	93
Grafik-21 Risk Ağırlıklı Varlıklar.....	94

GİRİŞ

Fon arz edenler ile fon talep edenler arasında aracılık fonksiyonu yapmak bankaların en temel fonksiyonudur.

Bankalar fonların farklılıklarını uyumlaştırarak fonksiyonlarını etkin olarak yapmaya çalışmaktadırlar. Bankalar, aracılık fonksiyonunun bir gereği olarak, topladıkları kaynakları ağırlıklı olarak kredi verirler. Kredilendirme bankaların en çok gelir elde ettiği faaliyettir ancak bu süreç birçok risk altında gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında bankalar, uzmanlıklarını da kullanarak fon arz edenlerin tek başına yapamayacakları veya karar veremeyecekleri faaliyetleri de kolaylıkla yapabilmektedir. Tüm bu işlemleri de kar amacı ile yapmakla birlikte güven müesseseleri olmaları nedeniyle de sağlıklı bir şekilde ve düşük riskle yapmaya çalışmaktadırlar. Ancak, kredilendirme sürecinde asimetrik bilginin varlığı, bu süreçte yapılacak hatalar, finansal krizler, reel sektör firmalarından kaynaklanacak hatalardan dolayı zaman zaman kullanılan kredilerin geri dönüşlerinde sorunlar yaşanabilmektedir. Sorunlu kredi, banka ile borçlu arasındaki geri ödeme anlaşmasının önemli ölçüde bozularak tahsilatta gecikmelerin ve zarar ihtimalini meydana gelmesi olarak tanımlanabilir.

Karşılıklar yönetmeliği, bir kredinin hangi durumlarda sorunlu hale geleceği konusunda gerekli açıklamaları içermektedir ve kredilerin sorunlu hale gelmesi ile birlikte sınıflandırılması durumları, karşılık ayırma işlemlerini açıklamıştır. Kredilerin sınıflandırılması önemlidir çünkü bu süreçte yapılacak hatalı sınıflandırmalar banka bilançolarını, gelir tablolarını etkileyecektir. Dolayısıyla karlılık, sermaye yeterliği, likidite, aktif kalitesi gibi rasyolarını da etkilemekte ve bankaların finansal tablo ve oranlarının olması gerekenden farklı görünmesine yol açmaktadır. Bu durum, denetleyici kurumlara, pay sahipleri, banka müşterileri gibi bu tablo ve oranları dikkatle izleyen kesimlere yanlış sinyaller verecektir. Sorunlu krediler banka ve reel sektör firmalarına etkileri nedeniyle, bankaların önemle üzerinde durdukları ve tahsili için dikkatli takip ettikleri bir süreçtir.

Tezin birinci bölümünde, katılım bankacılığı ve katılım bankacılığında kullanılan yöntemler, mevduat bankaları ile katılım bankaları arasındaki farklar, finansal sistem ve finansal sistemde faizsiz bankacılık ve makroekonomik etkileri, kredi türleri açıklanarak faizsiz bankacılık ile ilgili bilgilendirme yapılacaktır.

Tezin ikinci bölümünde, kredi ve tahsis kavramları irdelenecek, kredi tahsisi ile ilgili genel hususlar belirtilecek, ve kredilerde organizasyon yapısı grafik yardımı ile gösterilecektir.

Tezin üçüncü bölümünde, kredi tahsisinin bankacılık kanununa göre yasal ve yazılı düzenlemelere göre nasıl olacağı, krediler ve risk gruplarını, kredi sınırlarını, kanuni yükümlülüklerle ilişkin maddeleri ile nasıl gerçekleşeceğini, bankacılık kredi işlemlerine ilişkin yükümlülükleri, karşılıklar yönetmeliğini, diğer kanun ve düzenlemelerin açıklanarak usul ve esaslar belirtilecektir.

Tezin dördüncü bölümünde, kredi tahsis öncesinde yapılması gerekenler, kredi tahsis süreci devam ederken yapılması gerekenler ve tahsis yapıldıktan sonraki süreç, bireysel kredi başvuru aşaması, memzuç ekran irdelenerek okuyucuya bilgi verilecektir.

Tezin beşinci bölümünde, sorunlu krediler, sorunlu kredilerin etkileri, erken uyarı sinyallerinin neler olduğu, sorunlu kredilerin çözümü için yapılacak yöntemler, bireysel kredilerin gelişimi, takipteki krediler ile ilgili grafikler yardımıyla açıklanacak sorunlu krediler ile ilgili bilgilendirme yapılacaktır.

Tezin altıncı bölümünde, bireysel kredilerde ödenmeme istatistikleri grafikler yardımıyla açıklanacak, TFKB 'nin 31 Aralık 2015 finansal konsolide raporlar ile bilançoya yansımaları gösterilecek ve risk yönetimi sermaye yeterliliğine yansımaları ile ilgili bilgi verilecektir.

Tezin yedinci bölümü olan son bölümde sorunlu kredinin yeniden yapılandırılıp tekrar takibe alınmasını gösteren örnekler verilecektir.

BÖLÜM 1

1. FAİZSİZ BANKACILIK

1.1 Faizsiz Bankacılık ve Faizsiz Bankacılıkta Kullanılan Yöntemler

1.1.1 Katılım Bankacılığı

Tarihin her döneminde , paranın çok olması veya az olması sorun olmuştur. Paranın çok olması enflasyona neden olurken az olması da durgunluğa neden olmuştur. Para ekonomide değer ölçme aracıdır. Paranın değerinin korunamaması üretimin değerini korunamamasına sebep olmaktadır. O nedenle para yönetimi, hayatın yönetimi demektir. Bir bankanın para ve güven ticaretinin sürdürülebilir olması o bankaya aynı anda herkesin aynı anda gelmesi ile değil, herkesin farklı günlerde tek tek gelmesi ile olmaktadır.

Belirli bir süre için ve geri verilmek üzere bir bedel (genellikle faiz) karşılığı mal, hizmet veya belirli miktardaki satın alma gücünü sağlanması nakdi kredi olarak tanımlanır¹. Bankalar gerçek veya tüzel kişi lehine garanti ve kefalet vererek kredilendirme yapabilir. Buna da gayrinakdi kredi denir. Müşteri yükümlülüklerini zamanında ve tam olarak yerine getirirse banka için herhangi bir nakdi risk oluşmaz. Yükümlülüğün yerine getirilmemesi veya eksik getirilmesi sonucunda muhatapın tazmin talebi ile nakit riske dönüşebilir*. Bankalar bu tür krediler üzerinden tek seferde yada dönemsel olarak komisyon geliri elde ederler².

Faiz, iki kişi veya kurum arasındaki bir işlemde bir taraftan diğer tarafa karşılıksız değer aktarımıdır. Faizsiz esasa göre çalışan katılım bankacılığı, kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp; faizsiz borç (karz-ı hasen), ödünç (ariyet), ortaklık (şirket), taksitli alım satım, selem, istisna³ ve kiralama gibi işlemler ile uygulanan bankacılık modelidir³. Bu yöntemlerle tasarruf sahiplerinden toplanan fonlar, faizsiz finansman prensipleri dahilinde ticaret ve sanayide değerlendirilerek, oluşan kar veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşır⁴.

1.2. Faizsiz Bankacılıkta Kullanılan Yöntemler

Katılım Bankaları sadece para hareketlerinden para kazanamaz ; fon toplama ve fon kullandırım yöntemleri vardır.

¹ Şakar Birgül, Banka Kredileri ve Yönetimi, Beta Yayın, 2015, S. 2.

² Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, Şeçkin Yayınevi, 2011, S. 19.

³ Aktepe İshak Emin, İslam Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık, Erkam matbaası, 2010, s. 71.

⁴ Özsoy İsmail, Katılım Bankacılığı nedir? Ne değildir? , Yeni Ümit , Sayı: 100,

<http://www.yeniumit.com.tr/konular/detay/katilim-bankaciligi-nedir-ne-degildir-nisan-2013> linkten erişim sağlanmıştır.

* Tazmin talebi , teminat mektubunda belirtilen tutarın muhatap tarafından bankadan nakden istenmesidir. Kredi kelimesi, nakdi borç anlamında kullanıldığı için katılım bankaları için geçerli olmayan bir kavramdır. Katılım bankaları nakdi (parasal) kredi vermez, vadeli mal satarak finans desteği sağlar.

1.2.1. Fon Toplama Yöntemleri

1.2.1.1 Özel Cari Hesap

İstenildiği anda kısmen veya tamamen çekilebilen ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen, anapara ödemesi taahhüt edilen hesaplardır. Özel cari hesaplar, ticari bankalardaki vadesiz mevduat hesabına denk gelmektedir. Ancak Katılım Bankalarında bu hesaplara hiçbir bedel ödenmez. Hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesapları, Katılma Hesabı katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve ana paranın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesapları ifade etmektedir.⁵ Ticari bankalarda ise vadesiz mevduata çok düşük de olsa bir faiz ödemesi yapılmaktadır. Bu tür mevduatlarda amaç paranın güvenliğidir. Cari hesaplar hakkında iki ana görüş vardır. Emanet ve Karz-ı hasen. Cari hesapları bir nevi emanet gibi alan görüşe göre banka parayı müşterinin izni olmadan kullanamaz. Karz-ı hasen görüşüne göre ise mudilerin bankaya verdikleri parayı faizsiz borç vermiş olarak görürler ve banka bu parayı mudilerin izni olmadan kullanabilir.⁶ Ancak banka mudilere anaparayı ödemekle yükümlüdür. İzin alınmadan yapılan bu işlemde eğer zarar olursa mudiler bundan etkilenmezler.

1.2.1.2 Katılma Hesapları

Katılma hesapları, faizsiz bankaların kâr/zarara katılma hesabı şeklinde TL veya döviz cinsinden yatırılan fonların kullanılmasından doğacak kâr/ zarara katılma sonucunu doğuran gerçek ve tüzel kişilerce yatırılan fonlara denilmektedir. Yani en az 1 ay vadeli olarak açılan ve kâr-zarar ortaklığı çerçevesinde vade sonunda getirinin paylaşıldığı bir hesap türüdür. Faizsiz bankalar hesap sahibine kâr/zarar durumuna göre birim hesap değerine denk gelen bakiyeyi öder. Faizsiz bankalardan alacaklı olan şahısların, bu hesaplarda biriken fonlar üzerinde herhangi bir talep hakkı yoktur.⁷ Katılım hesabı sahiplerinin yatırdığı fonlar vadelerine ve yatırma tarihlerine göre çeşitli kriterler ele alınmak suretiyle oluşturulan havuzlardan kullandırılan fonlardan elde edilen getirilerden meydana gelene kayıplar düşüldükten sonra kalan kazançlar hesap sahiplerine dağıtılmaktadır. Bu kazançların dağıtımında katılım bankasının da bu kazanç üzerinden aldığı çeşitli oranlarda yönetim payı bulunmaktadır.

1.2.1.3 Özel Fon Havuzları

Katılım bankaları, Bankacılık Kanununun 60'ncı maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na tespit edilen vade ve türlerine bağlı kalmaksızın vadesi bir aydan daha az olmayan önceden belirlenen projelerin veya

⁵ Özbay Faruk, Katılım Bankacılığı ve Türkiye'deki Uygulamalar, Yüksek Lisans Tezi, 2014, S.89

⁶ BDDK Kurum Notları

⁷ Türkiye Finans Katılım Bankası, 2016, Anasayfa, www.turkiyefinans.com.tr

diğer yatırımların finansmanlarında kullanılmak üzere hesaplarda fon toplamaktadırlar. Bu şekilde toplanan fonlara ait hesaplar, vade itibariyle ve diğer hesaplardan bağımsız olarak ayrı hesaplarda işletilir ve toplanan fonlardan diğer vade gruplarına aktarma yapılamaz. Özel fon havuzları ile ilgili olarak, oluşturulmasını ve tasfiyesini izleyen on beş gün içinde Kuruma bilgi verilir. Finansman süresinin sonunda özel fon havuzları tasfiye edilir.⁸

1.2.2 Fon Kullandırım Yöntemleri

Fon temini için, özellikle bireylere alternatif getiri fırsatları sunan esnek ürünlerle birlikte konvansiyonel bankalarla rekabet edecek çeşitliliğe ve fiyat stratejilerine büyük önem verilmelidir. Katılım bankalarının fiziki bir ürüne dayalı ürün geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir. Hazine ve teknoloji uzmanlarının olması zaruri gerekliliktir. Banka personellerinin teşvik ve ödüllendirilmeleriyle ürün geliştirme süreci ve yeni ürün pazarlanması daha etkili olmaktadır.

Katılım bankaları fon temininde küresel ölçekte rekabet etme durumunda kalmaktadır. Son 5 yıl içerisinde petrol fiyatlarındaki düşüşün Körfez ülkelerinde likidite sıkışıklığı yaşanmasına neden olmuştur ve bu ülkeler kaynaklı fon hacimlerinde daralmalar meydana gelmiştir. Bu nedenle katılım bankaları yeni stratejiler geliştirerek bunları yasal düzenlemelerle uygulamaları bir zorunluluk arz etmektedir.

Tüketici finansmanı, işletme finansmanı, finansal kiralama, kar-zarar ortaklığı fon kullandırım yöntemleridir. Katılım bankaları konvansiyonel bankalardan farklı olarak nakit kredi vermeyip, malı peşin alarak, vadeli satarlar. Parayı mutlaka bir iktisadî faaliyette değerlendirerek ticarî kazanç elde etmeye çalışır ve kazanç gerçekleşirse, onu ortağı durumundaki katılım hesabı sahipleriyle paylaşır.⁹ Katılım bankaları geleneksel bankacılık hizmetlerini büyük oranda verebilmektedir. Hizmet arzında çeşitliliğe yol açmakta, finansal derinlik açısından katkı sağlamaktadır. 2005 yılından itibaren 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu kapsamına alınan katılım bankaları mevduat bankalarının alternatifi değil, tamamlayıcısı olarak görülmektedir.¹⁰

Katılım Bankaları, çeşitli vadelerde yatırılan sermayeleri vadelerine göre kısa, orta veya uzun vadelere göre fonlarında toplar ve bunları vade sonundan önce geri dönecek şekilde finansman olarak müteşebbislere kullandırır. Fonlar para cinsine göre (TL, USD, EUR) havuzda toplanır. Fon kullanmak isteyen müşteriye talep ettiği para cinsi ve vade grubuna göre ilgili havuzdan fon kullandırılır ve bu işlemde doğan kâr veya zarar da prensip olarak ilgili havuza dağıtılır. Toplanan fonlar, fon talep eden kişilere bankanın belirlemiş olduğu prensipler çerçevesinde tahsis kararınca kullandırılır. Tahsis fon talep eden kişi ile ilgili istihbarat yapar ve gerekli

⁸ BDDK, 2006, Yönetmelik, S.4

⁹ Kuveyttürk, 2015, Anasayfa

¹⁰Yardımcıoğlu Mahmut, Mevduat ve Katılım Bankalarının Performanslarının karşılaştırılması, 2014, S.9

*Karz-ı Hasen: Maddî sıkıntıya düşmüş bir kişiye finansal olarak yardım yapılmak üzere ihtiyaç duyduğu miktarı verip herhangi bir menfaat beklemeden verilen borcu aynıyla geri almak karz-ı hasen olarak adlandırılır.

bilgilere ulaşır. Daha sonra fon kullandırım için başvuru süreci başlar. Fonlar tek bir havuzda toplanır ve fonun toplandığı bölge içerisinde fon kullandırım yapılacaktır diye bir kıstas yoktur. Katılım bankacılığında fon kullandırılırken, insani yarar ve istifadenin geliştirilmesi, ürün ve hizmetlerin çeşitliliğinin sağlanması, toplum refah ve huzurunu arttıracak faaliyetlere finansman sağlaması önemlidir.

Katılım Bankaları genel olarak aşağıdaki koşulları dikkate alarak kullandığı fonlardan alacağı kâr marjını tespit eder. Yapılan işin veya satılan malın piyasadaki kâr haddi, peşin ve vadeli alım satım fiyatı, katılım bankalarının elindeki paranın (mal alım veya yatırım gücünün) miktarı, iş yapılan müşterinin pazarlık gücü (ölçeği, sağlamlık derecesi, yapılan işin hacmi, müşterinin devamlılığı ve katılım bankasına sağladığı diğer faydalar), enflasyon oranı, müşterinin yönelebileceği alternatif finansman kaynaklarının maliyeti, çalışılan sektörlerin genel durumu, tasarruf sahiplerinin beklentileri, ekonomideki beklentiler ile tespiti yapılır. Genel bir değerlendirme ile kâr hadleri tespit edilir ve dönem şartlarına göre değiştirilir. Ülke ekonomisi bir bütün olduğuna göre, piyasada oluşan kâr hadlerinin çok altında veya çok üstünde kâr oranı tespit etmek mümkün değildir. Nihayetinde reel sektörde faaliyet gösterildiğinden, kâr hadlerini de piyasa belirlemektedir.

1.3.Faiz Esasına Göre Çalışan Konvansiyonel Bankacılık ile Faizsiz Bankacılık Arasındaki Farklar

1.3.1 Niyet Farkı

Kendi öz sermayesi ve birikimleriyle bir banka kuran ve yönetenlerin niyeti faizli ve faizsiz bankalar için farklıdır. Katılım bankalarının ortakları ve üst yönetimi ‘helâl’ olan bir bankacılığı yapmaya yönelmişlerdir. Amacı, sahip olduğu araçları vasıtasıyla herhangi bir israfa yol kaçmadan toplumdaki herkesin temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere elde edilen mevcut kaynakları kullanmaktır.¹¹

Oysa geleneksel mevduat bankalarının kurucuları ve üst yönetimi, faizin Haramlığı hususunda belirgin bir irade ve dolayısıyla tercih sahibi değildir. Para kazanmak önemlidir. Yani amaç, parası olana paradan para kazandırmak suretiyle para edinmektir.¹²

1.3.2 Para Toplama Biçimi

Faizli bankalar büyük oranda iki yolla mevduat toplarlar. Vadesiz hesap ve vadeli hesap, faizsiz bankalar ise büyük oranda iki yolla fon toplarlar. Cari hesap ve katılma hesabıdır.

Katılım bankaları, cari hesapta, sadece saklamak üzere topladıkları paraya faiz ve benzeri hiçbir gelir veremezler. Vadeli hesaplarda topladıkları paraya ise sabit faiz vaat edemezler. Ana paraya da garanti verilmemektedir. Katılım bankaları, asıl

¹¹ Abdul-Rahman Yahia, 2015, İslam’da Bankacılık ve Finansman, Çevirenler TUĞ Salih & TUĞ Abdullah, S.425

¹² Battal Ahmet, Katılım Bankacılığının Farkları, 2010, http://www.yeniasya.com.tr/ahmet-battal/katilim-bankaciliginin-farklari_200257 adresinden erişim yapılmıştır.

kaynak durumunda olan bu hesapların sahiplerine, bu paranın kendileri tarafından benzer vade ve döviz cinsine sahip diğer paralarla aynı havuza konulup işletilmesi sonucunda elde edilecek ve o havuza aktarılacak olan kâr ve zarardan pay vermeyi vaat ederler. Burada ‘kar’ ne anlama gelmektedir? Meselâ, enflasyonun yüzde yirmi olduğu dönemde alınan yüzde yirmi beşlik kâr payının aslında ancak yüzde beşi reel kârdır, gerisi enflasyon sebebiyle zaten erimiş olan paranın değer kaybını karşılar, denebilir. Aynı şekilde enflasyonun yüzde on olduğu dönemde alınan yüzde sekizlik kâr payının aslında fiilen-reel olarak yüzde ikilik bir zarara tekabül ettiği de söylenebilir. Unutulmamalıdır ki, bu yaklaşım mevduat bankasından alınan sabit faiz için de geçerlidir. Bu noktada konu hedefe ulaşma yada ulaşamama konumuna gelmektedir.¹³

1.3.3 Sahiplik Durumları Farkı

Faizli bankalar gayri-şahsidir. Birçok durumda şirket sahiplerinin herhangi bir rolü bulunmamaktadır.

Faizsiz bankacılık şahsidir. Hisse sahipleri bankanın idaresinde aktif role sahiptirler.

1.3.4 Yatırım Hedefleri Farkı

Faizli bankacılıkta özel servet ve menfaatin maksimum seviyede artırılıp çoğaltılması önemli iken faizsiz bankacılıkta, toplumdakilerin refah ve mutluluğunu arttıracak ürün ve hizmet arttırmaktır.

1.3.5 Karlılık Hedefleri Farkı

Faizli bankalarda yapılan işlemlerde en yüksek şekilde istifade edilmeye çalışılırken faizsiz bankalarda üretkenlik ve girişimciliği özendirip teşvik ederek toplumda verimliliği yaygın hale getirmek amaçlanmaktadır.

1.3.6 Faaliyetleri Bakımından Farkı

Faizli bankalarda serbestlik esasına dayalıdır ancak bu sadece büyük şirketler için geçerlidir. Faizsiz bankacılıkta ise, serbestlik esası vardır ancak bu insaf ve adalet ölçülerinde dengede bulunmaktadır.

1.3.7 İşbirliği ve Dayanışma Bakımından Farkları

Faizli bankacılıkta bazı durumlarda kurulu düzen ve nizamı bertaraf etme ve rakip kurumlar arasındaki rekabet disiplinine uymama gibi durumlar ortaya çıkabilirken, faizsiz bankacılıkta Halk, Hak ve Cemaatler arasında herkesin istifade edebileceği kamu menfaatlerini geliştirip yükseltme, ilerletme esas alınır.

¹³ Aktepe, 2010, İslam Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık, S. 68-72

1.3.8 Mekanizma ve Düzeneklerin Koordinasyon Farkı

Faizli bankacılıkta merkezi planlamalar kurumlar tarafından yapılırken faizsiz bankacılıkta ise toplumun ve cemaatlerin sosyal topluluk ve şebekelerin etrafında kendi kendilerini teşkilatlandırmaları ile oluşmaktadır.

1.3.9 Finansman Sermayesi Bakımından Farkı

Faize dayalı bankalar küreseldir. Faizsiz bankalar mahalli ve milli yapıdadırlar. İçinde bulunduğu toplumun yatırım, girişim sınırları tarafından çevrelenmiştir ve gayr-ı menkul yatırımlarının fazla ve güzel olduğu bölge ile ilişki içerisinde bulunmaktadır.

1.3.10 Hükümetin Rolü Açısından Fark

Faize dayalı bankalarda her çeşit aktifin korunması esas alınırken faizsiz bankacılıkta insani yarar ve istifadenin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

1.3.11 Siyasi Yöneliş Açısından Fark

Faize dayalı banka seçkincilik esasına yönelik olup faizsiz bankacılık halkçılık esasını gözetmektedir.

1.3.12 Rekabet Açısından Farkı

Faize dayalı banka market ve işletmelerin uygunsuz ve sağlıksız olanlarını tasfiye edip ele geçirir, faizsiz bankacılıkta ürün ve hizmetleri arttırmak için yenilikler yapılmaktadır.

1.4 Finansal Sistem, Finansal Sistemde Faizsiz Bankacılık ve Makroekonomik Etkileri

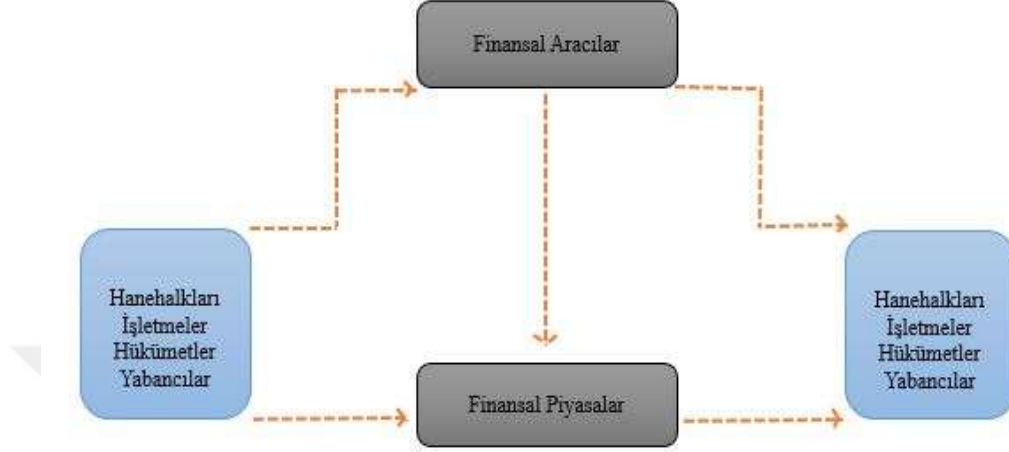
1.4.1. Finansal Sistem ve İşleyişi

Finansal sistem; fon fazlası olan hane halkı, hükümetler, işletmeler ve yabancılardan fon açığı olan aynı birimlere finansal araçlar vasıtasıyla fon aktarımını sağlayan önemli bir mekanizmadır. Sistem bu işlevi dolaylı ve doğrudan finansman olmak üzere iki şekilde yerine getirir.

Finansal araçlar dolaylı finansman, Finansal piyasalar doğrudan finansman şeklinde adlandırılır.

Finans kurumlarının iki tane müşterisi vardır. Tasarruf sahiplerine yeteri kadar kar payı vermek zorundadır ve kaynaklarını kullanacak sanayicilere düşük maliyette finansman sağlamak zorundadır. Sadece ticarete aracı olmaktan çıkıp iş sermayesi gibi çalışmak zorundadır. Yeni yöntemler ve enstrümanlar geliştirerek yeni pazarlara açılmak zorundadır.

Grafik 1: Finansal Sistemde Fon Arz ve Talep Edenler

¹⁴ Kaynak; <http://iktisat.biz/2015/08/30/finansal-gelistismislik-ve-ekonomik-buyume/>

Eğer finansal sistem olmasaydı, borç vermek isteyen ve almak isteyen birbirlerini bulamaz ve parasal ilişki olmazdı. Bu işleyişin sağlanamaması sonucunda iktisadi faaliyetler yalnızca takas işlemleri ile gerçekleşmiş olacaktı. ¹⁵

1.4.2. Finansal Sistemde Faizsiz Bankacılık

Herhangi bir ekonomide, bir mali aracının birincil işlevi mali kaynakların etkin ve verimli bir şekilde tahsis ve dağıtımını kolaylaştırmaktır.

Katılım bankaları da 5411 sayılı yasaya göre katılım fonu toplama, bu fonu kullanırmaya aracılık etme yetkisiyle piyasanın önemli mali araçlarından biridir. Küçük ve dağılık mali kaynakları büyük üretken yatırımlara dönüştürmek katılım bankalarının en önemli işlevidir.

Katılım Bankaları fonksiyonel olarak mevzuat bankalarına benzemekle birlikte fon toplama ve kullandırma yöntemlerinde çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Topladıkları fonları, ekipman veya emtia temini, kiralanması veya ortak yatırımlar yoluyla ticarete bizzat kullanmaları gerekmektedir. Diğer ifadeyle ya kâr ve zarara katılma yatırım ortaklığı yoluyla kredi kullandırmakta ya da mal kredisi de denilen kredi yöntemiyle, mevcut nakitlerle mal alıp vadeli satarak, aradaki vade farkından kâr elde etmeye çalışmaktadırlar.

Katılım Bankaları fon toplama ve müşterilere fon kullandırmanın yanında

¹⁴ Seven Ünal, Finansal Gelişmişlik ve Ekonomik Büyüme, 2015, <http://iktisat.biz/2015/08/30/finansal-gelistismislik-ve-ekonomik-buyume/> linkten erişim yapılmıştır.

¹⁵ Baykara Halid Velid & Yayar Rüştü, Topsis Yöntemi ile Katılım Bankalarının Etkinliği ve Verimliliği Üzerine Bir Uygulama, 2012, S.22

aşağıda gösterilen bankacılık hizmetlerini örnek verebiliriz.

- Çek ve senet tahsili,
- Havale,
- Elektronik fon transferi,
- İthalat ve ihracat işlemleri,
- Çek vermek,
- Kredi kartı vermek,
- Teminat mektubu vermek,
- Kiralık kasa hizmeti vermek vb.
- Seyahat çeki çıkarmak,
- Spot döviz alım satımı yapmak,
- Fizibilite etütleri hazırlamak,
- T.C. Merkez Bankasınca uygun görülecek diğer iş ve hizmetleri gerçekleştirmek.¹⁶
- Hisse senedi, kar ortaklığı belgesi ve bunlarla ilgili portföylerin idaresini yürütmek, ve vekil olarak hareket etmek,
- Poliçe, emre muharrer senet, temettü belgesi, çek, konşimento ve diğer vesikaları keşide etmek, tanzim etmek ve üzerine aval vermek.

1.4.3. Faizsiz Bankacılığın Ekonomiye Etkileri

Bir ekonomideki faiz oranlarını düşürücü ve aşağıya doğru çekici, her eylem ve girişim, işlevsel olarak ekonomiye olumlu katkıda bulunmaktadır. Faizsiz bankalar, fon toplama yöntemleri ve ticarete dayalı finansman biçimleriyle banka sistemine göre, cari faiz oranlarını aşağıya çekici işlev üstlenmektedir. Bu ise, ekonomide yatırımların hacminin artmasına sebep olarak, üretilen mal ve hizmetlerin değerini, yani milli hasılayı artırmaktadır.¹⁷

Katılım Bankaları'nın kendine has işleyiş prensipleri ve üstlendikleri sorumluluklarla kayıt dışı ekonomiyi önleyici, atıl tasarrufları sisteme dahil edici, reel sektörü finanse edici, rekabeti artırıcı, maliyeti düşürücü, yabancı sermayeyi ülkemize çekici, istihdamı artırıcı katkılar sağladıkları görülmektedir.¹⁸

¹⁶ TFKB

¹⁷ Doğan Sibel , Katılım Bankaları ve Ekonomiye Etkileri-Türkiye Örneği, 2008, S.46

www.tkbb.org.tr

¹⁸ Eskici Mustafa Mürsel, Türkiye'de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankaları'nın Müşteri Özellikleri, 2007, S.122, www.sdu.edu.tr

*Aval: Bir ticari senedin borçlusuna ödenmemesi durumunda senet bedelinin ödeneceğine ilişkin olarak, üçüncü bir kimsenin alacaklıya verdiği güvencedir.

*Emre Muharrer Senet: Bono olarak da adlandırılır. Üzerinde yazılı belli bir tutarda paranın senet lehdarına ya da onun emrine kayıtsız şartsız ödeneceğine dair taahhüdü içeren bir kambiyo senedi.

Katılım Bankaları'nın Türkiye ekonomisine sağladıkları katkıları atıl fonların ekonomiye kazandırılması, reel ekonomiye fon sağlamak, rekabeti arttırıcı etki sağlamak, maliyeti düşürücü, yabancı sermayeyi ülkemize çekici etkisi, istihdamı arttırıcı etkisi, kayıt dışılığın önüne geçici etkileri gibi özetleyebiliriz.

1.4.3.1 Atıl Fonların Ekonomiye Kazandırılması

Türkiye'de dini inançlarından dolayı mevduat bankalarına mevduat yatırmayan ciddi bir kitlenin olduğu tahmin edilmektedir. Gelişmekte olan Türkiye gibi ülkelerin ekonomilerinin tasarruf oranı düşüklüğü önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu sebeple tasarrufların yatırıma dönüşmesi reel ekonomi için oldukça önemlidir.

Faizsiz bankaların, manevi inançları dolayısıyla, tasarruf kurumlarına gitmeyen, yurt içinde ve yurt dışında altın, döviz, bina, arsa gibi şekillerde ekonomiden saklı tutulan yastık altı dediğimiz tasarruflar üretim sürecine dahil edilmiş olacaktır. Üretime akışı sağlanan ek kaynaklar dolayısıyla, üretim artacak ve banka kaynakları üzerinde var olan talebin düşmesi böylece mümkün olacaktır.¹⁹

1.4.3.2 Reel Ekonomiye Fon Sağlamak

Faiz oranlarını düşürücü her faaliyet ve girişim , bir ekonomide olumlu etki yaratır. Katılım Bankaları da fon toplama yöntemlerinin yanında ticaret ve üretimle faiz oranlarını aşağı yönlü olarak etkilerler. Faiz oranlarının aşağı yönlü olması ekonomide yatırımların artmasına, üretilen mal ve hizmet değerinin artmasına ve dolayısıyla milli gelirin artmasına olanak verir.²⁰

1.4.3.3 Rekabeti Arttırıcı Etki Sağlamak

Katılım bankalarının kendine has yöntemleri, farklı yapıları ile Türk bankacılık sistemi içerisinde önemli bir rekabet unsuru oluşturmaktadırlar. Gerek bölgesel gerek ulusal düzeyde ekonomik büyümenin seyri, finansal kurumların tasarrufları toplama ve bu fonları üretim sermayesine dönüştürecek olan işletmelere verimli şekilde yani fon fazlası olanlardan fon açığı olanlara fonların transferini sağlayarak aracılık yapması ve bu aracılık fonksiyonunu en düşük maliyetle yerine getirmesi sosyal refahı olumlu etkilemektedir.

Hem fonun toplanması hem toplanan fonların kullandırılması aşamasında alternatif sundukları için rekabet ortamını canlandırmaktadırlar. Kâr/zarar ortaklığı içeren katılım havuzları yatırımcı ve tasarruf sahipleri için alternatif oluşturmaktadır.

Sundukları hizmetlerin toplum kesiminde de ilgi toplayarak yaygınlaşması sistem içerisinde rekabetin gelişmesini, genişlemesini sağlamaktadır.²¹

¹⁹ Doğan Sibel, Katılım Bankaları ve Ekonomiye Etkileri-Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2008 , www.tkbb.org.tr

²⁰ Aras Osman Nuri & Öztürk Mustafa , Ekonomi Bilimleri Dergisi ,Cilt 3.,2011, No. 2

²¹ Ustaoglu Didar, Türkiye'de Katılım Bankacılığı Sektördeki Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, 2014, S.67

1.4.3.4 Maliyeti Düşürücü Etkisi

Katılım Bankalarının topladıkları fonlar proje bazında kullanıldığından, proje esasına dayanmayan fon talepleri cevap bulamamakta, dolayısıyla kaynaklar daha verimli ve etkin kullanılmaktadır. Ve böylece maliyet azalmaktadır.

1.4.3.5 Yabancı Sermayeyi Ülkemize Çekici Etkisi

Yabancı kaynak transferi; özkaynak, toplanan fonlar, sendikasyon ve menkul kıymet ihracı gibi yollardan yapılmaktadır. Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarının sermayelerinin büyük kısmı yabancı kaynaklıdır. Bu da ülkemiz ekonomisi için ek bir kaynaktır. OPEC ülkelerinde, sermaye bolluğu, yatırım fırsat kıtlığı vardır. Ülkemizde ise; yatırım fırsatı bolluğu, sermaye kıtlığı söz konusudur.

Bu durumda Türkiye’ye gelecek olan sermaye daha fazla getiri elde edecek yani Türkiye’deki firmalar daha ucuz maliyetli sermaye sağlamış olacaklardır. Tamamlayıcılık söz konusudur. Türkiye gibi, sermayenin kıt olduğu yerlerde getiri yüksektir, bu bakımdan körfez bölgesi paraları katılım bankaları kanalıyla ülkemize getirip, güvenilir bir alanda yapacak olursa, bu yatırımlar her iki taraf içinde fayda sağlayacaktır.²²

1.4.3.6. İstihdamı Arttırıcı Etkisi

Katılım Bankalarının Türkiye ekonomisine en önemli katkılarından biri de faiz hassasiyeti yüksek insanların bireysel tasarruflarını bankacılık sistemi ve dolayısı ile reel ekonomiye katarak ek istihdam ve üretim oluşturmasıdır. Bunların yanı sıra katılım bankaları büyüdükçe kendi bünyelerindeki personel sayıları da artmakta, dolayısı ile istihdama katkıları da artmaktadır.

1.4.3.7 Kayıtdışılığın Önüne Geçer

Katılım Bankaları, ülke ekonomilerinde pek çok soruna yol açan kayıt dışı ekonomiyi engeller. Yapılan işlemler ile kayıtsız ve faturasız hiçbir işleme finansman sağlanmaz. Kredilerin, kredi kullanan firma yerine mal tedarik edilen satıcılara ödenmesi nedeniyle veriliş amacı dışında, riskli, spekülatif, verimsiz ve kayıt dışı işlemlerde kullanımı önlenmektedir. Katılım bankaları alım satıma konu olan her malı gerçek değeri üzerinden finanse edilir ve böylece her işlemi kayıt altına alınmaktadır. Bu işlemlerden elde edilecek vergiler ve harçlar eksiksiz şekilde hazineye kazandırılır. Bu da kayıtlı ekonominin büyümesini sağlayarak vergi gelirlerini arttırır.²³

1.5. Kredi Türleri

Krediler banka tekniği açısından çeşitli türlere ayrılmaktadır.

²²Özbay Faruk, Katılım Bankacılığı ve Türkiye’deki uygulamalar, Yüksek Lisans Tezi, 2014, S.89
OPEC ülkeleri: Angola, Libya, Nijerya, Cezayir, İran, Kuveyt, Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Venezuela, Ekvador, Endonezya

²³ Eskici Mustafa Mürsel, Türkiye’de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankaları’nın Müşteri Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, 2007, S.122

1.5.1 Nakdi ve Gayrinakdi Krediler

1.5.1.1 Nakdi Krediler

Bankanın müşteriye nakit ödeme yaparak kullandırdığı kredidir. Bankalar tarafından kullanılan kredilerin büyük bir kısmı nakdi kredidir. Nakdi krediler kendi içerisinde alt bölümlere ayrılmaktadır.

1.5.1.1.2 Ödünç

Sabit dönerli ödünç kredisinde banka bir seferde verdiği krediyi müşteriye ödemektedir. Müşteri ise bir defada veya taksitler halinde bunu kredi verene öder.

Meslek kredileri sabit ödünç kredisinin en iyi örneğidir. Bunun yanında kredi kartları gibi dönerli bir şekilde işleyen krediler de yaygındır. Buradaki kredi işlemi, kredi alan belli bir limite kadar aldığı krediyi öderse kredi limiti tekrar yükselmekte ve cari hesap şeklinde çalışmaktadır.

1.5.1.1.3 Senet ve Mal Avansı Kredisi

Burada yapılan işlem esasen para ödücünün kıymetli evrak ile güvenceye bağlanmasından ibarettir. Genellikle kısa süreli olarak verilmektedir. Ödünç karşılığı kıymetli evrak rehin edilmektedir.²⁴

1.5.1.1.4 Kıymetli Evrakın İştirai veya İskontosu

Henüz vadesi gelmemiş olan ticari senetlerin vadelerine kadar işleyecek faiz ve hizmetin karşılığı olan komisyon indirilmek suretiyle bakiye kalan kısmın kredi alana ödenmesinden ibaret bir kredi işlemidir.²⁵

1.5.1.1.6 Forfaiting

Yatırım malı veya hizmet ihracından kaynaklanan alacaklar banka tarafından, uzun vadeli olarak satın alınmaktadır. Buradaki vade beş veya altı yıllık bir süredir. Alacağın kredi veren tarafından tahsil edilememesi halinde kredi veren bunu temlik eden (kredi alana) rücu edemeyecektir.²⁶

1.5.1.1.7. Factoring

Factoring, factor tarafından, müşterinin üçüncü şahıs borçlu karşısındaki mal tesliminden veya hizmet edimini ifasından doğan alacaklarını, bedelini alacağın tahsil edileceği zamandan önce peşin olarak ödeyerek, alacağın tahsil edilememesi riskini ve müşteri için borçlunun muhasebesinin tutulması, ihtar işlemleri gibi hizmetlerin üstlenilmesi sureti ile devir ve satın alınmasıdır. Factoring aslında forfaiting işlemine benzemekle beraber farklı yanları vardır. Factoring bir ile altı ay arasında kısa vadeli işlemler için kullanılmasına karşın forfaiting beş ile altı yıllık uzun vadeli işlemlerde uygulanmaktadır.²⁷

²⁴ Mezuat Dergisi, 2002, <http://www.mevzuatdergisi.com/2002/01a/01.htm> linkten erişim yapılmıştır.

²⁵ Kapağan Gönül, Bağlı Tüketici Kredileri, Yüksek Lisans Tezi, 2004, S. 22

²⁶ Vakıfbank, <http://www.vakifbank.com.tr/forfaiting.aspx?pageID=393>

²⁷ Finansal Kurumlar Birliği, <http://www.destekfinans.com/Factoring-Hakkinda>

*Rücu: Kayıtsız, şartsız, cayılamaz.

1.5.1.1.8 Finansal Kiralama

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile düzenlenmiştir. Finansal kiralama, belirli bir süre için kiralayan ile kiracı arasında yapılan ve kiracı tarafından seçilip kiralayan tarafından üreticisinden satın alınan malın mülkiyetinin kiralayanda, kullanımının ise kiracıda belirli bir bedel karşılığında kiracıda bırakıldığı bir işlemdir.²⁸

1.5.1.2. Gayrinakdi Krediler

Bu tip kredilerin ortak özelliği, bankaların müşterisine nakit ödeme yapmaması, ancak müşteri adına sorumluluk üstlenmesidir. Burada banka olumsuz bir durumun, yani müşterisinin bir yükümlülüğünü yerine getirmemesinden ortaya çıkacak zararı karşılamayı müşterisinin hukuki ilişkiye girdiği tarafa garanti etmektedir. Gayrinakdi kredinin Bankalar Kanunu'nda tanımı yapılmamış bunun yerine tek tek sayılmıştır.

1.5.1.2.1 Teminat Mektubu Kredisi

Teminat mektubu bir kişinin borcunu temin etmek amacıyla, o kişi için banka tarafından verilen bir kredi türüdür. Uygulamada banka genellikle mektubu lehdara verilmek üzere muhataba teslim etmektedir. Mektup lehdara verildiği anda teminat mektubu ilişkisi kurulmuş olur. Teminat mektubunun hukuki niteliği Yargıtay kararlarının da katkısıyla belirlilik kazanmış ve bunun bir garanti sözleşmesi olduğu kabul edilmektedir. Burada banka teminat mektupları, üçüncü şahsın fiilini taahhüt niteliğinde bir garanti sözleşmesi olarak kabul edilmektedir.²⁹

1.5.1.2.2 Garanti Kredisi

Garanti sözleşmesi, garanti edenin, garanti verdiği kişiye belli bir ekonomik başarıyı veya onun devamını veya belli bir tehlikenin gerçekleşmeyeceğini vaad ettiği ve bu vaadin aksinin gerçekleşmesi halinde bundan doğan sorumluluğu yüklediği tek taraflı bir borç sözleşmesidir.

1.5.1.2.3 Kefalet Kredisi

Kefalette kefil olan banka, müşterisinin alacaklısına karşı borcun ödeneceğini tek taraflı olarak taahhüt etmektedir. Kefil olan bankanın borcu bir para borcudur. Bu nedenle para ile ölçülebilen tüm borçlara bankalar kefil olabilir.

1.5.1.2.4 Aval Kredisi

Avalde banka poliçe veya bono üzerine aval şerhi koyarak nakit ödeme yapmamasına rağmen, üzerine sorumluluk almaktadır.

Aval, bir anlamda ticari senetlere özgü bir kefalet olarak kabul edilebilir. Burada kefaletten farklı olarak aval bağımsız olarak borçtan sorumlu olur. Kefalette asıl borca bağlı ferî nitelikte bir borç vardır.

²⁸ Finansal Kiralama Derneği, 2008, www.fider.org.tr

²⁹ Türk Ekonomi Bankası, ana sayfa, <http://www.teb.com.tr/kobiyim/gayrinakdi-krediler/>

1.5.1.2.5 Akreditif

Akreditif, akreditif emri verenin nam ve hesabına, çoğu zaman belirli belgelerin teslimi karşılığında, belli bir vade ile muayyen bir meblağın üçüncü şahsa ödenmesi veya emrine hazır tutulmasına dair bankaya verilen vekâlettir. Akreditif ilişkisinde genellikle dört taraf vardır. Bunlar akreditif borçlusu yani amir, akreditif açan banka, akreditifin açıldığı banka yani muhabir banka ve son olarak akreditif alacaklısı yani lehdardır.³⁰

1.5.1.3 Kısa Orta ve Uzun Vadeli Krediler

1.5.1.3.1 Kısa Vadeli Krediler

Kısa vadeli kredilerin geri ödemesi genellikle 3 aydan başlar ve maksimum 1 yıldır. Bu krediler işletmelere yönelik olarak tasarlanmış olan kredi türleridir. İşletmeler kısa süreli nakit ihtiyaçları için sıklıkla kısa vadeli krediler kullanır.

1.5.1.3.2 Orta Vadeli Krediler

Orta vadeli kredilerin geri ödeme planı 1 yıldan başlar ve maksimum 3 yıla kadar uzayabilir. Büyük ölçekli firmaların kredi tercihi genellikle orta vadeli krediler yönünde olmaktadır. Yeni yatırımlarını finanse etmek için çok sık banka kredisi kullanmak durumunda kalan firmalar orta vadeli krediler ile nakit ihtiyaçlarını karşılar.

1.5.1.3.3 Uzun Vadeli Krediler

En az 3 yıldan başlayan uzun vadeli kredilerin geri ödeme planı 10 yıla kadar uzayabilir. Çok uzun bir süreç içerisinde kredinin geri ödeniyor olması, kredinin faiz oranlarının da diğer kredilere nazaran biraz daha yüksek olmasını beraberinde getirmektedir. Bu yüzden işletmeler çok ihtiyaç olmadığı müddetçe uzun vadeli kredi kullanmaktan yana seçim yapmazlar.³¹

³⁰ Türk Ekonomi Bankası, <http://www.teb.com.tr/kobiyim/gayrinakdi-krediler/>

*Lehdar: Düzenlenmiş olan çek yada poliçede alacaklı olan taraftır.

³¹ www.bankalar.org

BÖLÜM 2

2. KREDİ VE TAHSİS KAVRAMLARI

2.1 Temel Kredi ve Tahsis Kavramları

2.1.1 Risk

Risk bugünden yapılan planların ileride başarısız olma olasılığı, yanlış kararlar alma, istenmeyen durumlarla karşılaşma ihtimali, zarar etme veya kar etmeme gibi durumları ifade eder. Olumsuz yani tehlikeli durumu ifade eder.³² Finansal-finansal olmayan, durağan-dinamik riskler, genel ve özel riskler, gerçek ve spekülâtif riskler olarak sınıflandırılır.³³

2.1.2 Nakit Kredi

Banka kaynakları ile müşterilere nakit olarak kullanılan kredi türüdür. Belirli bir vade sonunda faiz veya komisyon geliri elde edilmesi amacıyla müşteriye teminatlı veya teminatsız olarak kullanılır.

Katılım Bankalarının ;

*Kurumsal Finansman Desteği,

*Bireysel Finansman Desteği,

*Kâr-Zarar Ortaklığı Yatırımı,

*Mal Karşılığında Vesaikin Alım Satımı,

*Finansal Kiralama (Leasing) şeklinde fon kullandırma faaliyetleri vardır.

2.1.3 Gayrinakdi Kredi

Banka müşterilerinin üçüncü şahıslara karşı bir borcun ödenmesi veya bir yükümlülüğün tam ve zamanında yerine getirilmesi için bulunduğu taahhüde banka tarafından banka tarafından garanti verilmek üzere kullanılan kredi türüdür. Özel Finans Kurumları nakdi kredilerin yanında müşterilerine gayri nakdi kredi hizmeti de sunarlar.

Bu hizmetler;

*Teminat Mektupları

*Akreditifler

*Aval Kabul Kredileri

*Harici Garantiler

³² Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, 2011, S.19

³³ Maliye Bakanlığı, Risk Yönetimi, 2011, S.16, www.maliye.gov.tr

2.1.4 Kredi Tahsis Yetkisi

Bankalar kanununca yetkili kılınan yönetim kurulu ve kurul tarafından tespiti yapılan kişi veya makamlara , belirli limitlerde, usul ve esaslara uygun olarak kullanılması için verilen azami kredi onay yetkisidir. Yönetim Kurulu kredi açma yetkisini teşkil edeceği Kredi Komitesine veya Genel Müdürlüğe devredebilir.

2.1.5 Kredi Teklif/Tebliğ Formu

Bankalarda şahıs/firma veya gruplar için yapılan tekliflerde kredi değerlemesi için gerekli olan bilgileri içeren, şube tarafından düzenlenen, ilgili tahsis makamının değerlendirmesi için gönderilen ve kredi onayını müteakiben ilgili kredi onay yetkililerinin imzasını taşıyan dökümanlar bulunur. Uygulama yapılırken kredi tebliğ ve teklif dökümanları ayrı ayrı ve birlikte düzenlenebilmektedir.

2.1.6 Valör

Faiz hesaplamalarında başlangıç olarak kabul edilen tarihtir. Kredi hesaplarına alacak kaydedilen hareketler için valör işleminin yapıldığı günü takip eden ilk iş günü, borç kaydedilen işlemler için ise valör işleminin yapıldığı gün olarak kabul edilmektedir.

2.1.7 Gerçek Kişi

Kişinin gerçek kişi olabilmesi için sağ ve tam doğuş olması gerekmektedir. Gerçek kişi terimi hukuken bireyin yaşamı itibari ile başlayan ve ölümüne kadar devam eden süreçte kullanılır.

2.1.8 Tüzel Kişi

Kendisini oluşturan gerçek kişilerin üzerinde ve onlardan bağımsız bir varlığı ve belirli bir amacı bulunan kişi veya topluluklardır. Vakıf, dernek, şirketler tüzel kişiye örnek olarak verilebilir.³⁴

2.1.9 Vade

Bir kredi veya mevduat işleminden önce tespit olunan ve işlemin ne zaman son bulacağını gösteren tarihtir. Tüm hukuki süreçler, faiz hesaplamaları ve teminat işlemleri bu tarihe göre yürütülmektedir.³⁵

2.1.10 Marj

Bankaların teminat olarak aldıkları iktisadi varlıkların değerinde meydana gelebilecek değişikliklerden doğabilecek riskleri önlemek amacıyla bu varlıkları bir miktar noksanı ile işleme tabi tutmaları halinde aradaki fark olarak tanımlanır. Bazı uygulamalarda ise marj yerine kredi-teminat oranı (LTV: Loan To Value) kullanılmaktadır. Bu oran ile 100 birimlik teminata karşılık verilebilecek maksimum

³⁴ <http://www.muhasabedersleri.com/ekonomi/isletmenin-sorumluluklari.html>

³⁵ TFKB

kredi tutarını ifade etmektedir.

2.1.11 Ekspertiz Raporu

İşyeri, arsa, taşıt araçları gibi gayrimenkullerin değerlerinin tespiti için lisanslı ve yetkili kişilerce objektif kriterlere uygun biçimde yazılı olarak hazırlanan değerlendirme raporudur.

2.1.12 Genel Kredi Sözleşmesi (GKS)

Banka ve kredi müşterisi arasında kurulan kredi ilişkisini hukuki açıdan düzenleyen sözleşmedir. Kredi riskine girilmeden önce sözleşmenin borçlu ve kefiller tarafından imzalanmış olması gerekmektedir.

2.1.13 Toplam Kredi Limiti

Bankacılık kanunu, kredi politikaları ve yönetmelikler doğrultusunda tüzel kişi yada gruba veya gerçek kişiye tahsis edilen azami kredi limitidir. Toplam kredi limiti kendi altında birden fazla kredi türü için tanımlanmış alt limitler bulunmaktadır.

2.1.14 Münakale

Genel kredi limitleri içerisinde kalmak kaydıyla münferit kredi limitlerinde yapılan değişikliklerdir. Örneğin; Gayrinakdi limitlerini tamamlamış bir firmanın, nakdi limitlerinden düşülerek gayrinakdi kredi riskine girilmesidir.³⁶

2.1.15 Kefil

Sözleşmeyi kredi borçlusu gibi imzalayan borcun ödenmediği durumlarda tüm borçtan müteselsilen sorumlu olan gerçek veya tüzel kişidir.³⁷

2.1.16 Teminat

Bankalar kredili çalışmalarda kredinin riski karşılığında kendisini garantiye almak ister. Kredi borcu ödenmediği takdirde bu borcu tüketiciden tahsil etmek için garantiye almak istediği, ipotek, çek, senet, mevduat, yatırım fonu vb. nakite çevrilebilecek varlıklara ipotek, blokaj gibi uyguladığı işlemlere teminata alma denir.

2.1.17 Temerrüt

Borcun vadesinde ödenememesi yada ödemenin gecikmesi durumunda kredi sözleşmesine aykırı olması nedeniyle bankanın gecikme cezası isteme hakkını ifade etmektedir.³⁸

Borcun ödenmediği tarihten itibaren bir mala, altına yada dövize endekslenmesi, arz ve talebine göre o malın değerinde dalgalanmalar olabileceği ve enflasyon oranından daha az veya çok değişim olabileceğinden dolayı tercih edilen bir yöntem değildir. Altın ve dövizde de aynı durum söz konusudur. 2002 yılından önce (bazı dönemler hariç) değeri sürekli artan dövizin bu yıldan sonra sürekli düşmesi veya sabit kalması

³⁶ Yazıcı, 2011, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, S. 83

³⁷ TFKB-Türkiye Finans Katılım Bankası, 2015, Süreç-Kavramlar

³⁸ Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr

gecikmiş alacağını dövize bağlayan bankaların zararına yol açmıştır. Bu nedenle daha önce alacaklarını özellikle dövize bağlayan bankalarımız bu uygulamadan vazgeçmişlerdir.

Enflasyon farkı kadar bir fazlalık, bir mala endekslenmeden daha rasyonel olmasına rağmen bu konuda farklı görüşler bulunduğu için fazla kullanılmamaktadır.

Eşit ile mukabelede, müşterinin geç ödediği para kadar parayı bankada tutmasıdır. Banka parası ile müşteri parası aynı olmadığından bu yöntem kar müessesesi olan bankaları tatmin etmez.

Kar mahrumiyetinin karşılanması, ödeme tarihinden sonra gecikmeye giren borcun verilen uzatma süresinde alacaklının uğradığı zararın borçlu tarafından karşılanması anlamına gelmektedir. Burada akdin yenilenmesi ve vadenin uzatılması söz konusudur. Bankalarımızın çoğunda uygulanan bu yöntemin ön şartı ana unsurların değişmemesidir. Kar payının başlangıçtaki oran kadar olması gerektiği, aksi takdirde faiz olacağı görüşü ileri sürülmektedir. Bu yöntemin de şu sakıncaları vardır. Eğer temerrüt tarihinde kar payı sözleşmeye göre artmışsa o zaman banka zarar edecektir. Eğer azalmışsa o zaman da borçlu başka bir bankadan borç alıp borcunu kapatacaktır (Bugünkü konut kredilerinde müşterilerin yaptığı gibi). Ancak bu sakıncalarına rağmen bankalarımız temerrüde düşen alacaklarında genellikle bu yöntemi uygulamaktadır. Diğer taraftan özellikleri gereği daha önce bir kar oranı belirlenmeyen gayri nakdi kredilerde kar mahrumiyeti tazmin tarihinde uygulanan kar oranlarına göre belirlenmektedir.³⁹

2.2 Kredi Tahsisi ile İlgili Genel Hususlar

2.2.1 Kredi Tahsis Kavramı

Müşterilere en uygun kredi, vade, teminat yapısı içerisinde en uygun kredi tesis edilmesi için müşterilerden alınan finansal yada finansal olmayan tüm veriler, makro ekonomik, sektörel ve global gelişmeler doğrultusunda bankanın yönetmeliklerine, politikasına, ilgili kanunlarına, talimatlarına bağlı kalınarak gidilen süreç olarak adlandırılır. Alınacak olan kararlarda bankanın karını maksimize edecek ve riskini minimize edecek şekilde davranarak kredi kullandırıldıktan sonra da sonlandırılıncaya kadar takibini yapmak ve yönetmek tahsis işlevinin içerisinde yer almaktadır.⁴⁰

2.2.2 Fonksiyonlar

Anlaşılabilirlik açısından 6 adet alt başlık olarak birimlerine ayırabiliriz.

2.2.2.1 Tüm Verilerin Değerlendirilmesi

Müşterilerin ihtiyaçları ve imkanlarının, objektif olarak ilgili tahsis personeli, otomatik destek birimleri, üst yönetim onay makamlarınca müşteriden, istihbarat

³⁹Yılmaz Osman Nihat, Faizsiz Bankacılık İlkeleri ve Katılım Bankacılığı, Eğitim No:2009/2010-51, 2010, S.25, www.tkbb.org.tr linkten erişim sağlanmıştır.

⁴⁰Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, 2011, S.24

çalışmalarından, piyasadan, ekonomik ve siyasal veriler göz önünde bulundurularak değerlendirilmesidir.

2.2.2.2 Kredi Kararının Alınması ve Tebliği

Başvurular, Karar Motoru vasıtasıyla, bankanın kredi kriterleri doğrultusunda değerlendirilir. Tahsis kararı verilirken müşteriden alınan bilgiler, müşteri ile ilgili olarak eğer varsa sistemde olan bilgiler, istihbarat süreçlerinde teyit edilen bilgiler dikkate alınır. Otomatik Karar Motoru, kredi başvurularını belirlenmiş kriterler çerçevesinde değerlendirerek otomatik onay, ret ve gri alan şeklinde kararlardan birini üretir. Karar motoru gri alana alınan kararlarda manuel olarak değerlendirilmek üzere onay makamlarınca değerlendirilmektedir.⁴¹ Yazılı kural ve kanunlara göre yapılan değerlendirmeler sonucunda ise müşterinin ihtiyaçlarına en uygun şekilde cevap verilmesi bankanın kararının maksimuma çıkarılması, riskinin minimuma indirilmesi amaçlarına yönelik olarak kredi teklif dökümanının onaylanması gerçekleşmektedir. Ve alınan kararlardan ilgili tarafın yazılı onay şeklinde bilgilendirilmesidir.

2.2.2.3 Kredi Portföyünün Yönetilmesi ve İzlenmesi

Kredi kararının alınmasından sonra tahsis personelinin görev ve sorumlulukları sona ermemektedir. Kredi müşterisinin başlı bulunduğu şube ve pazarlama personeli müşteriyi kredi bitinceye kadar izlemeye devam eder. Gerekli gördüğü durumlarda aksiyon alır. Tahsis personeli yalnızca müşteriyi izlemez. Riskleri, sektörel durumları ve teminat durumlarını izlemeye devam eder.

2.2.2.4 Eğitim

Tahsis personeline eğitim verilmesi personelin, kredi verme ve teminatlandırma ile ilgili Bankacılık Kanunu ve ilgili diğer mevzuatı, banka içi kredi prosedürlerinde dikkate alınacak hususları bilerek müşteriden, şubelerden, ilgili diğer genel müdürlük bölümlerinden gelecek soruları cevaplandırmasını ve inisiyatif kullanabilir hale gelmesini sağlamaktadır.

Yasal düzenlemeler ile bunlara uyum gösterilmesi gereğini, kredinin geçirdiği aşamaları, kredi nevelerini, aralarındaki farkları, firma değerliliğinin nasıl anlaşılacağını, teminatlandırmanın sonuçlarını, kredi tahsisinden kredi izlemeye kadar olan tüm süreçlerin etkin yönlerini anlamasını sağlamaktadır. Kredi tahsis operasyonlarını, kredi süreçlerinin yönetimini, izleme fonksiyonlarının yönetimini yapar, kredi pazarlamasının daha bilinçli yönetilmesini sağlamaktadır.⁴²

2.2.2.5 Banka İçi İletişimin Yönetilmesi

Kredi kararının çıkmasından tahsil sürecinin tamamlanmasına kadar geçen sürede işlem ve izlemeyi kredi tahsis ekibi yerine getirmelidir. Herhangi bir durumda istenmeyen aksaklıklar müşteri memnuniyet sorunlarına yol açtığı gibi bankanın zarara uğramasına sebep olacak sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

⁴¹ TFKB Tahsis Çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

⁴² TFKB İnsan Kaynakları departmanı desteği ile oluşturulmuştur.

2.2.2.6 Danışmanlık

Tahsis birimi makro ekonomik, sektörel, çevresel değişkenlerin gözlemlenmesi sağlayarak kredi portföyüne olması muhtemel etkileri ilgili yerlere bildirmektedir. İş akışı, karar destek sistemlerinin kullanımı, bilgi kullanımları, bankacılık iç sistemleri, iç müşterilerin yardım talepleri konularında gelebilecek soru ve sorunlara karşı danışmanlık görevi yapmaktadır.

2.3 Krediler Grubu Organizasyon Yapısı

Bankalarda tahsis müdürlükleri genellikle Krediler Genel Müdür Yardımcısına bağlı olarak faaliyet göstermektedirler.⁴³

Tablo 1. Krediler Grubu Organizasyon Yapısı

Krediler Grubu Organizasyonu	
Krediler Genel Müdür Yardımcısı	Risk İzleme, Tahsilatlar ve Hukuk Genel Müdür Yardımcısı
Proje Kredi ve Ticari Tahsis Müdürlüğü	Kredi İzleme Müdürlüğü
Ticari Kredi ve Leasing Tahsis Müdürlüğü	Tahsilatlar Müdürlüğü
Mali Tahlil ve İstihbarat Müdürlüğü	Hukuk Takip Müdürlüğü
Bireysel Tahsis Kredi Analitiği ve Program Müdürlüğü	Hukuk Danışmanlık Müdürlüğü
Bölge Tahsis Müdürlükleri	Hukuk Dava Servisi

Kaynak ; TFKB

⁴³ TFKB Kaynakları

BÖLÜM 3

3.KREDİ TAHSİSİN DAYANAKLARI

3.1 Yasal ve Yazılı Düzenlemeler

3.1.1 Bankacılık kanunu

Kanun numarası 5411 olan yürürlükteki Bankacılık Kanunu 15 Kısım 171 maddeden oluşmaktadır. Birinci maddede amaç, kapsam, tanımlamaları, faaliyet konularını ve pay sahipliğini kapsamaktadır. Türkiye’de kurumu Katılım Bankaları, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kalkınma ve Yatırım Bankaları, Mevduat Bankaları, Finansal Holdingler, Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Yurtdışında kurulmuş finansal nitelikli kuruluşların Türkiye’deki şubeleri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, bunların gerçekleştirdikleri faaliyetler Bankacılık Kanunu hükümlerine bağlıdır.⁴⁴

Bazı tanımlamalar aşağıda verilmektedir.

- **‘Merkez Bankası:** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketini,’
- **‘Fon:** Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunu,’
- **‘Kredi kuruluşu:** Mevduat bankalarını ve katılım bankalarını,’
- **‘Kuruluş birlikleri:** Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğini,’
- **‘Mevduat bankası:** Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,’
- **‘Katılım bankası:** Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,’
- **‘Mevduat:** Yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen parayı,’
- **‘Özel cari hesap:** Katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesapları,’
- **‘Katılma hesabı:** Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesapları,⁴⁵

⁴⁴ BDDK-Bankacılık Kanunu

⁴⁵ BDDK-Bankacılık Kanunu

- ‘**Katılım fonu:** Katılım bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan parayı,’
- ‘**Destek hizmeti kuruluşu:** Bankaların, mevduat veya katılım fonu kabulü, nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme ve bu Kanunun uygulamasında kredi olarak sayılan işlemler dışında kalan faaliyetlerini banka adına gerçekleştiren; ya da reklamının yapılması hariç olmak üzere mevduat veya katılım fonu kabulü dışındaki faaliyetlerinden herhangi birinin pazarlanması da dâhil gerçekleştirilmesinde bankaya yardımcı nitelikte hizmet veren kuruluşları,’

3.1.2 Kredi ve Risk Grubu ile ilgili Maddeler

Bankalar Kanunu ikinci bölüm Madde 48’de Kredilerden bahsedilmektedir.

Madde 48’e göre; ‘Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu kanun uygulamasında kredi sayılır.’ Banka Mali Tahlil ve Tahsis Departmanı risk grubunu oluşturan tüm maddeleri değerlendirmektedir.

Madde 49’da ; ‘Bir gerçek kişi ile eşi ve çocukları, bunların yönetim kurulu üyesi veya genel müdürü oldukları veya bunların ya da bir tüzel kişinin birlikte veya tek başlarına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da sınırsız sorumlulukla katıldıkları ortaklıklar bir risk grubunu oluşturur.’⁴⁶

‘Bir banka ile bu bankanın nitelikli pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve genel müdürü, bunların birlikte veya tek başına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya yönetim kurulu üyesi ya da genel müdürü oldukları ortaklıklar bankanın dahil olduğu risk grubunu oluşturur.’ ‘Yukarıda belirtilen risk gruplarının belirlenmesinde birlikte kontrol edilen ortaklıklar, bu ortaklıkların kontrolünü birlikte sağlayan her bir hissedarın risk grubuna dahil edilir. Bu maddenin uygulanmasında aralarında birinin ödeme güçlüğüne düşmesinin diğer bir veya birkaçının ödeme güçlüğüne düşmesi sonucunu doğuracak boyutta kefalet, garanti veya benzeri ilişkiler bulunan gerçek ve tüzel kişiler ilgili risk gruplarına dahil edilir. Sermayesinin çoğunluğu ayrı ayrı veya birlikte Hazineye, Özelleştirme İdaresi Başkanlığına, genel veya katma bütçeli dairelere ait bankalar; doğrudan veya dolaylı olarak kontrol ettikleri ortaklıklar ile birlikte bir risk grubu oluşturur.’

⁴⁶ BDDK-Bankacılık Kanunu

‘Bankalar dışındaki kamu iktisadi teşebbüslerinin veya hisselerinin çoğunluğu Özelleştirme İdaresi Başkanlığının elinde bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşları, sermaye, yönetim ve denetimlerine hâkim oldukları bağlı ortaklık, iştirak ve müesseseler ile birlikte bir risk grubu oluşturur. Bu maddenin uygulanmasına, banka ve ortaklıklarda yönetim kurulu üyesi ve genel müdür olarak görev yapanlar ve velâyet altında olmayan çocuklar bakımından aynı risk grubuna dahil edilecek gerçek ve tüzel kişilerin tespitine ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir’ denmektedir. Bu özelliklere göre risk grupları değerlendirilmektedir.’

Madde 50’de Bankalar;

‘a) Yönetim kurulu üyelerine, genel müdüre, genel müdür yardımcılara ve kredi açmaya yetkili mensuplarına; bunların eş ve velâyet altındaki çocuklarına; tek başlarına ya da birlikte sermayesinin yüzde yirmibeş veya fazlasına sahip oldukları ortaklıklara,’

‘b) (a) bendinde sayılanlar dışında kalan mensupları ile bunların eş ve velâyeti altındaki çocuklarına,’⁴⁷

‘c) Mensuplarının kurduğu veya bunlar için kurulan sandık, dernek, sendika veya vakıflara,’ ‘Her ne şekil ve surette olursa olsun nakdî ve gayri-nakdî kredi veremez, tahvil ya da benzeri menkul kıymetlerini satın alamazlar.’

Bu madde kredi tahsisi açısından çok önemlidir. Bankanın ortaklarının, denetim ve yönetim kurulunda olanların aynı zamanda bankanın mensubu olmaları bankada işlem yapmalarına engel teşkil etmez ancak gerekli kararların yönetim kurulunun üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile alınması, uygulanan kredi ve piyasa koşullarının diğer kredi kullanan kişilere uygulanan koşullardan farklılık göstermemesi gereklidir. Kurum bankadan kredi risk grubunda olan kişilere dair düzenli olarak rapor alır. Bu maddede yer alan hükümlere aksi bir durum oluşursa kredinin tasfiyesi altı ay içinde zorunlu hale gelir.

3.1.3 Kredi Sınırlarına İlişkin Maddeler

‘**MADDE 54** - Bankalarca bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna kullandırılacak kredilerin toplamı özkaynakların yüzde yirmibeşini aşamaz. Bu oran, 49 uncu maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan risk grubu bakımından yüzde yirmi olarak uygulanır. Kurul, bu oranı yüzde yirmibeşe kadar yükseltmeye veya kanunî haddine kadar indirmeye yetkilidir. Bir adi ortaklığa verilen krediler, sorumlulukları oranında ortaklara kullandırılmış sayılır’.

‘Bankalarca hâkim ortak veya nitelikli pay sahibi olup olmadıklarına bakılmaksızın bankaların sermayesinin yüzde bir ve daha fazla payına sahip olup pay defterine kayıtlı olan tüm ortaklarına ve bunlarla risk grubu oluşturan kişilere kullandırılacak kredilerin toplamı özkaynaklarının yüzde ellisini aşamaz’.

‘Birlikte kontrol edilen ortaklıklara kullandırılan krediler, bu ortaklıkları birlikte kontrol eden hissedarların her birinin ortaklık sermayesinde sahip olduğu payların,

⁴⁷BDDK-Bankacılık Kanunu

birlikte kontrol ettikleri toplam paya oranı ölçüsünde ortaklığı birlikte kontrol eden her bir hissedarın dâhil olduğu risk grubuna kullandırılmış sayılır. Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna özkaynakların yüzde onu veya daha fazlası oranında kullandırılan krediler büyük kredi sayılır ve bunların toplamı özkaynakların sekiz katını aşamaz. Bir risk grubuna kullandırılan kredilerin teminatını oluşturmak üzere aynı risk grubuna dâhil gerçek veya tüzel kişilerden kabul edilen aval, garanti ve kefaletler risk grubuna ait kredi sınırlarının hesabında dikkate alınmaz'.⁴⁸ Gayrinakdî krediler, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler, kabul edilen aval, garanti ve kefaletler, kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlarla gerçekleştirilen işlemler, Kurulca kabul edilecek ülkelerin merkezî yönetimleri, merkez bankaları ve bankaları ile yapılan işlemler veya bunlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, verilen diğer garantiler karşılığı yapılan işlemler kredi sınırlarının hesabında Kurulca belirlenen esaslar ve oranlar dâhilinde dikkate alınır'.

3.1.4 Kanuni Yükümlülüklerle ilişkin Maddeler

Bankacılık Kanunu yedinci kısım kanuni yükümlülükler, sırların saklanması, itibarın korunması, etik ilkeler, müşteri hakları kanuni yükümlülük maddelerini kapsar.

Sırların saklanması

‘**MADDE 73** - Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli görevleri sırasında öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları ve müşterilerine ait sırları bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamaz ve kendilerinin veya başkalarının yararlarına kullanamazlar. Kurumun Bu Kanun hükümleri uyarınca Kurumun, yurt dışındaki muadili denetim mercileri ile düzenleyeceği mutabakat zabitleri çerçevesinde vereceği bilgi ve belgeler birinci fıkradaki sır kapsamında değildir.

Kurul düzenleyeceği mutabakat zabitleri veya zabitler dışında elde edeceği sırların korunmasını sağlamakla görevlidir. Kurumun elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, kuruluş ve faaliyet izni verilmesinde, faaliyetlerin denetiminde, düzenlemelere uyulup uyulmadığının izlenmesinde ve Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davaların görülmesinde kullanılabilir’.

‘**(Değişik cümle: 13/02/2011-6111 s.K/ 146. md.)** Kurumun bu fıkra kapsamında elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, ceza soruşturması ve kovuşturması kapsamında savcılıklar ile ceza mahkemeleri, görevden ayrılmış olsalar dahi, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları da bu hükme tâbidir. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder’.⁴⁹

⁴⁸ BDDK-Bankacılık Kanunu

⁴⁹ (BDDK-Bankacılık Kanunu)

‘(Değişik fıkra: 13/02/2011-6111 s.K/ 146. md.) Sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar.

Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun, 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalıştırılan işçi, gemi adamı ve gazetecinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikte her çeşit istihkak ödemelerinin özel olarak açılan banka hesabına yapılması halinde, bu hesaplara ilişkin bilgi ve belgelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı ile bunlara bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlara verilmesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 8 inci ve 100 üncü maddelerinin uygulanması ile genel sağlık sigortalılığında gelir testinin yapılmasına ilişkin bilgi ve belgelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna **(Ek ibare: 13/06/2012-6327 s.K./39.md.)** ve il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yapılan sosyal yardım hak sahiplerinin tespiti ile gelir testi işlemlerinin yürütülmesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmesi sırrın ifşası sayılmaz. Bu bilgi ve belgelerin verilmesine ilişkin usûl ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık ile Kurulca belirlenir’.

‘(Değişik fıkra: 13/02/2011-6111 s.K /146. md.) Kurumun gözetim ve denetimine tabi kuruluşların, bunların ortaklarına, bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarının faaliyetlerine veya müşterilerine ilişkin yabancı ülke kanunlarına göre denetime yetkili ve Kurum muadili mercilerin taleplerinin Kurumca karşılanması, gizlilik sözleşmesi yapılması ve sadece belirtilen amaçlar ile sınırlı kılınması koşuluyla bankaların ve finansal kuruluşların, kendi aralarında doğrudan doğruya ya da risk merkezi veya en az beş banka ya da finansal kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişinin yanı sıra doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayelerinin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden paylarının satışı amacıyla muhtemel alıcıların yapacakları değerlendirme çalışmalarında ya da⁵⁰ sermayelerinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan yurt içinde veya yurt dışında yerleşik kredi kuruluşu ile finansal kuruluşlar da dâhil ana ortaklıkların konsolide finansal tablo hazırlama çalışmalarında, risk yönetimi ve iç denetim uygulamalarında veya kredileri de dâhil varlıklarının ya da bunlara dayalı menkul kıymetlerin satışı amacıyla yapılacak değerlendirme çalışmalarında ya da değerlendirme, derecelendirme veya destek hizmeti alınması ile bağımsız denetim faaliyetlerinde ve gerekli tedbirlerin alınması kaydıyla hizmet alımlarına yönelik işlemlerde kullanılmak üzere bilgi ve belge taleplerinin karşılanması sırasında banka ya da müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin öğrenilmesi sır saklama yükümlülüğü dışındadır’.

⁵⁰ BDDK-Bankacılık Kanunu

İtibarın Korunması

MADDE 74 - 5187 sayılı Basın Kanununda belirtilen araçlarla ya da radyo, televizyon, video, internet, kablolu yayın veya elektronik bilgi iletişim araçları ve benzeri yayın araçlarından biri vasıtasıyla; bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olunamaz ya da bu yolla asılsız haber yayılamaz.

Etik İlkeler

MADDE 75 - Bankalar ile bunların mensupları; bu Kanuna, ilgili düzenlemelere, kuruluş amaç ve politikalarına uygun olarak faaliyetlerin icra edilmesini temin etmeye ve yönetimde adalet, doğruluk, dürüstlük ve sosyal sorumluluğu esas almaya yönelik etik ilkelere uymakla yükümlüdürler. Etik ilkeler, kuruluş birlikleri tarafından Kurulun uygun görüşü alınmak suretiyle belirlenir.

Müşteri Hakları

MADDE 76 - Bankalar, müşterilerinin, verilen hizmetlerden kaynaklanan her türlü sorularına cevap verecek bir sistem kurmakla ve bu hizmetle ilgili bilgiyi müşterilerine bildirmekle yükümlüdür.

Bankalar, kredi sözleşmelerinin onaylı bir örneğini müşterilerine vermek zorundadır. Talepleri hâlinde müşteri ile yapılan diğer işlemlere ilişkin her türlü belgenin bir örneği de müşterilere verilir.

Bu Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan faaliyet konularına ilişkin olarak, bankalar ile bireysel müşterileri arasında akdedilecek sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgarî hususlar ile tip sözleşmelerin uygulanacağı işlemler Kurulun uygun görüşü alınarak kuruluş birlikleri tarafından belirlenir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

Bankaların, kimliklerini ve vergi numaralarını belgelemeyen müşterileri adına mevduat, katılım fonu, kredi ve her ne ad altında olursa olsun hesap açmaları, sözleşme düzenlemeleri, havale ve kambiyo hizmetleri ile diğer bankacılık ve malî hizmetleri vermeleri yasaktır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurumun görüşü alınarak Malîye Bakanlığınca düzenlenir. Bu fıkra hükmüne ve Malîye Bakanlığınca yapılan düzenlemelere uymayanlar hakkında 2.4.1998 tarihli ve 4358 sayılı Kanunun 5 inci maddesi hükmünün uygulanması bu Kanunun kovuşturma usûlü hükümlerine tâbi değildir.

3.1.5 Suçlar

Bankalar ile meslekte bulunanların yazılı kurallara uygunsuz davranmaları halinde uygulanacak cezalar 154, 155, 156, 159, 160. Maddelerde açıklanmıştır. Bu maddelere göre;

MADDE 154 – ‘Bu Kanunun 42 nci maddesinde belirtilen belgelerin saklanması yükümlülüğüne uymayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüz günden binbeşyüz güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar’.

MADDE 155 – ‘Bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, bu Kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine ve mahkemelere verdikleri veya yayımladıkları belgelerdeki gerçeğe aykırı beyanlardan dolayı, bunları ve bunların düzenlenmesine esas teşkil eden her türlü belgeleri imza edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve binbeşyüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır’.

MADDE 156 – ‘Bu Kanun kapsamındaki kuruluşların işlemlerinin kayıt dışı bırakılmasından, gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyen bir şekilde muhasebeleştirilmesinden, kanunî ve yardımcı defter ve kayıtları, şubeleri, yurt içi ve yurt dışındaki muhabirleri ile hesap mutabakatı sağlanmadan yıl sonu bilançolarını kapatmalarından dolayı, bunları ve bunların düzenlenmesine esas olan her türlü belgeleri imza edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin beş yüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır. Gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğini bildiği halde bu belgeleri onaylayan bağımsız denetim kuruluşu görevlileri de aynı şekilde cezalandırılır’.

MADDE 159 – ‘Bu Kanununun 73 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen yükümlülüğe uymayanlar için bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin günden ikibin güne kadar adlî para cezası hükmolunur. Banka ve müşterilere ait sırları açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı cezalar uygulanır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen kimseler sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklamış olursa verilecek cezalar altıda bir oranında artırılır. Ayrıca, fiilin önemine göre sorumluların bu Kanun kapsamına giren kuruluşlarda görev yapmaları, iki yıldan aşağı olmamak üzere geçici veya sürekli olarak yasaklanır’.

MADDE 160 – ‘Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilirler.

Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde faile on iki yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası verilir; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca meydana gelen zararın ödenmemesi hâlinde mahkemece re’sen ödettilmesine hükmolunur.

Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarının, kredi kuruluşunun kaynaklarını, kredi kuruluşunun emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine kullandırmak suretiyle, kredi kuruluşunu her ne suretle olursa olsun zarara uğratmaları zimmet olarak kabul edilir. Bu fiilleri işleyenler hakkında on yıldan yirmi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur;

ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca, meydana gelen zararın müteselsilen ödettirilmesine karar verilir.

Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Bu durumun hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri⁵¹ indirilir.

Zimmet suçunun konusunu oluşturan para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.⁵²

3.2 Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik

Yönetmelik;

- Banka ve ortaklıklarda yönetim kurulu üyesi, genel müdür olarak görev yapanların ve velayet altında olmayan çocukların risk grubu belirlenmesinde bu risk grubuna dahil edilebilecek gerçek ve tüzel kişilerin tespit edilmesi,
- Hesap durum belgelerinin alınması ve kredilerin izlenmesi,
- Kredilerin kredi sınırlamalarında dikkate alınma oranları,
- Aşımaların yok edilmesi,
- Katılım bankalarının finansman sağlama yöntemleri,
- Kredi açma yetki devri ile kredi komitesinin oluşması, çalışma ve karar alma esasları,
- Kredi sınırlarının izlenmesi gibi düzenlemeler yapmaktadır.⁵³

3.3 Karşılıklar Yönetmeliği

Karşılıklar yönetmeliği; standart nitelikli krediler, yakın izlemedeki krediler, tahsil imkanı sınırlı krediler, tahsili şüpheli olan krediler, zarar niteliğindeki krediler olarak sınıflara ayrılır. Bu yönetmeliğin amacı bunlar için ayrılacak karşılıklara ilişkin usul ve esasların düzenlenmesini sağlamaktır.

3.3.1 Standart Nitelikli Krediler

Bu kredilere birinci grup kredilerde denilmektedir. Kredilendirilebilir nitelikte finansman yapısına sahip gerçek ve tüzel kişilere kullanılan, anapara ve faiz ödemeleri, borçlusunun ödeme gücüne ve nakit akımına göre yapılandırılan,

⁵¹ BDDK-Bankacılık Kanunu

⁵² BDDK-Bankacılık Kanunu

⁵³ Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, 2011, S.97

ödemeleri süresinde yapılan, gelecekte de geri ödeme sorunları beklenmeyen, tamamen tahsil edilebilecek niteliğe sahip olan, kredi borçlusunun kredi değerliliğinde zayıflama tespit edilmemiş olan krediler ve diğer alacaklardır.

Bu grup içerisinde yer alan banka kredi ve diğer alacakların birinci gruba ilişkin öngörülen koşulları taşımaya devam etmeleri şartıyla sözleşme koşullarında değişiklik yapılabilmektedir.

Ancak, yapılan değişikliğin sözleşmede öngörülen ilk ödeme planının uzatılmasına yönelik olması halinde ilgili kredi ve diğer alacaklar için belirlenen oranın 5 katından aşağı olmamak üzere genel kredi karşılığı ayrılır ve belirtilen nitelikteki kredi ve diğer alacaklara ilişkin olarak yılsonu ve ara dönemler itibarıyla kamuya açıklanacak finansal raporlarda ödeme planında yapılan değişikliğin sayısına ve uzatılan ödeme süresine göre ayrı ayrı gruplandırma yapılarak bilgi verilmektedir. Taşıt ve konut kredileri dışındaki tüketici kredilerinden sözleşmesinde bu şekilde değişiklik yapılanlar için bu oran belirtilen oranın 2,5 katı olarak uygulanır. Sözleşme koşullarında değişiklik yapılan kredilerden düşük riskli olan, vadelerinin çok kısa olması ve ödemeleri vadelerinde düzenli olarak yapılanlar, bankalar için ek bir maliyete neden olmaksızın vadelerinin yenilenmesi durumunda en geç bir yıllık sürede anaparanın geri ödenmesi koşuluyla, ilave genel karşılığa tabi tutulmayabilmektedir.⁵⁴

3.3.2 Yakın İzlemedeki Krediler

İkinci grup krediler de denilmektedir.

- 1) ‘Kredilendirilebilir nitelikte finansman yapısına sahip gerçek ve tüzel kişilere kullandırılmış olan ve anapara veya faiz ödemelerinde halihazırda herhangi bir sorun bulunmayan, ancak, borçlunun ödeme gücünde veya nakit akımında olumsuz gelişmeler gözlenmesi ya da bunun gerçekleşeceğinin tahmin edilmesi veya krediyi kullananın önemli ölçüde finansal risk taşıması gibi nedenlerle yakından izlenmesi gereken veya,
- 2) Anapara veya faiz ödemelerinin kredi sözleşmesinde yeralan şartlara uygun olarak yapılmasında sorunlar doğması muhtemel olan ve bu sorunların giderilmemesi durumunda borcun tamamının veya bir kısmının geri ödenmeme riski bulunan veya,
- 3) (23/01/2009 tarihli Yönetmelik ile değişik.) Geri ödenmesi kuvvetle muhtemel bulunmakla beraber, mazur görülecek çeşitli nedenlerle anapara veya faiz ödemelerinin tahsili, vadelerinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren otuz günden fazla geciken ancak Üçüncü Grupta sınıflandırılma için gerekli gecikme süresi koşulunu taşımayan veya,
- 4) Borçlusunun kredi değerliliği zayıflamamış olmakla birlikte düzensiz ve kontrolü güç bir nakit akımı yapısına sahip olması nedeniyle zafiyete uğrama ihtimali yüksek olan, krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır’.

⁵⁴ TKBB, Düzenlemeler

Aynı banka tarafından, aynı müşterisine verilmiş birden çok kredisinin mevcut olması ve bu kredilerden herhangi birinin bu grupta ve diğerlerinin standart nitelikli kredi grubunda sınıflandırılmış olması durumunda, söz konusu kredi müşterisinin bankaya olan tüm borçları bu ikinci grupta sınıflandırılır. Bankaların kredi ve diğer alacaklarından bu grup içerisinde izlenenlerin gruba ilişkin öngörülen koşulları taşımaya devam etmeleri şartıyla, sözleşme koşullarında değişiklik yapılabilir. Ancak, yapılan değişikliğin sözleşmede öngörülen ilk ödeme planının uzatılmasına yönelik olması halinde ilgili kredi ve diğer alacaklar için belirlenen oranın 2,5 katından aşağı olmamak üzere genel kredi karşılığı ayrılır ve belirtilen nitelikteki kredi ve diğer alacaklara ilişkin olarak yıl sonu ve ara dönemler itibarıyla kamuya açıklanacak finansal raporlarda ödeme planında yapılan değişikliğin sayısına ve uzatılan ödeme süresine göre ayrı ayrı gruplandırma yapılarak bilgi verilir.

Tüketici kredileri (taşıt ve konut harici) sözleşmesinde bu şekilde değişiklik yapılanlar için bu oran belirtilen oranın 1,25 katı olarak uygulanır. Sözleşme koşullarında değişiklik yapılan kredilerden düşük riskli olan, vadelerinin çok kısa olduğu ve ödemeleri vadelerinin düzenli olarak yapıldığı kredilerin, bankalar için ek bir maliyete neden olmadan vadelerinin yenilenmesi durumunda en geç bir yıllık sürede anaparalarının geri ödenmesi şartıyla, ilave genel karşılığa tabi tutulmayabilmektedir.⁵⁵

3.3.3 Tahsil İmkanı sınırlı Krediler

Üçüncü grup kredilerdir.

- 1) 'Borçlusunun özkaynaklarının veya verdiği teminatların borcun vadesinde ödenmesini karşılamada yetersiz bulunması nedeniyle tamamının tahsil imkanı sınırlı olan ve gözlenen sorunların düzeltilmemesi durumunda zarara yol açması muhtemel olan veya,
- 2) Borçlusunun kredi değerliliği zayıflamış olan ve kredinin zafiyete uğramış olduğu kabul edilen veya,
- 3) Anaparanın, faizin veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yüz seksen günü geçmeyen veya,
- 4) Borçlusunun işletme sermayesi finansmanında veya ilave likidite yaratmada sıkıntılar yaşaması gibi nedenlerle anaparanın veya faizin veya her ikisinin bankaca tahsilinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren doksan günden fazla gecikeceğine kanaat getirilen, krediler ve diğer alacaklar olarak sınıflandırılır'.

3.3.4 Tahsili Şüpheli olan Krediler

Dördüncü grup kredilerdir.

- 1)' Mevcut koşullarda geri ödenmesi veya tasfiyesi muhtemel görünmeyen veya,
- 2) Vadesi gelen veya ödenmesi gereken kredi tutarlarının tamamının kredi

⁵⁵ TKBB, Düzenlemeler

sözleşmesinde yer alan hususlar çerçevesinde banka tarafından tahsilinin sağlanamayacağı kuvvetle muhtemel olan veya,

3) Borçlusunun kredi değerliliğinin önemli ölçüde zayıfladığı ve zafiyete uğradığı kabul edilen, ancak birleşme, yeni finansman bulma imkanı veya sermaye artırımını gibi olanakların borçlusunun kredi değerliliğine ve kredinin tahsil kabiliyetine yapması beklenen katkı nedeniyle henüz tam anlamıyla zarar niteliği taşımadığı düşünülen veya,

4) Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi yüz seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır'.

3.3.5 Zarar Niteliğindeki Krediler

Beşinci grup kredilerdir.

1)'Tahsilinin mümkün olmadığı kanaat getirilen veya,⁵⁶

2) Ana paranın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan veya,

3) Üçüncü ve Dördüncü Gruplarda belirtilen özellikleri taşımakla birlikte, vadesi gelen ve ödenmesi gereken alacak tutarlarının tamamının bir yılı aşacak bir sürede tahsilinin sağlanamayacağının kuvvetle muhtemel olması nedeniyle zafiyete uğramış olduğuna ve borçlusunun kredi değerliliğini tam anlamıyla yitirdiğine banka tarafından kanaat getirilen, krediler ve diğer alacaklar olarak sınıflandırılır'.

3.4 Diğer Kanun ve Düzenlemeler

3.4.1 Türk Ticaret Kanunu (TTK)

Ülkemizde Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefiyle birlikte kabul edilen, Türkiye Ulusal Programı çerçevesinde üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeteneğine ilişkin olarak Yeni Türk Ticaret Kanunu kabul edilmiştir. Şirketlerde şeffaflığı sağlamak amacıyla, kamuyu aydınlatma ve bilgilendirme yükümlülüğüne dikkat çekilmektedir. Getirilen yeni düzenlemelerle şirket yönetim kurullarına ilave sorumluluklar yüklenilmiştir.

Birinci maddede ; "Bir ticarethane veya fabrika yahut ticarî şekilde işletilen herhangi bir müesseseyi" şeklindeki cümlenin yerine "ticarî işletmeyi" denilmektedir. İşletmeler bankaların banka portföylerinde yer tutmaktadır. TTK, işletmelerdeki yetki sapmalarını, ticaret sicil kayıtlarındaki işlemleri, kıymetli evraklara ilişkin verilen hükümleri, şirketler arasında tür değişikliği yapılmasına ilişkin hükümleri, bağımsız denetim, muhasebe kayıt düzenleri ve prensipleri, senetler ile ilgili düzenlemeler bu kanun çerçevesinde düzenlenmiştir.⁵⁷

⁵⁶ KBB Düzenlemeler

⁵⁷ Ankara Sanayi Odası, 2011, S.8

http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/yayinlarimiz/100_Soruda_Yeni_Turk_Ticaret_Kanunu-VERSIYON3.pdf

3.4.2 Borçlar Kanunu (BK)

Sözleşme ve sözleşme türlerinin yasal çerçevesi, sözleşmeden doğan borç ilişkileri, alacaklı borçlu ilişkilerinin tanımlanması, sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkileri, Borç ilişkisinin hükümleri, Borçların ifa edilmemesinin sonuçları, borç ilişkisinin üçüncü kişilere etkisi, borçların ve borç ilişkisinin sona ermesi, zamanaşımı, Borç ilişkilerinde özel durumlar, borç ilişkilerinde taraf değişiklikleri, borçların ödenmesi, mevduat tanımının temelini oluşturan düzenlemeler, teminat⁵⁸ mektupları hükümleri, kredi kartı ve bireysel kredi sözleşmelerinin yasal dayanağı ve bunun gibi konular borçlar kanunu çerçevesinde düzenlenmiştir.

3.4.3 Medeni Kanun (MK)

Temel kişilik haklarının kullanım şartları, vesayet işlemleri, sicil, evlenme, boşanma, eşya ve miras hukuku, gayrimenkul, ipotek gibi kavramlar bu kanun içerisinde yer almaktadır.⁵⁹

3.4.4 İcra ve İflas (İİK)

Kredi borçlarının ödenmemesi sonucunda uygulanacak yasal takip süreçleri icra, haciz, iflas, alacağın müşteriden tahsiline yönelik hükümleri İİK tarafından düzenlenmektedir.⁶⁰

3.4.5 Vergi Usul (VUK) , Kurumlar Vergisi (KVK) , Damga Vergisi (DVK)

Bankalarda yapılan işlemler ve bankanın devlete karşı yükümlülüğü nedeniyle ödemesi gereken vergi ve müşterilerin ödemekle yükümlü oldukları ancak banka tarafından kaynaklarında kesilen vergiler bu kanunlar kapsamında düzenlenmektedir.

Vergi kanunlarında yazılı süreler aşağıdaki şekilde hesaplanır;

- Süre gün olarak belli edilmişse başladığı gün hesaba katılmaz ve son günün tatil saatinde biter,
- Süre hafta veya ay olarak belli edilmişse başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Sürenin bittiği ayda, başladığı güne tekabül eden bir gün yoksa süre o ayın son gününün tatil saatinde biter,
- Sonu belli bir gün ile tayin edilen sürelerde, süre o günün tatil saatinde biter; Resmi tatil günleri süreye dahildir. Şu kadar ki, sürenin son günü resmi tatile rastlarsa tatili takip eden ilk iş gününün tatil saatinde biter.⁶¹

⁵⁸Resmi Gazete, 2011, Kanun No.6098 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-1.htm>

⁵⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2001, Kanun No.4721 <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>

⁶⁰ Mevzuat Bilgi Sistemi, 2004, S.1241 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf>

⁶¹ Mevzuat Bilgi Sistemi, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf>

3.4.6 Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

Halka açık bankaların muhasebe ve mali tablolarının düzenlenmesi, bankaların sermaye piyasası faaliyetleri, hizmet sağlayıcı ve aracı diğer kuruluşlara ilişkin düzenlemeler bu kanun kapsamında düzenlenmektedir.

3.4.7 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun(TKHK)

Kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlığını, güvenliğini ve ekonomik çıkarlarını korumak, zararlarını gidermek, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlamak, tüketiciyi aydınlatacak ve bilinçlendirecek önlemler almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirme ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemek bu kanunun amacıdır. Bu kanun sınırları içinde ayıplı hizmet, haksız şart, satış sonrası hizmetler, tüketici kredileri ve kredi kartları gibi bankacılık açısından önemli hususlarda ele alınmaktadır.⁶²

3.4.8 Çek

Çek kanununda, çek kullanımına, çek defterlerinin içeriklerine, çek düzenlenmesine, kayıt dışı ekonominin denetim altına alınmasında katkıda bulunmaya, çekin karşılıksız çıkması ve belirlenen diğer yükümlülüklerle aykırılık hâllerinde uygulanacak yaptırımlara, çek hamillerinin korunmalarına ilişkin esasları düzenlenmektedir. Amacı çekin güvenilir bir ödeme aracı olmasını temin etmek ve kaydi para yaratarak ekonomik hayata katkı sağlamaktır.⁶³

3.4.9 Banka ve Kredi Kartları Kanunu

Bu kanunun amacı ödemeler sisteminin etkin çalışmasını sağlamaktır. Kanunda, banka kartları ve kredi kartlarının çıkarılması, kullanılması, takas işlemlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Faaliyet iznine tabi işlemleri, kart çıkaran kuruluşların yükümlülüklerini, kart hamilinin yükümlülüklerini, üye işyeri ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlara ilişkin yükümlülükleri, sözleşme şekli ve genel işlem şartlarını, denetim ve alınacak önlemler, kuruluşlar ve kurumlar arası işbirliği kanunî yükümlülükleri, idarî ve adli cezaları kapsamaktadır.

⁶² Mevzuat Bilgi Sistemi, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6502.pdf>

⁶³ Mevzuat Bilgi Sistemi, www.mevzuat.gov.tr

BÖLÜM 4

4. KREDİ TAHSİS ÖNCESİ SÜREÇ, KREDİ TAHSİS SÜRECİ, KREDİ İZLEME

4.1 Kredi Öncesi Süreç

Tahsis personeli ve ilgili onay makamlarınca kredi talebinin değerlendirilebilmesi için bazı hazırlık süreçlerinden geçmesi gerekmektedir. Bu süreçlerin ilki personelin mesleki eğitim bilgisidir. Personelin mesleki ve hizmet içi eğitim almış olmalarına dikkat edilmelidir.

İkincisi ise, doğru karar verebilmek için istihbaratın tam yapılması gerekmektedir.⁶⁴

4.1.1 Personelin Mesleki Eğitim Bilgisi

Personelin bilgi ve becerilerinin artırılmasını sağlamak için eğitimlerinin sürekli yapılması sağlanmalıdır. Sağlıklı kararların alınabilmesi için personelin aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir.

- Takipçi, araştırmacı, sabırlı olmalı,
- Düzenli eğitimler alarak bilgi birikimini geliştiren özellikte olmalı,
- Çok yönlü düşünebilmeli ve muhakeme yeteneğine sahip olmalı,
- Karar destek sistemi ve banka ana sistemlerine hakim olmalı ve kanun, yönetmelik, iş akışlarını iyi bilmeli,
- Sektör, segment, politika, ekonomi ile ilgili güncel bilgilere sahip olarak gerekli dökümantasyonu sağlamalı, özellikle yabancı ortaklı bankalarda gerektiğinde dökümantasyon hazırlayabilmeli ve yönetim kuruluna sunabilecek kadar yabancı dil seviyesi olmalı,
- Takım ruhuna sahip olmalı ve gerekli hallerde bilgi ihtiyacını karşılayacak ve yol gösterici bilgi birikimine sahip olması gerekmektedir.

4.1.2 İstihbarat

Bireysel kredi değerlendirme süreçlerinde yapılan istihbarat çalışmaları üç ayrı kategoride değerlendirerek açıklanabilir;

İstihbarat ekiplerinin özellikle kredi limitleri ve risk izleme verilerini güncel takip etmesi çok önemlidir.

4.1.2.1 Başvuru alma aşamasında yapılan istihbarat

Bankanın alacağı risklerin minimize edilebilmesi, tahsis süreçlerinin daha verimli ve daha doğru kararlar üretebilmesi için başvuru alma aşamasındaki istihbarat çalışmaları oldukça önemlidir.

⁶⁴ (Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, 2011, S.29)

Başvuruları kabul eden şube çalışanları, başvuru sahibinden edindikleri bilgi ve belgelerin tutarlılığını ve orijinalliğini kontrol eder. Başvuru sahiplerinin adres beyanlarının doğruluğu teyit edilir. Zorunlu olmamakla birlikte müşteriler, kefiller, teminatlar ile ilgili gerekli görüldüğünde ve sistemsel altyapı elverdiği sürece, internet kullanılarak aşağıdaki araştırmalar yapılabilir;

- Nüfus cüzdamı bilgilerinin istihbaratı – <http://tckimlik.nvi.gov.tr>
- Vergi kimlik numaraları istihbaratı – <https://intvd.gib.gov.tr/>
- İstanbul’ da bulunan firma ve ortaklarının istihbaratı – www.ito.org.tr
- Türkiye çapında firma ve ortaklarının istihbaratı
- www.ticaretsicil.com
- Vergi levhası istihbaratı – www.gib.gov.tr
- Taşıtla ilgili istihbarat – www.egm.gov.tr

Müşteri veya başvurudaki diğer muhataplar ile ilgili olumsuz bir istihbarat edinilmesi durumunda, başvuruyu alan şube çalışanının açıklayıcı bir şekilde olumsuz şube görüşü belirtmesi gerekir.⁶⁵

4.1.2.2 Başvuru sisteme girdikten sonra yapılan sistemsel istihbarat

Müşteri ve gerektiğinde başvurudaki diğer muhataplar (eş, kefil vb.) için otomatik veya manuel olarak yapılan sorgulamalar ve mevcut müşterilerimiz ile ilgili banka veri tabanında bulunan bilgilerin kontrol edilmesidir.

4.1.2.3 Gerektiğinde bireysel kredi tahsis çalışanlarının yaptığı istihbarat

İşyeri doğrulama yetkililerinin veya Şube personellerinin yaptıkları telefon ile istihbarattır. Karar Motoru’nun otomatik veya tahsis yetkililerinin manuel olarak yönlendirdikleri başvurular için yapılır. İşyeri Doğrulama yapılması ile ilgili olarak Karar Motoru ’ndan çıkacak kararlar aşağıdakilerden biri veya birden fazlası olabilir;

- Müşteri İş Yeri Yetkilisi teyidi yapılması,
- Müşteri teyidi yapılması,
- Garantör teyidi yapılması,
- Garantör İş Yeri Yetkilisi teyidi yapılması,

Karar Motoru ’nun kararına uygun istihbarat yapılarak sonucu sisteme kaydedilir. Hakkında istihbarat yapılan muhataplar ile ilgili bilgiler sadece aranılan iş yerinin yetkilileri ile paylaşılmalı ve gerekmedikçe muhataplar ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmemelidir (krediyi kullanım amacı, kredi tutarı, ve benzeri). Hakkında istihbarat yapılan muhatap emekli ise, ev telefonu aranılarak kendisiyle, kendisine ulaşamadığı takdirde yakınıyla görüşülebilir.

Yapılacak olan görüşmelerde aşağıdaki hususlar teyit edilir;

⁶⁵ TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

İş yerindeki görevi, aylık net geliri, çalışma süresi/firma sahibi veya ortakları için faaliyet süresi, iş yeri bilgi veriyor ise gelirinde icra veya haciz olup olmadığı, varsa yan gelir detayları, gerekli durumlarda emekli başvuru sahipleri için ne zaman ve nereden emekli olduğu, gelir giriş alanlarına teyit edilen gelir bilgisi girişi yapılır, maaşlı çalışanlar için gelir teyidi esnasında, resmi olarak gözükten miktar ile ele geçen miktar farklı olarak belirtiliyor ise, şirketin yetkilisi tarafından belirtilen ve gerçekte ele geçen net tutar kullanılabilir, tüm görüşmeler kayıtlı telefonda yapılır, ulaşılamama, yetkili kişi ile görüşülememe, aranılan telefonların meşgul olması, vb. durumlarda en az üç farklı seferde istihbarat yapılması denenmeli, teyit alamama durumu hala devam ediyor ise başvuru olumsuz olarak sonuçlandırılır, değerlendirme sonuçlarımız ve tahsis miktarlarımız, beyan edilen bilgi ve belgelerin yanı sıra yapılacak olan bu istihbarat sonuçlarına göre de şekillenmektedir, bilgilerin eksiksiz ve kurallara uygun olarak teyit edilerek, başvurularda tam olarak belirtilmesi gerekmektedir.

4.1.2.4 Müşteri ve Ekonomik Çevre Bilgisi

Bireysel krediler için hedef müşteri kitlesi;

- Krediyi geri ödeme gücü olan,
- Bankanın diğer finansal ürünlerinin de müşterisi olabilecek,
- Moraliteleri yüksek kişilerdir.

Bireysel krediler hedef kitlelerinin içinde yer alabilecek müşterilerin;

- İstikrarlı bir iş yaşamı ve gelirin olması,
- Borç ödeme ve iş ahlakı açısından olumsuz bir kayıt veya piyasa istihbaratı olmaması,
- Reşit olması,
- Diğer bankalara asaleten veya kefaleten olan toplam yükümlülüklerinin gelirin oranının belirlenmiş risk sınırlarını aşmıyor olması gibi temel bazı güvenilirlik unsurlarını taşıyor olması,
- Firma sahipleri ve ortakları için firmalarının aynı iş kolundaki faaliyet süresi en az 6 ay olması,
- Özel sektörde ücretli çalışanlar, çalıştıkları şirkette en az 3 aydır çalışıyor olması,

Başvuru sahiplerinin yukarıda belirtilen kriterler haricinde;

- Mal varlığı,
- İş konusu,
- Eğitim düzeyi,
- Serbest çalışanlar için faaliyet süresi,

- Aynı adreste ikamet sürekliliği,
- Kamu kuruluşları – kurumsallaşmış sınai/ticaret/hizmet kuruluşlarında çalışmış veya çalışıyor olması,
- Diğer banka ve kurum ürünlerini kullanıyor olması,

gibi hususlarda bireysel kredi değerlendirmede göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Hedef müşteri kriterlerine uymayan başvuruları Bireysel Tahsis Kredi Analitiği ve Programı Müdürlüğü gerekçelerini açıklayarak değerlendirebilir.⁶⁶

4.1.2.5 Ziyaret

Ziyarete hazırlık süreci ve ziyaret süreci ve ziyaret sonrası süreç olarak 3 bölüme ayrılmaktadır.

Ziyarete hazırlık süreci, açıklanması gereken konuların ve anlatılması gereken detaylandırılması gerekiyorsa sunum formatında planlanması gerekmektedir. Sektör ve müşteri ile ilgili araştırma yapılmalı ve genel ekonomiye ilişkin bilgilerin güncel olması sağlanmalıdır. Bankanın ürün, süreç, fiyatlamalarıyla ilgili bilgilerin güncel olmasına dikkat edilmelidir. Ziyaret randevusu alınmalıdır. Randevu alınırken görüşme başlangıç ve bitiş saatlerinin belirlenmesi, görüşülecek kişilerin ünvan ve isim bilgilerinin doğru olarak alınması, görüşülecek yer ve açık adresin doğru olarak alınması ve görüşmeye katılacakların isim ve ünvanlarının bildirilmesi gerekmektedir. Ayrıca presentable olmaya özen göstermeli ve kartvizit, broşür veya dökümanların yeterli sayıda olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

4.1.2.6 Dökümanların Hazırlığı

Döküman hazırlığının eksiksiz doğru ve eksiksiz bir şekilde tamamlanması gerekmektedir. Müşterinin bu süreçte banka ile uyum içinde olması, belgelerin toplanmasında zamanlı ve düzenli bir şekilde hareket ederek temin etmesi, kredi değerlendirilmesinde banka tarafından önemli kredibilite göstergelerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Bankaya teslim edilen dökümanlar, Bireysel Kredi Tahsis Yönetmeni, Yönetmen Yardımcısı, Yetkili veya Yetkili Yardımcısı tarafından Bireysel Krediler modülünden müşteri evraklarını kredinin döküman sisteminde kontrolünün yapılması ve diğer evrakları çıktı alma ihtiyacı yoksa yalnızca Teklif Formu'nun çıktısını alarak döküman hazırlığını yapması gerekmektedir.

4.1.2.7 Ekspertiz ve Teminat Değerlendirmesi

Banka tarafından kullanılan bireysel kredilerin, kişilerin kendi gelirleriyle geri ödenmesi esastır. Öte yandan; Banka kendisini korumak amacıyla tahsis edilen krediler için çeşitli teminatlar isteme hakkına sahiptir.

Alınacak teminat, kredi için yeterli bir teminat teşkil etmeli ve mevcut kredi riskine karşı bankayı koruyacak düzeyde olmalıdır. Teminatlı kredilerde alınan standart belgeler ve alınan teminatların, başvuru sahibinin banka mevcut risklerinde olan

⁶⁶ TFKB Banka çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

olumsuzluk halinde kullanılabilir ve bankaya olan tüm riskleri kapsayacak şekilde alınması tercih edilir.⁶⁷

Ekspertiz raporu hazırlanmaktadır. Eğer raporda hata var ise ilgili ekspertiz firmasına düzeltilir. Rapor sorunsuz ise görüş yazılıp şubeye iletilir. Kredi mortgage ise, ekspertiz raporunu iç ve dış mevzuat açısından mortgage olup olmadığı yönünden incelemesi için e-posta yoluyla onay servisine gönderilmektedir. Kredi mortgage kriterlerine girmiyorsa şube, finansman türünü değiştirerek krediyi yeniden sisteme girmeyi değerlendirir. Mortgage kriterlerinde ise ekspertizi modüle yüklemekte ve havuzdan çıkarmaktadır. Daha sonra bireysel kredi tahsis çalışanları tarafından 1. ve 2. tahsis onaylarının verilmesi gerekmektedir. Bilgi eksikliği durumunda işlem bekleme havuzuna alınmaktadır. Eğer değerlendirme neticesinde olumsuzluk var ise onay sistemden reddedilmektedir. Olumlu ise onay verilmektedir.

4.1.2.8. Mali Analiz

İşletmenin bilanço ve gelir tablosunu yıllar itibari ile analiz edip, bir rapor oluşturmaktadırlar. Trend analizi, yüzde analizi ve benzeri tekniklerle mali tabloları inceledikten sonra, kredi tahsis birimine görüşlerini raporlarlar.

4.2 Kredi Tahsis Süreci

4.2.1 Genel Bilgilendirme ve Bireysel Kredi Başvurusu

Bireysel kredi tahsis işlemlerine ilişkin, mevzuat, usul ve esaslar, görev, yetki ve sorumluluklar ile işlem adımlarını tanımlamaktır.

Bireysel Kredi Tahsis Süreci'nin standart bir şekilde işlemesi, işlemlerin bankanın diğer politika ve prosedürleri ile uyumlu halde yürütülmesi amacı ile Banka'nın hedef ve stratejilerine uygun, yönetim tarafından onaylanmış güncel prosedürleri ve iş akışları bulunmaktadır. Söz konusu prosedürler ve iş akışları banka çalışanları tarafından erişilebilir niteliktedir.

Yönetim Kurulu'nun kredi verme yetkisi Kredi Komitesi'ne ve Genel Müdürlük Kredi Komitesi'ne Yönetim Kurulu kararıyla yazılı olarak devredilmekte ve güncellenmektedir. Genel Müdürlük Kredi Komitesi'nin yetkilerinin bir kısmı ilgili şahıslara Genel Müdürlük Kredi Komitesi kararıyla yazılı olarak devredilmekte ve güncellenmektedir.

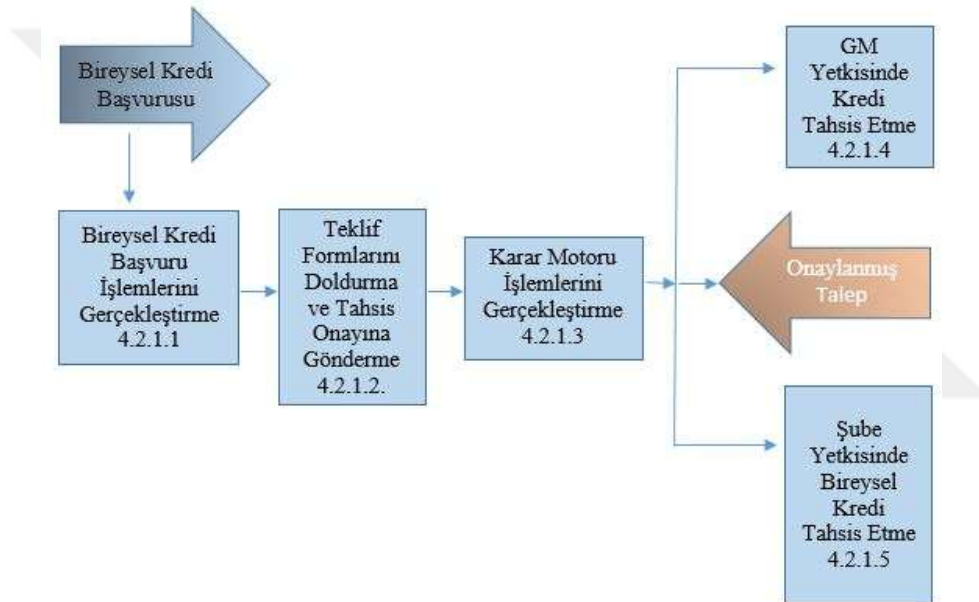
Teklif oluşturulurken müşteri türü 'Personel' olarak girilen teklifler Ana Bankacılık Sistemi tarafından otomatik olarak Genel Müdürlük yetkisine iletilmekte ve GM yetkisindeki kredi manuel veya Karar Motoru tarafından otomatik sonuçlandırılmaktadır. Personel kredisindeki limit hesaplaması İnsan Kaynakları Modülü'ne entegre olarak yapılmaktadır. Limit hesaplaması herhangi bir birim tarafından manuel olarak hesaplanmamaktadır. Personel kredisi sistemsel limit kontrolünden sonra manuel veya Karar Motoru tarafından onaylanabilmektedir.

⁶⁷ TFKB Banka çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

Bireysel Tahsis Müdürlüğü tarafından belirlenen politika kuralları ve otomatik onay setlerine ilişkin kararlar diğer birimlerin uygunluğuna sunulur. Uygun görülen kurallar için Bireysel Tahsis Müdürlüğü tarafından gerekli revizyonlar yapılarak sistem dosyası oluşturulur. Oluşturulan dosyanın Ana Bankacılık Sistem'ne entegre edilmesi için Bilgi Sistemleri Müdürlüğü'ne iletilir.⁶⁸

Banka'nın kullandığı Ana Bankacılık Sistemi üzerindeki Bireysel Krediler Modülü üzerinde erişim yetkileri her kullanıcının kendine özel olarak tanımlanmış kullanıcı adı ve şifreleri ile sisteme erişim sağlanmaktadır.

Grafik 2. Bireysel Kredi Başvurusu

Kaynak ; TFKB çalışanları tarafından alınan bilgiler ile oluşturulmuştur.

Grafik 2'de görüldüğü gibi Bireysel Kredi başvurusu, Bireysel Kredi Başvuru İşlemlerini Gerçekleştirme, Teklif Formlarını Tamamlama ve Onaya Gönderme, Karar Motoru İşlemlerini Gerçekleştirme, GM Yetkisinde Kredi Tahsis Etme, Şube Yetkisinde Bireysel Kredi Tahsis Etme gibi süreçlerden geçerek talebin onaylanıp onaylanmayacağına karar verilmektedir.

4.2.2 Kredi Tahsiste Değerlendirilen Temel Kurallar

- İstikrarlı bir iş yaşamı ve gelirin bulunması gerekmektedir. Borcun geri ödenebilme kapasite tespitinin yapılması,
- Borç ödeme ve iş ahlakı açısından olumsuz bir kaydının olmaması ve kredi talep eden kişinin karakterinin düzgün olması,

⁶⁸ TFKB Banka çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

- Kapital olmalı, krediyi zamanında geri ödeyebilecek durumda olması,
- Diğer bankalara asaleten yada kefaleten toplam yükümlülüklerin gelirin belirlenmiş oranının risk sınırını aşmamış olması, gerekli koşulların düzgün olması,
- Kredi kullanım amacının tespit edilmesi,
- Karlılık oranının değerlendirilmesi gerekmektedir.

4.2.3 Dikkat Edilecek Hususlar

- Kullanılacak olan kredinin kanun, yönetmelik, politika ve prosedürlere kesin olarak uygunluğunun sağlanması gerekmektedir.
- Müşteri veri analizi ile birlikte sosyal ve çevresel etkiler göz önünde bulundurulmalıdır.
- Belirli sektörlerde ve risk seviyelerinde yoğunlaşılmasına özen gösterilmelidir.
- Müşterinin kredibilitesine bakılarak kredi için teminat alınması gerekmektedir.
- Kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak ve banka menfaatleri yanında sosyal ve ekonomik faydayı arttırmak önem arz etmektedir.
- Kredi kullanım amacının iyi belirlenmesi ve etik ilkelere aykırılıktan kaçınılması gerekmektedir.
- Kredi onay kararı verilmeden önce tüm bilgilerin güncel ve doğru bilgiler olduğundan emin olunması gerekmektedir.
- Bankalar risk ve getiri ilişkisini iyi belirlemelidirler. İyi analiz yapılmadan çok fazla kredi kullandırmaları çok fazla geri ödenmeyen kredi riskini de arttıracaktır.
- 5941 sayılı çek kanunundan müşterinin yasaklılık durumunun araştırılması ve kredibilitesinin araştırılması gerekmektedir.⁶⁹

4.2.4 Kredi Tahsisinde Otomatik Ret

Kredi tahsisinde otomatik ret kriterleri aşağıdaki gibidir ;

- Yasal takibe intikal etmiş aşırı borçluluk,
- Düzensiz veya yetersiz nakit akışı ve geçmiş ödeme performansının düşük olması,

⁶⁹ Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, 2011, S.59-60

- Alacakların borçları karşılayamaması, likidite durumunun bozuk olması,
- Net işletme sermayesi açığı,
- Yetersiz öz kaynak, gelecek dönemlerde yaratacağı fonların krediyi geri ödemede yetersiz kalma olasılığının yüksek olması,
- Düşük derecelendirme veya skora puanı gibi nedenlerden dolayı kredi ret alabilmektedir.⁷⁰

4.2.5 Kredi Raporunun Hazırlanması

Müşteri kredibilitesine ve alınan kararlara ilişkin detay içeren kredi raporun hazırlanması ve eğer kendisi onay yetkisine sahip ise onaylaması değil ise, üst makama karar ve onay için yönlendirmesidir.⁷¹

4.2.6 Kredi Kararı ve Tahsis Yetkileri

Şubenin yetkisini aştığı için genel müdürün yetkisi ile açılan kredidir.

Yönetim Kurulu, Kredi Komitesi, İlgili Genel Müdür Yardımcıları, Bölge Müdürleri, Şube Müdürleri kredi limitlerine göre yetki verme görevine sahiptir. Yönetim kurulu yetkisi limitsizdir.

4.2.7 Operasyonel Süreç ve Kredi Kullanımını

Katılım bankalarının alacağı kar başta tespit edilir ve borçlanan kişi hangi tarihte ne kadar taksit ödeyeceğini en başta belirlenmektedir. Uygulanan kar oranlarında vade sonuna kadar herhangi bir değişiklik yapılmaksızın işlem görmektedir. Klasik bankalardaki gibi alacaklar vadesinden önce geri istenmez. Katılım bankalarının elindeki fonun maliyeti, yapılan işin yada ürünün kar marjı, alternatif finansman maliyeti, enflasyon oranı, ekonomik süpekilasyonlar dikkate alınarak yapılmaktadır.

Piyasada arz ve talep durumuna göre oluşan oranların çok fazla altında yada çok fazla üzerinde kar oranı tespit etmeden işlem yapılmaktadır.⁷²

Teminatlar, sözleşme, kontrol etme, kredi kullandırım işlemleri sırasıyla gerçekleştirilmektedir ve son olarak kullandırım yapılmaktadır. Sözleşme imzaları tamamlandıktan sonra, teminatların alınması işlemi gerçekleştirildikten sonra işlemler ekranlara girilir ve ekran onayları için başvuru yapılır. Onay olumlu ise kredi kullandırım hazır hale gelir. Her bir müşteri için şube ve genel müdürlüklerde kredi dosyaları oluşturulur. Kredi kullanan kişiden alınan tüm evraklar dosya içerisinde muhafaza edilmektedir.

4.2.8 Kredi Tahsis Açısından Konvansiyonel Banka ve Katılım Bankası Farkı

- Katılım bankaları mal finansmanı üzerinden işlem yaparken, konvansiyonel

⁷⁰ Akgüç Öztin, Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi, 2014, S.491-492

⁷¹ TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur

⁷² Kuveyttürk, 2016, Anasayfa, www.kuveytturk.com.tr

bankalar nakit finansmanı üzerinden işlem yapmaktadırlar.

- Katılım bankalarında kar payı sabittir, konvansiyonel bankalarda faiz değişkendir.
- Katılım bankalarında kredi maliyeti sabittir, konvansiyonel bankalarda kredi maliyeti değişkendir.
- Katılım bankalarında toplam risk üzerinden (anapara + kar) işlem yapılır, konvansiyonel bankalarda anapara üzerinden işlem yapılır.
- Katılım bankalarında proje kredisi vardır, konvansiyonel bankalarda rotatif kredi vardır.

4.3 Kredi İzleme

4.3.1 Amaç ve Kapsam

Krediler nedeniyle maruz kalınabilecek risklerin ölçülmesi, kredi kullandırılan kişinin mali gücünün devamlı olarak kontrol edilip izlenmesi, gerekli bilgi ve belgelerin temini ve bunların esasları kredi kullandıran bankaların belirlemekle yükümlü olduğu konulardır.⁷³

Bunun nedeni kredinin ödenme durumunu takip etmektir. Kredi talebinin şubeye iletilmesi ile izleme başlamakta , kredi süresince devam etmekte ve kredi kapatılınca sona ermektedir. Veri kalitesi, objektiflik ve veriye ulaşım gibi problemlerle karşılaştığı kredi riskinin izlenmesi süreci banka risk yönetimi sistemlerinin handikapıdır. Bundan dolayı bankacılık sektörü; reel sektör dinamiklerini hem yakından takip etmek, hem de olası bir duyum ile elde ettiği bilgi ile çok katı kararlar almadan, karşı tarafın riskini artırmadan gerekli olan aksiyonları almak durumundadır.

Verimli ve etkin kredi izleme sistemi;

- Kredinin mevcut sözleşmelere uygunluğu,
- Onaylanan kredilerin müşterilerce kullanım takibi,
- Kredi alanın finansal durumu hakkında bilgi elde edilmesi,
- TCMB memzuç ekran bilgileri,
- İcra, iflas ve çek araştırmaları,
- Firma mevduatları,
- İstihbarat bilgileri,
- Bilanço ve gelir tablolarının takibi,
- Sistemsel müşteri ekran hareketleri gibi konuların değerlendirilmesi ile elde edilmektedir.

⁷³ Çelik Faik, Kredi Talepleri-Banka Kredileri, 2014, S.33

Kredi izlenmesi düzenli aralıklarla yapılmaktadır ancak şüpheli durumlarda sıklık arttırılmaktadır.

Kredi izlenmesinde kullanılan kaynaklar aşağıdaki gibidir;

- Finansal tabloların üçer aylık dönemlerde izlenmesi,
- Firma, fabrika, tesis yada şantiyelere yapılan ziyaretlerde elde edilen izlenimler,
- TCMB memzuç hesap ekranları,
- Mevduat hesap hareketleri ve çek durumları,
- Kar ve komisyonların zamanında tahsilinin gerçekleşip gerçekleşmediği,
- Alınan teminatların (menkul yada gayri menkul) takibi ile bir zarara uğrayıp uğramadığının takibi,
- Basın haberleri, gibi kaynaklar ile kredi kullanan müşterinin kredisi hakkında bilgi elde edilerek kredi izleme yapılmaktadır.⁷⁴

Katılım bankaları ve konvansiyonel bankalarda kredi izleme yöntemleri hemen hemen aynıdır. Memzuç ekran ve istihbarat ana izleme metodlarıdır. Konvansiyonel bankalar krediyi erken çağırabiliyorlar, katılım bankaları kredi çağırma uygulamasını kullanmıyorlar. Kriz dönemlerinde de aynıdır. Katılım bankaları mal finansmanında imzalanan sözleşme akdi gereği krediyi geri çağırıyor.

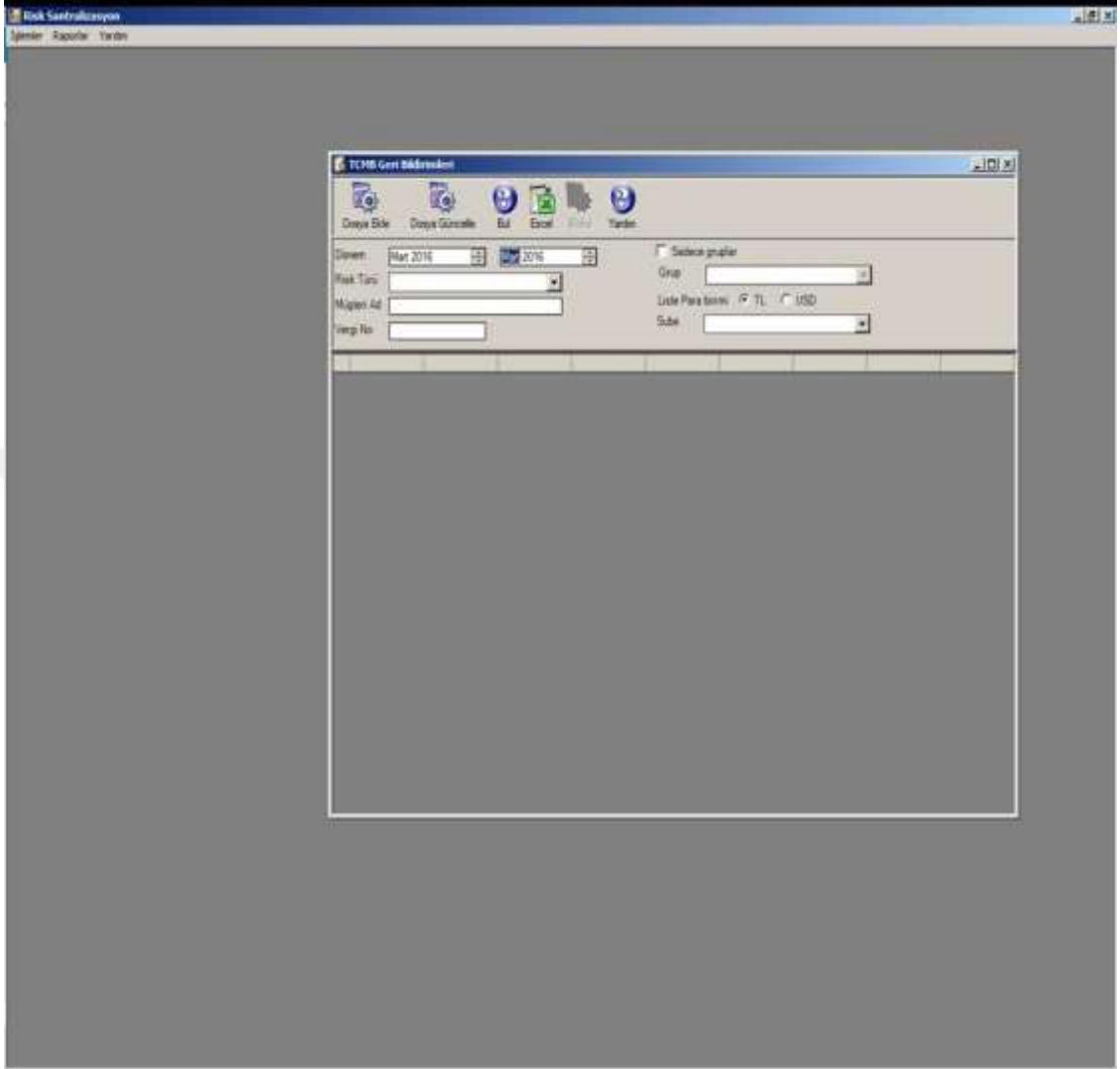
4.3.2 Memzuç Ekran

Memzuç TCMB tarafından bankalara sağlanan ve işletmenin bankalardaki toplam limit ve riskini gösteren, aynı zamanda işletmenin gecikmelerini ve çalıştığı banka sayısını da ifade eden bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Merkez Bankası, her ay finans kurumlarından (mevduat bankaları, katılım bankaları, leasing ve factoring şirketleri) kredi limit ve kullandırmalarına ilişkin rapor temin etmektedir. Her bir finans kurumu, bu raporu şirketler bazında hazırlayıp Merkez Bankası'na rapor etmektedirler. Merkez Bankası da, tarafına ulaşan bu raporları derleyip, birleştirip yeniden finans kurumlarının kullanımına ve bilgilenmelerine sunmaktadır. Böylelikle herhangi bir şirketin tüm finans kurumlarından o ay için kullandığı krediler, tahsis edilen yeni kredi limitleri, temerrüde düşen unsurları kısaca kredi özeti belirlenmektedir. Memzuç kayıtları olarak tanımlanan bu rapor sadece finans kurumlarının ulaşabileceği ortak bir portaldır ve bilgi sistemleri üzerinden takip edilebilmektedir. Finans kurumları memzuç kayıtlarını takip ederek ilgili şirketin sadece kendi nezdindeki durumunu değil, tüm kurumlardaki kredibilitesini görmektedir. Son tahlilde memzuç, resmi bir kurum olan Merkez Bankası aracılığı ile istihbarat bilgi paylaşımı olarak nitelendirilebilir. Memzuç kayıtları cari dönemin yaklaşık 1,5-2 ay öncesini yansıtmaktadır. Tarih aralığı verilerek de alınabilen bu

⁷⁴ Şakar Birgül, Banka Kredileri ve Yönetimi, Beta Yayın, 2011, S 46

tablo şirketlerin geçmiş dönemleri ile de kredibilite karşılaştırması yapılabilme imkanı sağlamaktadır.

Tablo 2. Memzuç Ekran

Kaynak: TCMB ekranı⁷⁵

Memzuç, nakdi ve gayri nakdi krediler, Türk Lirası ve dövizle yapılan işlemler, leasing ve factoring işlemleri, takipteki ya da gecikmiş borçlar tablonun ana unsurlarını oluşturmaktadır. Ayrıca ilgili şirketin kaç adet finans kurumu ile çalıştığı belirtilmektedir. Ancak banka isimleri verilmemekte sadece sayı olarak gösterilmektedir. Limitlerine ilişkin teminat şartı da gizli tutulmaktadır. Özetle; Memzuç kayıtları finans kurumları içinde sıklıkla kullanılan bir bilgi paylaşım sistemidir. Dönem, risk türü, müşteri adı, vergi no, grup ve şube butonları bulunmaktadır. Buraya müşteri bilgileri girilerek TCMB ekranından müşteriye ait çalıştığı banka veya diğer finans kurumları sayısını risk miktarları elde edilebilmektedir.

Memzuç Kodları ve İçeriği

⁷⁵ TCMB ekranı

TCMB tarafından sunulan memzuç kayıtlarının bazı kod ve açıklamaları aşağıdaki yer almaktadır.

Tablo 3. Memzuç Kodları ve İçerikleri

	NAKDİ KREDİLER - TL
100	Nakdi Krediler
101	Dövizle Endeksli Krediler
102	Nakdi Krediler - Fimalarca Yurtdışından Kullanılan Krediler
132	Tüketici Finansman Kredileri
	NAKDİ KREDİLER - YABANCI PARA
150	Nakdi Krediler
152	Nakdi Krediler - Fimalarca Yurtdışından Kullanılan Krediler
	GAYRİ NAKDİ KREDİLER - TL
200	Teminat Mektupları
	GAYRİ NAKDİ KREDİLER - YABANCI PARA
250	Teminat Mektupları
252	Akreditif
	DİĞER
300	Tasfiye Olunacak Alacaklar
302	Zarar Niteliğindeki Krediler
312	Tahsili Gecikmiş Tüketici Finansman Kredileri
313	Kanuni Takipteki Tüketici Finansman Kredileri
	LEASING
600	Finansal Planlama Bedelleri - TL
650	Finansal Planlama Bedelleri - Yabancı Para
	FACTORING
700	Factoring Alacakları - TL
750	Factoring Alacakları - Yabancı Para
760	Tahsili Gecikmiş Faktoring Alacakları
761	Kanuni Takipteki Faktoring Alacakları

Kaynak: www.MuhasebeTR.com⁷⁶

Memzuç kayıtlarının erken uyarı sinyali olarak kullanılabilmesinin ardında bazı genel kurallar yatmaktadır.

- Banka sayısının her geçen ay artması, işletmenin içinden çıkmadığı bir finansman sarmalına girdiğini gösterebilir.
- İşletmenin risklerinin toplamının limitlerinin toplamına oranı oldukça yüksek ise işletme bazı bankalara ciddi oranda bağımlı demektir. Bu da pazarlık gücünün zayıfladığını göstermektedir.
- İşletmenin mali borçları ile memzuçta gösterilen risklerin tutarlı olması gerekmektedir. Eğer bunlar birbirinden farklı ise işletmenin mali verilerinde kayıtdışılık olabileceği düşünülebilir.

⁷⁶ www.MuhasebeTR.com

- Memzuçta yer alan 200, 250 ve 252’de yer alan kalemlerdeki riskin düşüp 100 ve 150 gibi kalemlerde artış olması durumunda işletmenin tahhütlerini yerine getirememesi nedeniyle bankalarca karşılanmış olduğu anlamına gelebilecektir.⁷⁷
- İşletmenin 300’lerde yer alan risklerinin artmaya başlaması,
- İşletmenin temerrütte yer alan risklerinin artmaya başlaması,
- İşletmenin 100 ve 150’lerde yer alan risklerinin azalıp 700’lerde yer alan risklerinin artmaya başlaması dolayısı ile bankalardan temin edilemeyen finansmanın ancak faktoring kurumlarından alınabilmesi.⁷⁸ Bölüm 7’de Katılım Bankası örneklerinde verilen örneklere ek olarak memzuç ekranlarında gösterilecektir.

⁷⁷ Veliöđlu Yılmaz, 2015, <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/yilmazvelioglu/011/>

⁷⁸ Katılım Dünyası, <http://katilimdunyasi.com/2014/05/05/memzuc-bilgileri-uzerinden-finansal-analiz-2/>

BÖLÜM 5

5.SORUNLU KREDİLER TANIMI , ETKİLERİ VE ERKEN UYARI SİNYALLERİ, SORUNLU KREDİLERİN TESPİTİNDEN SONRA İZLENECEK YOLLAR, SORUNLU KREDİLERİN ÇÖZÜMÜ

5.1 Sorunlu Kredilerin Tanımı, Etkileri ve Erken Uyarı Sinyalleri

5.1.1 Gelişimi

Kredi anlaşması sonucunda belirlenmiş geri ödeme anlaşmasının önemli oranda bozulduğu, anapara ve/veya kar ödemelerinde gecikmelerin yaşandığı ve dolayısıyla zarar olasılığının ortaya çıktığı krediler sorunlu krediler olarak adlandırılır.

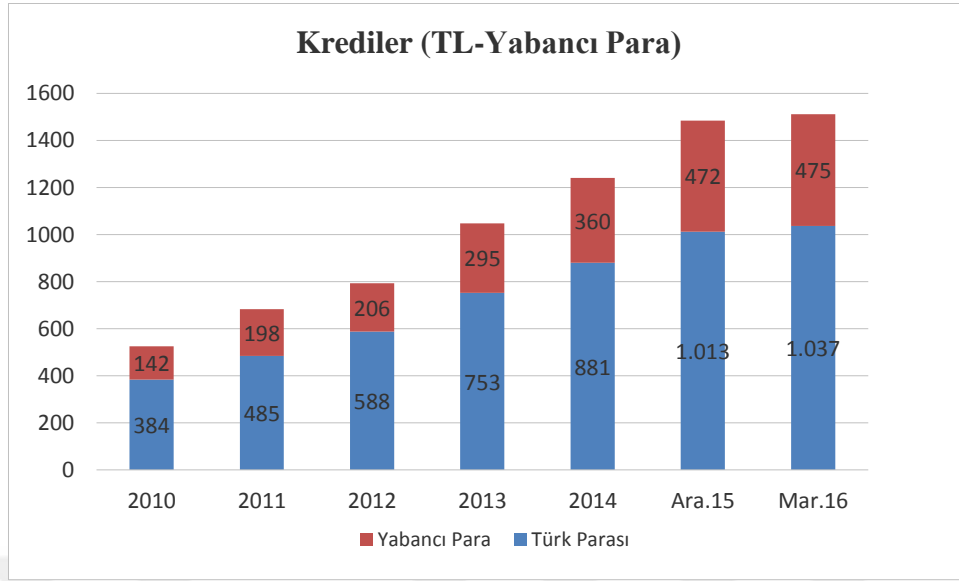
Kredi kullanan banka müşterisinin, krediyi geri ödeyememesi yani kredinin, kredi sözleşmesi şartlarına uygun olarak tahsil edilememesi durumunun geçerli olması sonucunda kredi, sorunlu kredi kapsamına girmektedir. Ancak kredinin problemlili kredi durumuna düşmesi için risk olasılığının ortaya çıkması yani gelecekteki ödemelerin aksama ihtimali yeterli görülmektedir.

Gecikmedeki kredilerde faize dayalı çalışan bir bankanın standart yaklaşım tarzı, müşteriye ihbarda bulunmak yada kredinin aksiyon alınmak üzere avukata veya hukuk birimlerine aktarmaktır. Avukatlar yada hukuk birimleri, müşterinin vermiş olduğu teminat yada diğer aktifleri almak üzere işe başlarlar ve kredi meblağından mümkün olan en yüksek tahsilatı yapmak üzere mahkemeye dava açarlar. Bu işlemler gerekli ve faydalıdır. Ancak müşterinin bu krediyi neden ödeyemediğine dair analizler yapılmalı ve bu krediyi bu yolla tahsil etmenin faydaları ve maaliyeti incelenmelidir.

Hem faize dayalı bankacılıkta hem katılım bankacılığında bu talihsiz durumun çözülebilmesi için ‘müşterini tanı’ kuralını ortaya çıkarır. Bu en önemli kurallardandır.⁷⁹

⁷⁹ Abdul-Rahman Yahia, 2015, İslam’da Bankacılık ve Finansman, Çevirenler TUĞ Salih & TUĞ Abdullah, İstanbul Zaim Üniversitesi, S.710-711

Grafik 3. Kredilerin Türk Parası ve Yabancı Para cinsinden gösterilmesi

Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 3 'te gösterildiği üzere 2016 yılı Mart ayında Türk parası krediler 1.03 Milyar TL iken, yabancı para krediler 475 milyar TL' dir. Türk Parası ve Yabancı Para kredi oranları yıllara göre artış göstermektedir. Tabloda en yüksek olduğu yıl 2015 yılı'dır.⁸⁰

Tablo 4. Katılım Bankalarının Türk ve Yabancı Para Kredi Vade Detayları

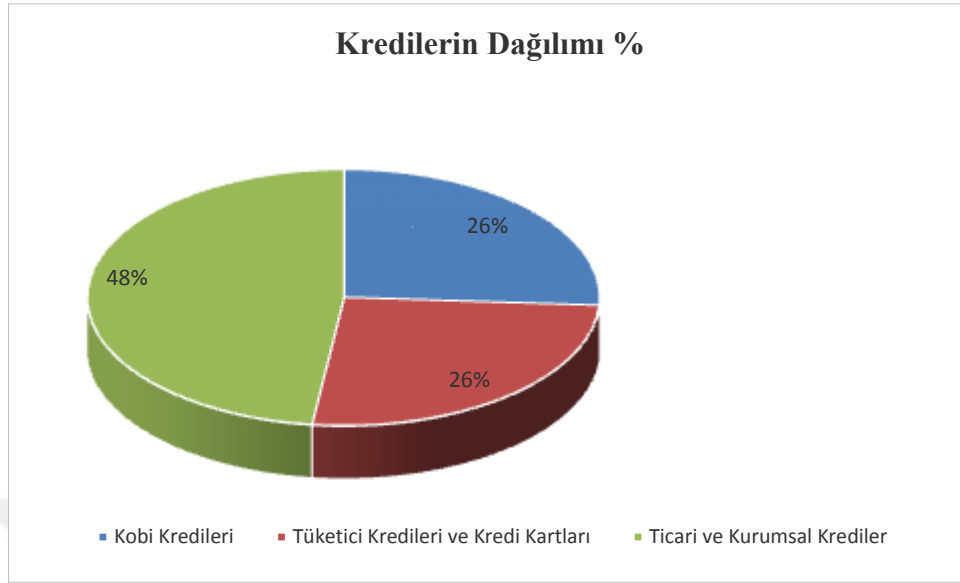
Kredi vadesi	Türk Parası	Yabancı Para
Kısa Vadeli	1332472	7078513
Orta ve Uzun Vadeli	514853	11512080
Toplam	1847325	18590593

Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> Alınan Krediler raporu bilgileri ile oluşturulmuştur.

Tablo 4'te Türk parası kısa vadeli kredinin daha fazla olduğunu görüyoruz. Orta ve uzun vadede yabancı para kredi daha fazladır. Toplamda yabancı para kredi Türk parası krediye göre daha fazladır.

⁸⁰ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 4. Krediler Dağılımı

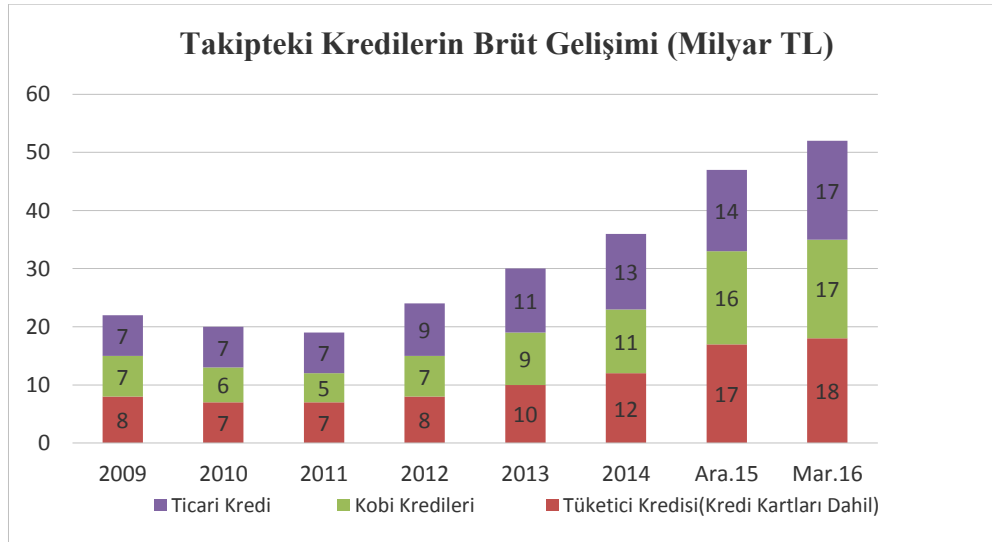

Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 4’te görüldüğü gibi en yüksek kredi dağılımı % 48 ile Ticari ve Kurumsal kredilerdir. Kobi, Tüketici Kredileri ve Kredi Kartları %26 ‘lık dilimde bulunmaktadır.

Grafik 5. Takipteki Kredilerin Gelişimi

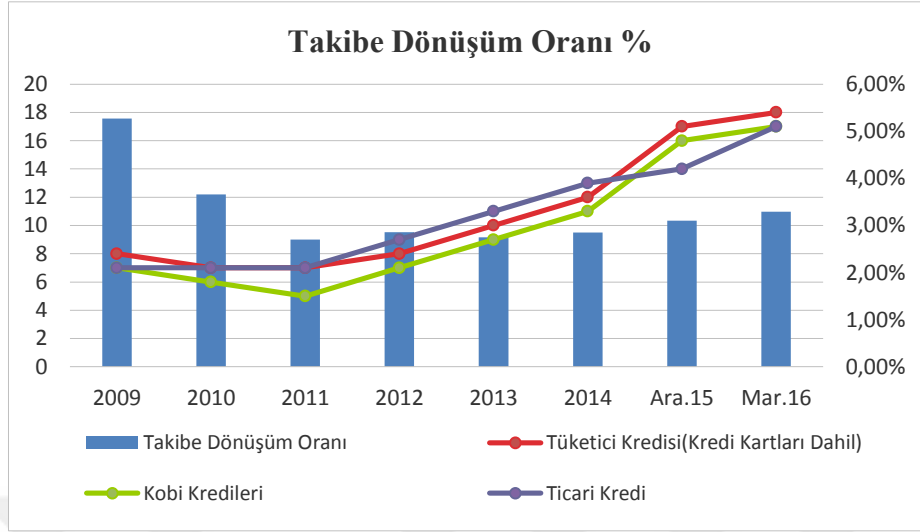
Kaynak

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 5’de takipteki kredilerin brüt Milyar TL tutarının Mart 2016 itibariyle 52 Milyar TL olduğu görülmektedir. Bu oran bireysel kredilerde 18 Milyar TL’dir.

2012 yılından itibaren artarak devam etmektedir.⁸¹

Grafik 6. Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranları

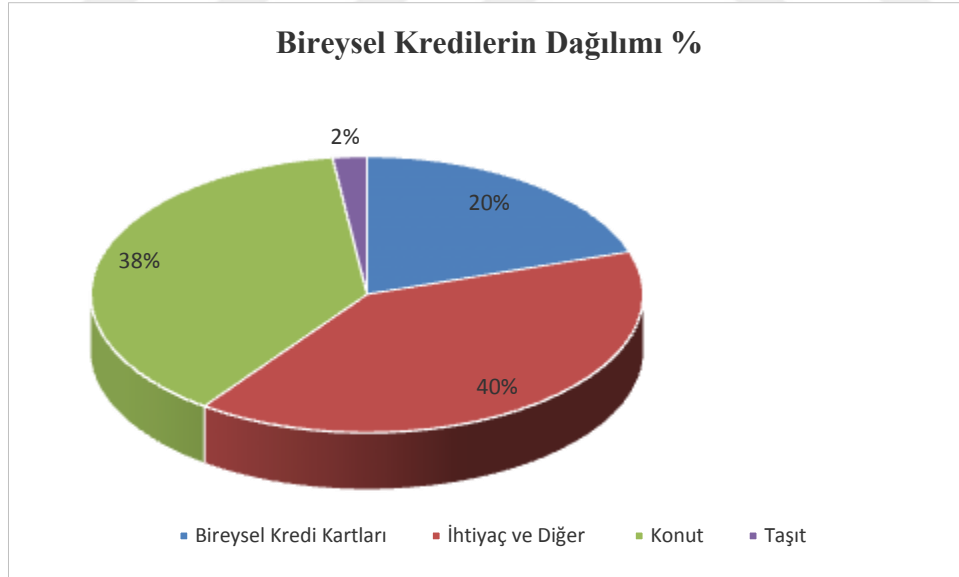

Kaynak

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 6'da Bankacılık'ta tüm kredilerin takibe dönüşüm oranları Mart 2016' da % 3-3.5 arası olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 7. Bireysel Kredilerin Dağılımı

Kaynak:

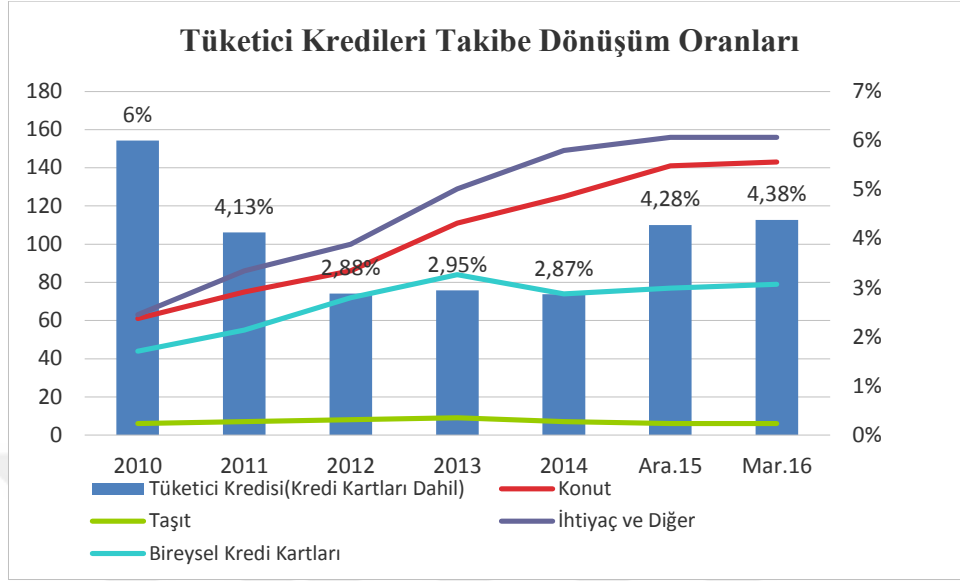
https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

⁸¹ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu,

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 7’de Mart 2016 döneminde bireysel kredilerde konut %38, taşıt %2, ihtiyaç ve diğer %40, bireysel kredi kartları %20 olarak gerçekleşmiştir.⁸²

Grafik 8. Bireysel Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranları

Kaynak;

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 8’de Tüketici kredilerinde bireysel kredi kartları da dahil takibe dönüşüm oranı Mart 2016 ‘da % 4.38 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılından sonraki en yüksek yüzde görülmektedir.⁸³

Teminatsız krediler en çok takibe düşen kredilerdir (kredi kartları). Teminat alınan krediler daha risksiz durumdadır.

5.1.2 Boyutları

Ekonomik aktivitelerdeki daralmaya paralel olarak şirket bilançolarında görülen kötüleşme bankaların kredilerinin takibe dönüşmesinde önemli rol oynar.

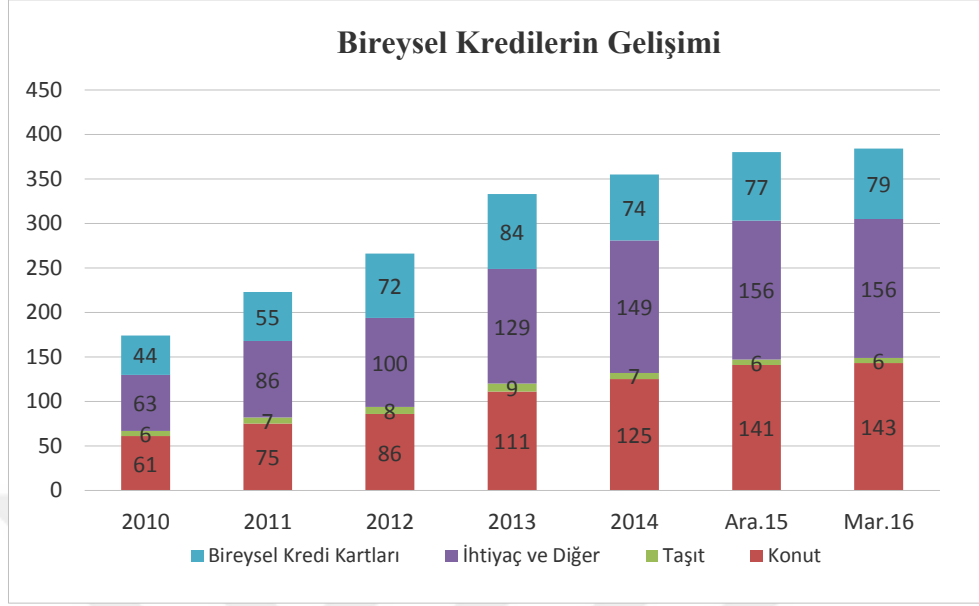
⁸²Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu,

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

⁸³Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu,

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 9. Bireysel Krediler ve Gelişimi

Kaynak;

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 9’da Bireysel Kredilerin gelişimine baktığımızda Tüketici Kredilerinde artış Aralık 2015’te bir önceki çeyreğe göre artış göstermektedir. Eylül 2015’te 380 Milyar TL olan krediler Aralık 2015’te 385 Milyar TL’ye yükselmiştir.⁸⁴

Tablo 5. 2015 IV. Dönem Katılım Bankaları Kredi Detayları

Kredi Türü	Kısa Vadeli	Orta ve Uzun Vadeli	Toplam
Tüketici Kredileri-TP	162725	12301454	12464179
Konut Kredisi	13531	10584379	10597910
Taşıt Kredisi	13937	622592	636529.00
İhtiyaç Kredisi	134278	1072749	1207027

Bank Asya, Vakıf Katılım gibi bankalar konsolideye dahil edilmemiştir.

⁸⁴Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Kaynak <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> bilgileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 5'te görüldüğü gibi Katılım Bankalarında Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Kredilerde en yüksek pay ihtiyaç kredilerini göstermektedir. İkinci olarak konut ve son olarak taşıt kredileri gelmektedir.⁸⁵

5.1.3 Sorunlu Krediler

5.1.3.1 Bankacılık Açısından Maliyeti

Yüksek riskli ve sorunlu kredilerin bankaya maliyeti aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Banka bilançosunun aktif kalitesi ve kompozisyonu bozulur,
- Likiditesi bozulur,
- Sorunlu krediler nedeniyle banka özel karşılık ayırır ve daha yüksek getirili alternatif alanlarda değerlendirilememektedir,
- Sermaye ve karlılık olumsuz etkilenir,
- Sorunlu krediler daha fazla takip gerektirdiğinden daha fazla idari gider ve stres yaratmaktadır.
- Yöneticiler zamanlarını daha verimli alanlarda kullanmak yerine bu kredilerin takibinde zaman harcarlar,
- Hukuki giderleri yüksek olmaktadır,
- Bankanın aktif-pasif yönetimi olumsuz etkilenir,
- Bankanın büyümesini olumsuz etkilemektedir ve sınırlı büyüme, düşük getiri ile motivasyonu zedelemektedir.⁸⁶

5.1.3.2 Sosyo-Ekonomik Açısından Maliyeti

Sorunlu kredilere ait sorunların ve bankaya olan maliyetinin büyümesi bankanın karlılığını düşürmekte ve yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesine yol açmaktadır. Sermaye ve likidite desteği olmayan durumlarda banka iflasa kadar sürüklenebilmektedir.

- İflas neticesinde işsizlik oluşur,
- Halka açık şirketlerde iflas durumu toplumun refahının bozulmasına yol açmaktadır.
- Paralel sektör ile yan sanayinin üzerinde oluşan zincirleme olumsuz etki,
- Bankalar takas sistemine bağlı olarak çalışırlar ve ikili ilişkiler nedeniyle birbirine bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Birbirlerine bağlı olarak çalıştıkları için herhangi birinde meydana gelen bir bozulma otomatik olarak diğerini de olumsuz etkilemektedir.

⁸⁵Türkiye Katılım Bankaları Birliği, <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti>

⁸⁶Şahbaz Nazan ve İnkaya Ahmet, Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri, 2014, S. 72, <http://hdl.handle.net/11492/977>

- Ödemeler sisteminin aksamasına yol açmaktadır,
- Spekülasyonlarla birlikte bankaya olan güvenin azalması mevduat sahiplerinin bankaya hücum ederek mevduatlarını geri almak istemeleri durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Bu ekonomiye aktarılan kredilerin kaynağını olumsuz etkilemektedir.
- Sorunlu kredilerin varlığının yüksek olması bankaların makro ekonomik değişkenlere karşı savunmasızlığını arttırmaktadır (Enflasyon, durgunluk, sermaye girişler, bütçe açıkları, döviz ve faiz kurlarındaki değişiklikler)

5.1.4 Sorunlu Kredilerin Oluşumunu Etkileyen Faktörler

Sorunlu Kredilerin oluşumunu etkileyen faktörler Dışsal faktörler ve İçsel faktörlerdir.

5.1.4.1 Dışsal Faktörler

5.1.4.1.1 Rekabet Faktörü

Düşük kar ile çalışan işletmeler, güçlü sermaye yapısına sahip işletmelerin piyasada tutunmasına izin vermeyecektir. Yüksek sermaye gerekliliği, firma sayıları, lojistik problemler, güçlü markaların varlığı ile sektöre girişin engellenmesi gibi faktörler rekabet faktörleri olarak işletmelerin mali yapıları üzerinde etki yaratmaktadır.

5.1.4.1.2 Teknolojik Faktör

Teknolojideki gelişmeler yeniliklerin ortaya çıkmasına ve artmasına ve ortaya çıkan yeniliklerin hizmete sunulmasına olanak vermektedir. Gereken sermaye ihtiyacı, ürün ihtiyacı, ekipman ihtiyacı teknolojik yapının gelişmesi ile daha kolay ulaşılabilir olması nedeniyle firmaların başarısını etkilemektedir.⁸⁷

5.1.4.1.3 Politik Faktör

Firmalar bir ülkenin ekonomik zincir halkalarını oluşturan yapılardır. Bu halkaların çatlaması veya kopması ülkede ekonomik anlamda ciddi sıkıntılara yol açacaktır. Dolayısıyla firmaların değerlendirilmesi, diğer taraflarında memnun kalmasına yol açacaktır. Çalışanların alacakları maaşların artmasına, firmanın devlete ödediği verginin artmasına, firmanın değerinin artmasına, firma ortaklarının ortaklık paylarının artmasına yol açacak ve çalışan memnuniyetini en üst seviyeye getirecektir. Türkiye'nin sahip olduğu konumu, sosyo-ekonomik koşullar, ülke içi tehdit oluşturan terör olayları, etnik gerilimler vb. durumların varlığı ülke içinde politik risk oluşturabilirler. Hükümetin aldığı yada alacağı ekonomik ve siyasi kararlar, kanun ve yönetmeliklerde meydana gelen değişimler, firmaların mali yapıları üzerinde önemli etkiler yaratabilir.⁸⁸

⁸⁷Kaplan Cafer, TCMB Araştırma Genel Müdürlüğü, Tartışma Tebliği No. 9910, 1999, S.1

⁸⁸Çam Alper Veli, Politik Riskin Firma Değeri ile ilişkisi, Doğuş Üniversitesi Dergisi 15 (1), 2014, S.120-121

5.1.4.1.4 Toplumsal

Tüketicilerin talepleri, demografik yapıları, kültürel yapıları, siyasi eğilimleri, moda talepleri vb. durumlar sorunlu kredilerin oluşumunu etkileyen toplumsal faktörlerdir.⁸⁹

5.1.4.1.5 Çevresel Etki

Ülkemizin deprem kuşağında olması nedeniyle oluşan depremlerin firmaları etkilemesi, diğer doğal afetler, yangın, su baskını, iklimlerin değişerek özellikle tarım sektöründe insan dışı faktörlerin olumsuz etkilemesi, mevsimlik hareketlerin meydana getirdiği olumsuz durumlar, ile firmaların mali durumları etkilemesi çevresel etki yaratan dışsal faktörlerdir.⁹⁰

5.1.4.1.6 Makro ekonomik faktörler

Vergi ve faiz oranlarındaki değişiklikler, tüketim harcamalarındaki değişiklikler, konjonktürün bütçeye etkisi, enflasyonist etki, milli gelir düzeyindeki değişiklikler, döviz kurlarındaki değişiklikler, ekonomide oluşan dalgalanmalar makro düzeyde olan dışsal faktörlerdir.⁹¹

5.1.4.2 İçsel Faktörler

İçsel faktörler, yönetsel ve finansal sorunların, satış ve pazarlama sorunlarının, üretim sorunlarının, bilgisizliğin, kötü niyetin, yöneticiyi etkileyen faktörlerin, bankadan kaynaklanan faktörlerin olması nedeniyle oluşan faktörlerdir.

5.1.4.2.1 Yönetimsel ve finansal sorunlar

Nakit akışına uygun olmayan yüksek miktarlı ve yüksek faizli borçlanma, nakit akışında yaşanan aksaklıklar, kısa vadede hızlı artış oranlarının etkisi finansal sorunların başında gelmektedir.

Organizasyon ve yönetim bozuklukları. Yönetimdeki kişilerin kişisel niteliklerin düşük olması, dürüstlük ve doğruluktan yoksun bulunmaları, içten ve açık olmamaları, organizasyonlarının çok gevşek yada çok sıkı olması, iş ahlakının bulunmaması, eğitim ve deneyime göre görevlendirilmemeleri, verilen hakları kötüye kullanmaları ve kötü niyetli olmaları , risk almak yerine riskten kaçınmaları, planlama yapamamaları, karar almada cesur olmamaları, akılcı davranış sergilememeleri gibi etkenler sorunlu kredilerin oluşumunda yönetse faktörler kapsamına girmektedir.⁹²

5.1.4.2.2 Satış ve Pazarlama Sorunları

Nakit akışı problemleri ve sistematik bir yaklaşımın olmaması (stoklardaki ve kredili satışlardaki artışlara karşın tahsilatın zayıflaması), maliyetlerin yüksek olması, büyüyen pazardaki talep yetersizliği, hedef kitle konumunun belirlenememesi,

⁸⁹Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, 2011, S.142

⁹⁰Öztürk Kezban, Kredi Politikası ve Değerlendirmesi, Siyasal Kitabevi, 2015, S.34

⁹¹Somel Cem, Makro İktisada Giriş, 2014, S 25.,73, 168

⁹²Öztürk Kezban, Kredi Politikası ve Değerlendirme, 2015, S.41-42

misyon ve vizyon tanımlamasının yapılamaması, kredili satışların artmasına rağmen tahsilat yapılamaması, alternatif dağıtım kanallarındaki aksaklıklar, hizmet yönetiminin yapılamaması, müşteri memnuniyetinin kaybedilmesi sonrasında müşteri kayıpları gibi sorunları kapsamaktadır.⁹³

5.1.4.2.3 Üretim Sorunları

‘Üretim sorunu bütün sektörleri ve iş alanlarını, sosyal etkinlikleri, üretim süreçlerini ve ilişkileri kapsayan genel kapsamlı bir sorundur. Bilgi, kültür, eğitim, sağlık, teknik, mühendislik, üretim, teknoloji, ar-ge, ekonomik kalkınma süreçleri teori ve uygulama ekonomileri ile ilişkilidir’.⁹⁴

Sorun genel olarak sistemlerin, unsurların belirli bir zaman ve mekan çerçevesinde belirli amaç ve işlevleri gerçekleştirmede düştüğü darboğazlara, sınırlı kaynakların etkin ve verimli şekilde dağıtımında ve kullanımında ortaya çıkan aksaklıkların neden olmasıyla oluşmaktadır. Üretim kapasitelerinin yetersiz olması, müşteri talepleri karşılayamaması, işgücünün verimli kullanılamaması (az çalıştırılmasıyla talebin karşılanamaması, aşırı çalıştırılmasıyla çalışan memnuniyetsizliği sebebiyle oluşabilecek grevler), lokavt olması (hammadde maliyetlerinin artması ile firmaların karlılıklarının düşmesi sebebiyle oluşabilmektedir).

5.1.4.2.4. Bilgisizlik

Sektörel ve ürünsel bilgi yetersizliği, teknolojik gelişmelere uyum sağlayamayan personel bulundurma, teknik bilgi yetersizliği, yeterli eğitimlerin verilmeyerek personelin bilgi yoksunluğu gibi sorunları kapsamaktadır.

5.1.4.2.5 Kötü Niyet

Çalışanların ve firma ortaklarının görev ve sorumlulukları kötüye kullanmaları, yolsuzluk, rüşvet, siyasi yada diğer bağışlar, sosyal haklar, diğer menfaatler, muhtemel sahtekarlık, dolandırıcılık yapmaları gibi etmenler firma başarılarını olumsuz yönde etkileyen önemli etmenlerdir.⁹⁵

5.1.4.2.6 Yöneticiyi Etkileyen Faktörler

Firma çalışanların direk bağlı olduğu yöneticilerinin belirli sebeplerle işten ayrılması, vefat etmesi yada işletmenin satışına bağlı olarak üst yönetimin ve sistemin değişmesi ile çalışanların motivasyonlarının ve alışkanlıklarında meydana gelen değişimlerin üretimlerinde meydana gelen aksamaların firmayı olumsuz etkilemesi gibi faktörlerdir.⁹⁶

⁹³Koçel Tamer, Büyüyen İşletmelerde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları, 1993-32, S.12-15

⁹⁴ Özen Sadettin, Gürsev Samet, Üretim ve Kalkınma Ekonomisi Sorunları ve Yönetimi, Üretim Ekonomisi Kongresi Sunumu, 2014, S.3 [http://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Sadettin-%C3%96zen\(1\).pdf](http://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Sadettin-%C3%96zen(1).pdf) linkten erişim sağlanmıştır.

⁹⁵Akbank T.A.Ş., Tarih bilgisi yok, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Politikası

⁹⁶Aksu, 2012, İşyerinde Başarıyı Etkileyen 10 Faktör, <http://www.kariyer.net/kariyer-rehberi/is-yerinde-basariyi-etkileyen-10-faktor/> linkten erişim sağlanmıştır.

5.1.4.2.7 Bankadan Kaynaklanan Faktörler

5.1.4.2.7.1 Üst Yönetim

- Yetki devrinin yapılmaması,
- Üst yönetimin bilgi eksikliğinden ve tecrübesinden kaynaklanan olumsuzluklar,
- Riskli durumlarda yanlış davranış sergileme,
- Görevi kötüye kullanma,
- Denetim eksikliğinden kaynaklanan olumsuzluklar,
- Hedefleme hataları,
- Personel istihdamının eksik yada yanlış yapılması gibi sorunlar banka üst yönetiminden kaynaklanan faktörlerdir.⁹⁷

5.1.4.2.7.2 Şubeler

- Şube personelinin bilgi ve tecrübe eksikliği,
- Müşterilerle olan iletişimsizlik,
- Müşteriyi tanımama ve istihbaratın yanlış yapılması,
- Genel Müdürlük ile şube arasında koordinasyon eksikliği,
- İş takibinde yaşanan gecikmeler,
- Verilen görevlerin kötüye kullanılması,
- Ürün ve hizmet sunumunda yaşanan pazarlama hataları gibi konular şubelerden kaynaklanan faktörlerdir.⁹⁸

5.1.4.2.7.3 Genel Müdürlük Birimleri

- Bilgi ve tecrübe eksikliğinden kaynaklanan olumsuzlukların varlığı,
- Sistemsel yetersizliklerin yaşanması,
- Görev yetki ve sorumlulukların belirlenmemesi veya verilen yetki ve sorumluluğun yanlış anlaşılması,
- Müşteri ihtiyaçlarının doğru şekilde tespit edilip ihtiyaca göre hizmet verilememesi,
- Müşteri memnuniyeti sağlanmasında gerekli önlemlerin alınmasında gecikmeler,
- Birimler ve şubeler arasındaki koordinasyon problemi,
- İş takibinin yapılmaması,

⁹⁷Yazıcı, 2011, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, S.145

⁹⁸ 2016, Türkiye Finans Katılım Bankası şube çalışanları deneyimleri ile oluşturulmuştur.

- Eksik teminat talebi yapılarak risk oluşumuna neden olmak gibi konular Genel Müdürlük birimleri içerisinde yaşanabilecek olumsuz faktörlerdir.⁹⁹

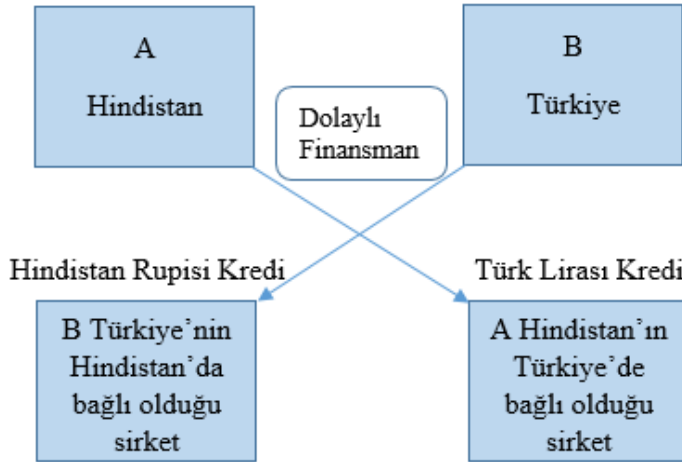
5.1.4.2.7.4 Grup Kredileri

Grup firmalarına kullanılan kredilerdir. Grup riskleri nedeniyle aktifin donuklaşması sonucu likidite baskısının önemli ölçüde artması ile yüksek kaynak maliyetlerine katlanmak zorunda kalılabilmektedir. Uzun yıllar tahsilat sağlanamayan ve firmalara verilmiş bir çeşit sermayeye dönüşmüş durumda olan grup kredileri banka aktifinin büyük bir kısmı donuk görünümde ve hiç bir getirisi bulunmadığı zaman bu banka için kaldırılamaz bir yük haline gelebilmekte ve banka aktiflerinin donuklaşması ile likidite baskısı artarak banka çok zor duruma düşebilmektedir. Aktif kalitesi iyi olan bir bankada kaynak maliyetinin yükseldiği dönemlerde yapılması gereken en önemli işlem pahalı kaynakların tasfiye edilmesidir.¹⁰⁰

5.1.4.2.7.5 Back to Back Krediler (Paralel Krediler)

Farklı ülkelerde bulunan iki şirketin karşılıklı olarak açtığı kredi olup bankalar kendi aralarında bu kredileri mahsuplaşarak ödenmiş gibi gösterirler. A bankası kendi şirketlerine B bankadan kredi alırken, B bankası da kendi şirketlerine A bankasından kredi alıyor.

Grafik 10. Back to Back Krediler

Kaynak:<http://www.mbaskool.com/business-concepts/finance-accounting-economics-terms/6852-back-to-back-loan.html>

Grafik 10 'da A Hindistan kendi para biriminde B Türkiye şirketine kredi veriyor ve aynı durum B Türkiye A Hindistan şirketine kendi biriminde kredi veriyor.¹⁰¹ Bu durumda kredi yabancı şirkete bağlı olan şirkete verilmiş oluyor. Şirketler, kurda olan

⁹⁹2016, Türkiye Finans Katılım Bankası şube çalışanları deneyimleri ile oluşturulmuştur.

¹⁰⁰<http://www.hurriyet.com.tr/bddk-en-onemli-sorun-grup-kredileri-81121>

¹⁰¹<http://www.mbaskool.com/business-concepts/finance-accounting-economics-terms/6852-back-to-back-loan.html> web adresindeki bilgilerden oluşturulmuştur.

dalgalanmaları ortadan kaldırarak iki tarafında lehine bir kredilendirme işlemi yapmış olmaktadırlar. Kurdaki oranlar sabitlenmiş olmaktadır.

5.1.4.2.7.6 Yetersiz istihbarat

Daha önceki sayfalarda açıkladığımız başvuru esnasında yapılan istihbarat yetersizliği, başvurunun sisteme girişi sırasında yapılan eksiklik, gerektiğinde bireysel kredi çalışanlarının yaptığı istihbaratın yetersiz olması sebebiyle istihbarat için gerekli bilgilerin doğru ve eksiksiz şekilde yapılamamasından ötürü kredilerin sorunlu hale gelmesine neden olabilmektedir.¹⁰²

5.1.4.2.7.7 Moral Hazard

Genellikle finansal piyasalarında ortaya çıkan ahlaki tehlike kredi alanın kredi verenin bilgisi dışında ve arzu edilemeyecek şekilde krediyi kullanarak veya kredi verenin bakış açısına göre ahlaki olmayan faaliyetlerde bulunarak, kredi verenin çıkarını zedeleme tehlikesi olarak tanımlanabilir. Ahlaki tehlikenin daha iyi anlaşılması için, kredi piyasasından basit bir örnek verilebilir: A işletmesinin, B bankasına sunmuş olduğu projenin finansmanında kullanılmak üzere kredi talebinde bulunduğunu, bankanın da projenin uygulanabilir olduğunu ve finanse edilmeye değer bulunduğunu varsayalım. A işletmesi, proje için almış olduğu krediyi bu projenin finansmanında kullanmak yerine, B bankasının bilgisi ve isteği dışında, C bankasına olan kredi borcunu ödemesinde kullanması halinde ahlaki tehlike ortaya çıkmaktadır. Bu durumda A işletmesi muhtemelen proje için almış olduğu krediyi geri ödeyemeyecektir. Kredi verilirken bankaların karşılaşılabilecekleri ahlaki tehlike durumu asimetrik bilgi sonucu ortaya çıkmakta, bankaların kredi verme iştahlarını düşürmekte ve bankaların kredi tayinlemesine gitmelerinin nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰³

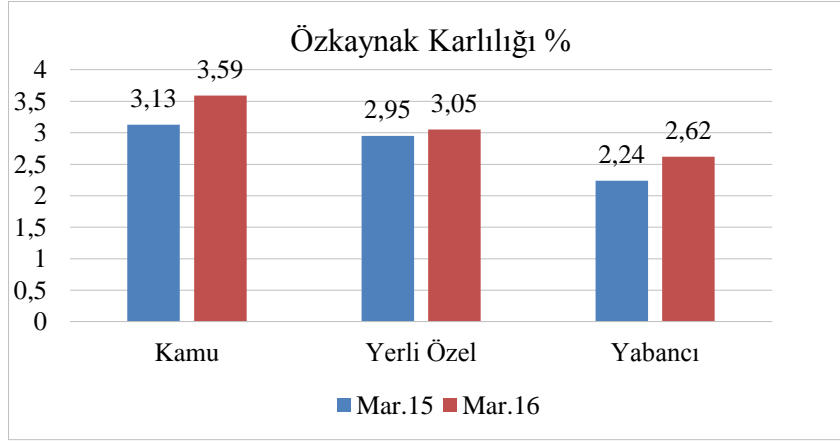
5.1.5 Sorunlu Kredilerin Bankalara Etkileri

Bankanın aktif kalitesine etkisi, Bankanın kredi riski ve aktif – pasif yönetimi arasındaki etkileşim karşılıklıdır. Oluşan sorunlu kredilerin aktifleri dondurması en önemli etkidir. Sorunlu kredilerin aşırı şekilde artması bankanın dışarıdan algısının kötüleşmesini etkileyecek ve kredibilitiyi etkileyerek olumsuzluk yaratacaktır.

¹⁰² TFKB çalışanları deneyimleri ile oluşturulmuştur.

¹⁰³ Mishkin Frederic S. ,Para Politikası Stratejisi, 1992, S.165

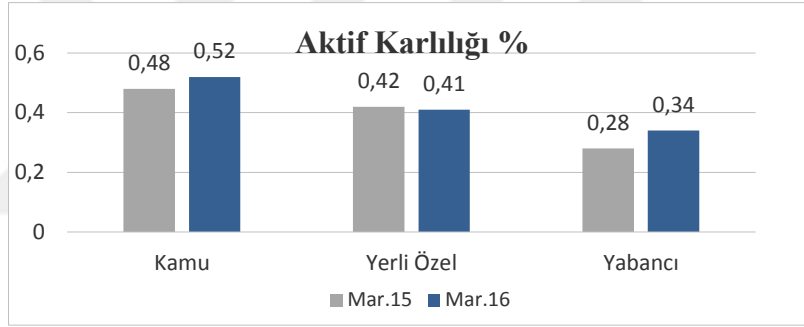
Grafik 11. Bankacılık Sektörünün Özkaynak Karlılığı

Kaynak :https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 11 ‘de Bankacılık sektöründe özkaynak karlılığı Mart 2015 ‘e göre Mart 2016 ‘da tüm sektörlerde artış göstermektedir.¹⁰⁴

Grafik 12. Bankacılık Sektörünün Aktif Karlılığı

Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Bankacılık sektörünün Mart 2016 Aktif karlılık oranı Mart 2015’e göre aktif karlılık oranı kamu sektörü hariç Yerli Özel ve Yabancı sektörlerde düşüş görünmektedir. Aktif karlılık oranının düşmesi yerli özel ve yabancı sektörlerde alınan kredilerin sorunlu hale dönüştüğünün göstergesidir.¹⁰⁵

¹⁰⁴Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu,

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf linkten erişim sağlanmıştır.

¹⁰⁵Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu,

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Tablo 6. Bireysel Kredi Borcu ve Bireysel Kredi Kartı Borcu Ödememe Kişi Sayısı

Yıllar	Aylar	Bireysel Kredi Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı	Bireysel Kredi Kartı Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı	Bireysel Kredi veya Bireysel Kredi Kartı Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı
2015	1	65,884	109,304	148,856
	2	62,301	101,995	140,981
	3	65,943	109,037	151,224
	4	72,166	105,181	153,544
	5	67,585	104,386	151,241
	6	77,546	107,322	158,629
	7	91,620	106,446	173,723
	8	76,850	98,834	155,024
	9	86,032	102,242	164,913
	10	95,970	100,213	174,408
	11	87,766	93,136	160,030
	12	84,442	100,033	159,592
2016	1	72,953	94,210	145,157
	2	79,486	111,318	165,298
Ocak-Şubat 2015		119,471	201,984	268,686
Ocak-Şubat 2016		148,559	203,612	294,671

Kaynak : TBB-İstatistikler

Aşağıdaki Tablo 6 'da 2015 yılı ve 2016 yılı Ocak-Şubat Bireysel kredi borcunu ve bireysel kredi kartı borcunu ödememiş kişi sayısı gösterilmektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁶TBB-İstatistiki raporlar

Tablo 7. Bireysel Kredi Borcu ve Bireysel Kredi Kartı Borcu Ödememe Kişi Sayısı

Bireysel Kredi ve Bireysel Kredi Kartı Borcundan Yasal Takibe İntikal Etmiş Kişilerin Bir Kez Sayılması Sonrası Dönemsel Gelişim (Bin kişi)			
Dönemler	Bireysel Kredi	Bireysel Kredi Kartı	Bireysel Kredi veya Kredi Kartı
Şubat - 15	119	202	269
Şubat - 16	149	204	295
Değişme (%)	24	1	10

Kaynak : TBB-İstatistikler

Tablo 7 'de görüldüğü gibi Bireysel Kredi ödememe Şubat 2016'da bir önceki yılın aynı ayına göre 119 binden 149 bine yükselerek %24 artış göstermiştir.

Bireysel Kredi kartı ise 202 binden 204 bine yükselerek 2016 yılında %1 değişim göstermiştir. Bireysel Kredi ve Bireysel Kredi kartı borç ödemeyip takibe düşen toplam kişi sayısı 269 binden 295 bine yükselerek 2015 ve 2016 yıllarının ilk iki ayında % 10 artış göstermiştir.¹⁰⁷

- Karlılığa etkisi, bankalar geri ödenmeyen krediler için karşılık ayırarak bunu net kar/faiz üzerinden düşerler. Bu durum bankaların karını azaltıcı etki yapmasına neden olur.
- Sermaye yeterliliğine etkileri,

Sermaye yeterlilik oranı, bankaların toplam öz kaynaklarının, risklere göre ağırlıklandırılmış varlıklarına oranıdır. Yani, ne kadarlık riske karşılık özkaynağı olduğunu gösterir.

Sermaye Yeterlilik Oranı;

Risk ağırlıklarına göre belirlenmiş banka yükümlülük miktarı / Özsermaye miktarı olarak hesaplanır.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta "risk ağırlıklarına göre belirlenmiş" kavramıdır. Risk ağırlıklarına göre belirlenmesi demek, örneğin mevduatların toplu bir şekilde bankadan çekilmesi olasılığı düşük olduğundan dolayı mevduat yükümlülüğünün risk ağırlığı düşüktür ve bu ağırlığa göre hesaba katılır. Aynı mantıkla, batık krediler hemen hergün bankalarca bilançolarına işlenip bu batık krediler miktarınca sermaye arttırımına gidilir. Böyle olunca batık kredilerin oluşma olasılığı diğer duruma göre daha olası olduğundan dolayı bu büyüklüğün risk ağırlığı daha yüksektir ve bu ağırlığa göre hesaba alınır.

¹⁰⁷TBB-İstatistik rapolar

Risk ağırlıklandırma işlemi sonrası örneğin X bankasının yükümlülük miktarı toplamını 12.000.000 TL ve öz sermaye miktarını da 100.000.000 TL olarak kabul edelim. Bu durumda X bankasının sermaye yeterlilik oranı %12 olarak bulunacaktır. Bu oran BDDK tarafından %8 olarak belirlenmiş ve önümüzdeki dönemlerde %12'ye artırılması planlanan orandır. Buradan anlaşılması gereken, %8 sermaye yeterlilik oranının altında bir orana sahip olan (örneğin %7) bankaların faaliyetlerini gerçekleştiremeyeceğidir. Yani bu durumda BDDK tarafından belirlenen ve %8'in altında bir oranda kalan bankanın faaliyet izni iptal edilip, %8'e ulaşana kadar faaliyet gösteremeyecektir.¹⁰⁸

Reel sektöre etkileri, sorunlu kredilerin varlığı ve artışı bankacılık sektörü ile birlikte reel sektörde de bozulmalara yol açar. Sorunlu kredilerin sorunlarının giderilmediği durumlarda ülke ekonomisi bir krizden başka bir krize geçen kısır döngü içerisine girer. Karlılıkları etkilenen bankalar faiz artırırlar ve buda maliyet enflasyonu sonucunu doğurur.¹⁰⁹

5.1.6 Sorunlu Kredilerin Ekonomiye Etkileri

Sorunlu kredilerin artışı sadece bankacılık sektöründe olumsuz etki yaratmaz, ülke ekonomisi üzerinde de olumsuz etki yaratmaktadır. Sorunlu krediler maliyet enflasyonunun yükselmesine neden olmaktadır. Bankaların karlılıklarını olumsuz etkilediği için bankalar kredi faiz/kar oranlarını yükseltmekte ve bu durumda maliyet enflasyonunun artmasına neden olmaktadır. Ayrıca sorunlu kredilerin payının artmasıyla bankalar üretim ve istihdam için kredi talebinde bulunan diğer firmalara olumsuz cevap vermekte ve bu durumda ülke ekonomisi zarar görmektedir.

Bankacılık krizleri, banka aktiflerinin kalitesinde bozulmasını etkileyerek ve bu da diğer ekonomik etkilerle kısır döngü oluşturarak ülkeyi krize sürükleyebilmektedir. Artış gösteren sorunlu krediler sonucu ekonomik faaliyetler aniden daralabilmektedir. Bankacılığın finansal sistem içerisinde büyük ağırlığa sahip olduğu ülkelerde ekonomik durgunluğa yol açmakta veya durgunluğu derinleştirmektedir.¹¹⁰

5.1.7 Finansal Konularda Erken Uyarı Sinyalleri

Bilançooya, gelir tablosuna ve nakit akım tablosuna göre finansal konularda erken uyarı sinyalleri olup olmadığı incelenebilmektedir.

5.1.7.1 Bilançooya İlişkin Erken Uyarı Sinyalleri

- Bilançoların zamanında alınmaması,
- Firmanın sermayesinin bozulması,
- Müşterinin nakit durumunun bozulması,

¹⁰⁸ Sermaye Yeterliliği En Yüksek Bankalar, 07.09.2015 erişim tarihli yayın, <http://www.paramedya.com> linkinden erişim yapılmıştır.

¹⁰⁹ Şahbaz Nazan & İnkaya Ahmet, Türk Bankacılık Sektöründe sorunlu krediler ve Makro Ekonomik Etkisi-Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2014, S.65

¹¹⁰ Şahbaz Nazan, Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2010, S.65

- Tahsilat süresinin uzaması,
- Ticari alacaklarda yüksek oranlarda artış yaşanması,
- Stok miktarlarında artışlar,
- Toplam varlıklar içinde cari varlıkların yüzdesinin düşmesi,
- Sorunlu kredilerin artmaya başlaması ile ayrılan karşılıklardaki artışlar,
- Cari borçta orantısız artış,
- Uzun vadeli borçta önemli ölçüde artış yaşanması,
- Borca göre yetersiz öz varlık,
- Bilanço yapısında belirgin değişikliklerin olması,
- Ortaklara borç veya ortaklardan alacaklar kalemlerinin bilançoda bulunması
- Denetim raporu görüşlerinin olumsuz olması,
- Sık sık muhasebeci değişiklikleri gibi maddeler bilançoya ilişkin erken uyarı sinyalleri verebilirler.

5.1.7.2. Gelir Tablosundan Elde Edilecek Erken Uyarı Sinyalleri

- Satışların azalması,
- Finansman giderlerinde önemli artışların başlaması,
- Satış iadelerindeki artış,
- Maliyetlerin yükselmesi ve kâr marjlarının düşmesi,
- Şüpheli alacaklardan doğan zararlarda artış yaşanması,
- Faaliyette meydana gelen zararlar,
- Artan satışlara karşın azalan karlar, gelir tablosuna bakarak elde edebileceğimiz erken uyarı sinyalleridir.

5.1.7.3 Nakit Akım Tablosuna İlişkin Erken Uyarı Sinyalleri

- Esas faaliyetlerden nakit yaratılamaması, yaratılan nakit artış oranının reel bazda negatif olması,
- Faaliyetlerden nakit yaratılamaması, yaratılan nakit artış oranının reel olarak negatif olması,
- Faaliyetlerden yaratılan nakit tutarının toplam finansal yükümlülükleri karşılamakta yetersiz kalması gibi maddeler nakit akım tablosuna ilişkin erken uyarı sinyalleri vermektedirler.¹¹¹

¹¹¹ Seval Belkis, Kredi Derecelendirmesi, Ders Kodu:1017, 2014, S.94-95, http://serpam.org/wpcontent/uploads/Kredi_Derecelendirme.pdf linkinden erişim yapılmıştır.

5.1.8 Yönetim Konularında Uyarı Sinyalleri

- Bilgi, deneyim eksikliği,
- Yöneticilerin ölümü,
- Yöneticilerde davranışsal boyutta görülen değişiklikler,
- İş ahlakından yoksunluk,
- İş konusunda risk almada ısrar edici tutum,
- Firma ile ilişkilerde karşılıklı yardımlaşmadan kaçış,
- Kişisel yükümlülüklerin yerine getirilmemesi,
- Kötü niyet,
- Aşırı para harcama eğilimi,
- Yükümlülükleri ve verilen sözleri zamanında yerine getirmeme,
- Yeni işlere, yeni coğrafi bölgelere ve yeni ürünlere yeterince inceleme yapmadan yatırımda bulunma,
- Malların düşük fiyattan satılması ile karlılıkta düşüş,
- Kârlı üretim hatlarının ihmal edilmesi veya bu ürünlerden vazgeçilmesi,
- Problem tekrarları,
- Finansal raporların ve kontrollerin kötüleşmesi gibi konular yönetim konularında ortaya çıkabilecek erken uyarı sinyallerindedir.¹¹²

5.1.9 Faaliyetlerdeki Erken Uyarı Sinyalleri

- İç kontrol sisteminin iyi olmayışı,
- İş gören kişilerin işe gelmeme ve işten ayrılma oranlarının olağan dışı seyir boyutlarına ulaşması,
- İş konusunun özelliklerinde meydana gelen değişimler,
- Planlı satın alma dışında olasılıklara dayanarak hammadde satın alımları,
- Üretim kapasitesini aşacak büyüklükte sipariş talebi alınması,
- Finansal sonuçların kötü olması ve yetersiz kontroller,
- Üretim kapasitesinin ve firmanın yetersiz olması,
- İşgücünün verimli alanlarda kullanılamaması,
- Önemli birkaç müşterinin kaybedilmesi,

¹¹² Aktaş Ramazan, 2004, Firmaların Mali Başarısızlığının Nedenleri ve Mali Başarısızlığın Erken Uyarı Sinyalleri ile Tahmini, Asomedyta <http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedyta/eylul2004/dosyaeylul2004.html> linkten erişim yapılmıştır.

- Önemi büyük olan üretim kanallarının, dağıtım haklarının veya hammadde kaynaklarının kaybedilmesi veya elden çıkarılması,
- Fabrika, teçhizat ve ekipmanların bakımsızlığı nedeniyle üretimde yaşanan aksaklıklar,
- Eskiye teçhizatın yenilenmemesi ve sonrasında daha fazla maliyetli bir bakım gerektirerek giderleri arttırması,
- Aşırı stok birikimi,
- Bozulan stoklar faaliyetlerdeki erken uyarı sinyallerindedir.¹¹³

5.1.10 Banka İşlemlerinde Uyarı Sinyalleri

- Teminat senetlerinin temdit edilmesi yani borcun ödenmesi için öngörülen süreye yeni bir ek süre eklenmesi
- Önemli boyutlarda kısa vadeli kredi kullanımı
- Kredi taleplerindeki miktar artışları ve taleplerin sıklaşması,
- Protestolu senetlerin varlığı veya bunlardaki artış,
- Hatalı planlama ile bankanın riskinin artması gibi sinyaller banka işlemlerindeki uyarı sinyalleridir.

5.2 Sorunlu Kredilerin Tespitinden Sonra İzlenecek Yollar

Sorunlu krediler bankaların istemedikleri bir durumdur. Bir kredi ödemeleri aksadığında sorunlu kredi pozisyonuna düşer. Sorunlu kredi oluştuğunda aşağıdaki adımlar takip edilir.¹¹⁴

- Vadesi 1-90 Gün Gecikmiş Bireysel Kredi Listesini Hazırlama
- Vadesi 1-90 Gün Gecikmiş Bireysel Kredi Listesini İlgili Şubelere Gönderme,
- Vadesi 1-90 Gün Gecikmiş Bireysel Kredi Listesinin İncelenmesi ve Müşterilerin Bilgilendirilmesi,
- Aksiyonları Listeye Eklenmesi ve Tahsilat Servisine Gönderilmesi,
- Vadesi 1-90 Gün Gecikmiş Bireysel Kredi Listesini İlgili Birimlere Gönderme,
- Alınan Aksiyonları İnceleme ve Değerlendirme,
- Müşteri Tahsilat Aksiyonunu Kontrol Etme,
- İhtarname Gönderme İşlemini Yapma,

¹¹³ Prof. Dr. Aktaş, 2004, Firmaların Mali Başarısızlığının Nedenleri ve Mali Başarısızlığın Erken Uyarı Sinyalleri ile Tahmini,

<http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedyay/eylul2004/dosyaeylul2004.html>

linkten erişim yapılmıştır.

¹¹⁴ TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

- Yeniden Yapılandırma Talebinin Değerlendirilmesi ve Talebin Şube Müdürü Onayına Sunulması,
- Talebi Değerlendirme ve Şube Nihai Kararını Verme,
- Yeniden Yapılandırma Talebinin Tahsilat Servisine Gönderilmesi,
- Yeniden Yapılandırma Talebinin ve Müşterinin Değerlendirilmesi,
- Yeniden Yapılandırma Talebini Departman Müdürünün Onayına Sunulması,
- Kanuni Takip Hesaplarına Aktarma.

5.3 Sorunlu Kredilerin Çözümü

Bir banka, sorunlu kredinin çözümünde müşteri karakterini dikkate almaktadır. Bankalar, sorunlu kredilerin çözüm için yaptığı incelemeler sonucunda, çözüm için Sorunlu mevcut ilişkinin devamı, kredinin yeniden yapılandırılması, yakın izleme, tasfiye, kanuni takip, kredilere ilişkin yasal sınırlara bakacaktır.

5.3.1 Mevcut İlişkinin Devam Ettirilmesi

Mevcut İlişkinin Devam Ettirilmesi Bankanın krediye ilişkin herhangi bir aksiyon kararı almama durumudur. Bu durumda mevcut kredi ilişkisi aynen devam etmektedir. Ancak bu ihtimalin riskli olduğu gözden kaçırılmamalı ve dolayısıyla bankaların bu riski iyi analiz etmesi gerekmektedir.¹¹⁵

5.3.2 Kredinin Yeniden Yapılandırılması

Kredinin yeniden yapılandırılması aşaması sorunlu kredinin, hem bankayı hem de müşteriyi memnun edecek sonuca ulaşmasıdır.

Müşteri kredilerinde gecikme tespit edildikten ve müşteriye ihtar yapıldıktan sonra müşterinin protokol talebi var ise talebini iletmektedir ve talep değerlendirilmeye alınmaktadır. Talep değerlendirirken müşterinin ödeme kabiliyetine, taahhüdüne ve talep edilecek olan peşinat tutarını kabul edip etmediğine göre değerlendirme yapılmaktadır. Müşteri ile protokol işlemlerini gerçekleştirirken kalan borcu ilk kullanılan kredi oranına uygun talep edilen taksit sayısına bölünmektedir. Müşteri protokolu imzalatılarak tahsilat servisi bilgilendirilmektedir. Daha sonra protokol kesinleşmesi yapılmaktadır ve müşteri ödemeleri takip edilmektedir. Müşteri protokole uymaz is avukata sevk işlemi gerçekleştirilmektedir. Protokole uyarak borç kapatılabilmekte veya dosya avukata sunulmadan kanuni takip riskinin tamamı kapatılabilmektedir.

5.3.3 Yakın İzleme

Kredi müşterisi, hukuki süreç öncesi aşama olan yakın izleme sürecine dahil edilebilir. Sorun tespit edilirse bloke konularak, kredi müşterisinden ek teminat talep edilebilir. Eğer sorunlar ortadan kalkarsa bu durumda kredi ilişkisi yeniden aktif edilebilir. Ancak sorun devam ederse ya da sorunun daha da büyüyeceği düşünülüyor ise bu süreci tasfiye yada kanuni takip izleyecektir.

¹¹⁵ TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

5.3.4 Tasfiye

Tasfiye kararı krediye ilişkin tespit edilen sorunların devam etmesi durumunda , kredi ilişkisini sonlandırmak için alınabilir. Bu durumda kredinin tasfiyesi için müşterinin mevcut durumda olan olanakları ve verdiği teminatları dikkate alınır. Mevcut durum ve teminatlar değerlendirildikten sonra eğer kredinin tasfiyesi için bunlar yeterli olmuyor ise , kanuni takip aşamasına geçilmesi gerekmektedir.

5.3.5 Kanuni Takip

- Kötü niyetli olan müşterinin olmasının tespit edilmesi,
- Kredinin tasfiyesinin mümkün olmaması durumu,
- Başka alacaklıların yasal takibe başlaması,
- Kredi tasfiye planına uyulmaması halleri ile acil durumlar gibi hukuki aksiyon gerektiren hallerde başvurulacak olan aşamadır.

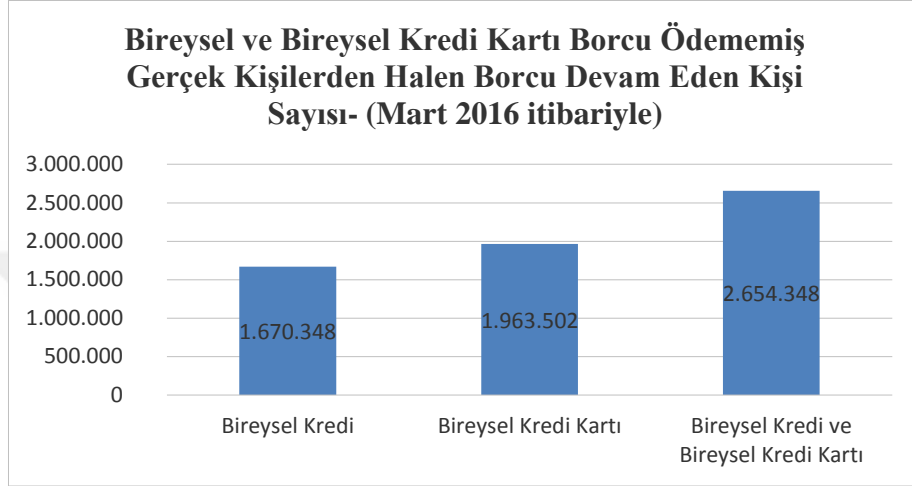
Kanuni takip süreci, noter kanalı ile çekilen ihbarname ile başlatılır ve ardından hukuk müşavirliği kanalı ile takip edilir. Sürecin sonlanması, krediye ilişkin alacağın gerek hukuki yollardan gerekse de müşterin kendi ödemesi ile sonlandırılır.

BÖLÜM 6

6.TÜRKİYE BİREYSEL KREDİ ÖDENMEME İSTATİSTİKLERİ , BANKA BİLANÇOSUNA YANSIMASI VE RİSK YÖNETİMİ SERMAYE YETERLİLİĞİNE YANSIMASI

6.1 Türkiye Bireysel Kredi Ödenmeme İstatistikleri

Grafik 13. Bireysel ve Bireysel Kredi Kartı Borcu Ödememiş Gerçek Kişilerden Halen Borcu Devam Eden Kişi Sayısı

(TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016)

Grafik 13 'de Mart 2016 itibariyle sadece bireysel kredi 1,670,348 kişi, sadece kredi kartı 1,963,502 kişi ve hem bireysel kredi hem kredi kartı 2,654,348 kişi yasal takibe intikal etmiş ve halen yasal takipte devam eden kişi sayısını göstermektedir.¹¹⁶

¹¹⁶ TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016

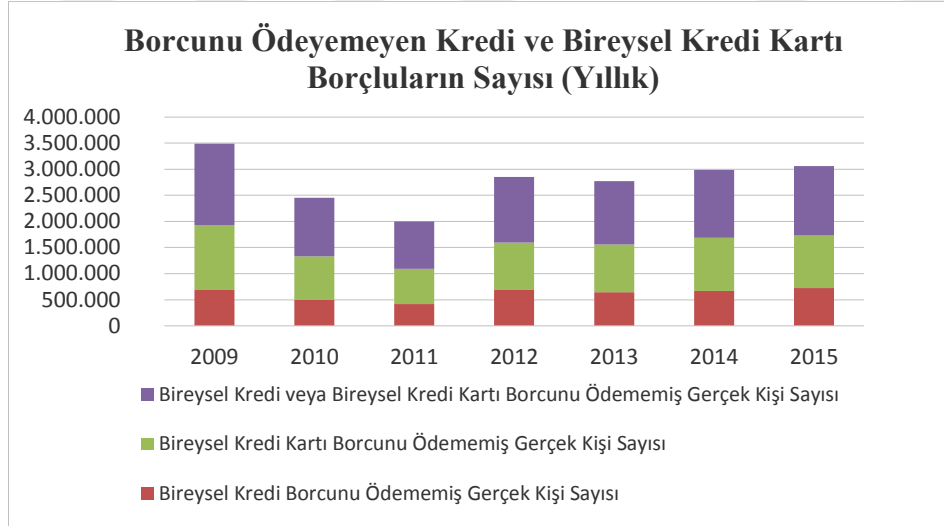
Tablo 8. Yıllara Göre Borcunu Ödeyemeyen Kredi ve Kredi Kartı Borçluları

Yıllar	Bireysel Kredi Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı	Bireysel Kredi Kartı Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı	Bireysel Kredi veya Bireysel Kredi Kartı Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı
2009	686,479	1,246,462	1,555,998
2010	504,685	824,235	1,121,660
2011	417,634	671,417	910,117
2012	684,951	907,298	1,257,397
2013	644,920	915,691	1,209,119
2014	669,383	1,018,576	1,297,132
2015	725,278	1,002,518	1,331,305

Kaynak: TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016)

Tablo 8’de 2009 yılı borcunu ödeyememiş kişi sayılarının kriz nedeniyle artmış olduğunu görmekteyiz. 2011 yılı en düşük seviye olmakla birlikte 2011 yılından itibaren bireysel kredi borcunu ve kredi kartı borcunu ödeyemeyen kişi sayısı artış göstermektedir.¹¹⁷

Grafik 14. Borcunu Ödeyemeyen Kredi ve Bireysel Kredi Kartı Borçluları

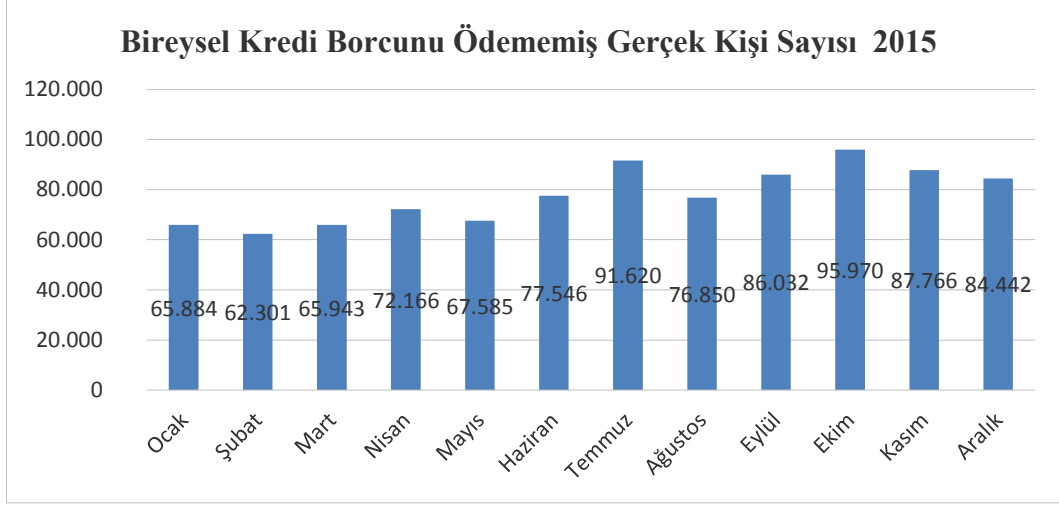
(TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016)

Grafik 14’e genel olarak baktığımızda borcunu ödeyemeyen kişi sayısı her yıl artmaktadır.¹¹⁸

Grafik 15. 2015 yılı Bireysel Kredi Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayısı

¹¹⁷ TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016

¹¹⁸ TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016

Kaynak: (TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016)

Grafik 15'te Aylık bazda bireysel kredi borcunu ödememiş kişi sayısı gösterilmektedir. Tabloyu incelediğimizde oran giderek artmaktadır. Türkiye ve Dünya'daki göstergelerin bozulması, işletmelerde yaşanan iflas durumları, işsizlik oranlarının artması borcunu ödeyemeyen kişilerin sayısının artmasına neden olmaktadır.¹¹⁹

¹¹⁹ TBB, Risk Merkezi, İstatistiki Raporlar, 2016

6.2 Banka Bilançosuna Yansıması

6.2.1 Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Özel Karşılıklar

Tablo 9

	Cari Dönem	Önceki Dönem
Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılanlar	48.905	35.770
Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılanlar	171.604	61.102
Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılanlar	531.627	271.975
Toplam	752.136	368.847

6.2.2 Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler (net)

6.2.2.1 Donuk Alacaklardan Grup Tarafından Yeniden Yapılandırılan yada Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler ve Diğer Alacaklara İlişkin Bilgiler

	III. Grup	IV. Grup	V. Grup
Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar		Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar	Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar
Cari Dönem	981	2.963	170
(Özel Karşılıklardan Önceki Brüt Tutarlar)	981	2.963	170
Yeniden Yapılandırılan Krediler ve Diğer Alacaklar	981	2.963	170
Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler ve Diğer Alacaklar	.	.	.
Önceki Dönem	.	.	.

(Özel Karşılıklardan Önceki Brüt Tutarlar) . . .

Yeniden Yapılandırılan Krediler ve Diğer Alacaklar . . .

Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler ve Diğer Alacaklar . . .

6.2.2.2 Toplam Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler
Tablo 10

	III. Grup	IV. Grup	V. Grup
	Tahsil	Tahsili	Zarar
	İmkani	Şüpheli	Niteliğindeki
	Sınırlı	Krediler	Krediler ve
	Krediler	ve Diğer	Diğer
	Alacaklar	Alacaklar	Alacaklar
Önceki Dönem Sonu Bakiyesi	134.812	133.601	328.904
Dönem İçinde İntikal (+)	891.828	16.653	24.870
Diğer Donuk Alacak Hesaplarından Giriş (+)	.	723.403	383.019
Diğer Donuk Alacak Hesaplarından Çıkış (-)	-723.403	-383.019	.
Dönem İçinde Tahsilat (-)	-104.363	-80.755	-64.109
Aktiften Silinen (-)	-178	-3.116	-27.305
Kurumsal ve Ticari Krediler	-178	-133	-1.242
Bireysel Krediler	.	-1.240	-15.332
Kredi Kartları	.	-1.743	-10.731
Diğer	.	.	.
Dönem Sonu Bakiyesi	198.696	406.767	645.379
Özel Karşılık (-)	-48.905	-171.604	-531.627
Bilançodaki Net Bakiyesi	149.791	235.163	113.752

Katılım Bankası Takipteki Krediler Portföyünün 22,410 TL tutarındaki bölümünü 4,617 TL bedel karşılığında varlık yönetim şirketine satmıştır.

31 Aralık 2015 Tarihi İtibariyle TFKB Konsolide Finansal Rapor¹²⁰

Dünya ve ülkemizdeki ekonomik gelişmelerin, istikrarsızlıkların ve benzeri durumların hane halkı diye tarif ettiğimiz bireysel kredi yansımalarını net göstermektedir. Bu tablo banka karlılıkları üzerindeki olumsuz etkilerinin yanında bankanın risk iştahını da olumsuz etkilemiştir. 2016 yılında sektörü en hızlı meşgul eden karlılığı etkileyen alandır. Sektör yüzdesel artışı durdurmak adına varlık

¹²⁰ TFKB, Faaliyet Raporu, 2015, S. 260

şirketlerine ihale yoluyla satış yaparak çıkmaya çalışmaktadır. Ekonomik gelişmeler bu alanda gelecek açısından belirleyici olacaktır.

6.2.2.3 Yabancı Para Olarak Kullanılan Kredilerden Kaynaklanan Donuk Alacaklara İlişkin Bilgiler

Tablo 11

	III. Grup	IV. Grup	V. Grup
	Tahsil İmkani Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar	Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar	Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar
Cari Dönem			
Dönem Sonu Bakiyesi	1,335	675	6,275
Özel Karşılık (-)	-235	-284	-6,140
Bilançodaki Net Bakiyesi	1,100	391	135
Önceki Dönem			
Dönem Sonu Bakiyesi	.	16	5,066
Özel Karşılık (-)	.	-16	-5,066
Bilançodaki Net Bakiyesi	.	.	.

Donuk Alacakların Kullanıcı Gruplarına Göre Brüt ve Net Tutarlarının Gösterimi

	III. Grup	IV. Grup	V. Grup
	Tahsil İmkani Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar	Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar	Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar
Cari Dönem (Net)	149,791	235,163	113,752
Gerçek ve Tüzel Kişilere Kullanılan Krediler (Brüt)	198,410	406,364	641,035
Özel Karşılık Tutarı (-)	-48,778	-171,395	-527,522
Gerçek ve Tüzel Kişilere Kullanılan Krediler (Net)	149,632	234,969	113,513
Bankalar(Brüt)	.	.	.
Özel Karşılık Tutarı (-)	.	.	.
Bankalar(Net)	.	.	.
Diğer Kredi ve Alacaklar (Brüt)	286	403.000	4,344
Özel Karşılık Tutarı (-)	-127	-209	-4,105
Diğer Kredi ve Alacaklar (Net)	159	194	239
Önceki Dönem (Net)	99,042	72,499	56,929
Gerçek ve Tüzel Kişilere Kullanılan Krediler (Brüt)	134,139	133,154	325,234
Özel Karşılık Tutarı (-)	-35,612	-60,887	-268,480
Gerçek ve Tüzel Kişilere Kullanılan Krediler (Net)	98,527	72,267	56,754

Bankalar(Brüt)	.	.	.
Özel Karşılık Tutarı (-)	.	.	.
Bankalar(Net)	.	.	.
Diğer Kredi ve Alacaklar (Brüt)	673	447	3,670
Özel Karşılık Tutarı (-)	-158	-215	-3,495
Diğer Kredi ve Alacaklar (Net)	515	232	175

31 Aralık 2015 Tarihi İtibariyle TFKB Konsolide Finansal Rapor

Yukarıdaki tabloda donuk alacaklar gruplara ayrılmıştır. Tahsil imkanı sınırlı krediler % 67'dir. Tahsili şüpheli krediler ve diğer alacaklar % 32'dir. Zarar niteliğinde olan krediler ve diğer alacaklar % 50 ve özel karşılıklar % 50 yani tahsili mümkün olmayan krediler ve diğer alacaklardır. Varlık şirketine satılsalar %2 – %3'lük bir pay ile satılacaklardır.

6.3 Risk Yönetimi Sermaye Yeterliliğine Yansıması

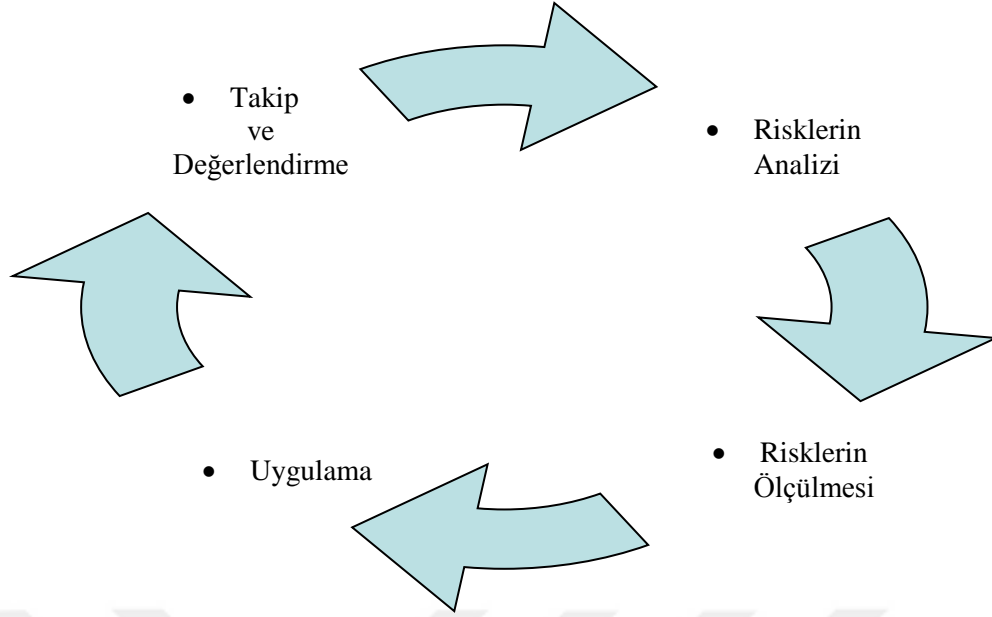
Bankacılıkta 'risk ve getiri' birlikte düşünülmeli ve yönetilmelidir. Risk perspektifinde sadece kredinin ödenmemesi gibi bir durum söz konusu değildir. Zarara uğraması yüksek ve düşük riskli firmaların kredilerini vadesinde tahsil edilmesine karşın fiyatlamasının doğru yapılmaması bankayı zarara uğratabilmektedir.

Bankacılıkta risk yönetiminin amacı sadece bankayı riske sokmamak değil, bankanın kabulü mümkün olmayan zararlarla karşılaşmasını engellemek ve bankanın finansal performansını arttırmaktır.

İyi bir risk yönetim sistemi, bankanın eğer risk alma imkanı ve yatırım fırsatı varsa sermayesini atıl olarak tutmasını engellemektedir. Denetim komitesinin ve banka hissedarlarının risk yönetiminden beklentisi aynıdır. Buda risk yönetimini sıradan mevzuattan farklı kılan husustur. Bankalar sadece mevzuata uyararak ve yaptırım ile düzenlemeleri hayata geçirmemeli banka ve banka ortakları için bu düzenlemeleri hayata geçirmelidir.¹²¹

Grafik 16. Risk Yönetim Süreci

¹²¹Altıntaş M. Ayhan, Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği, 2006, S. 3

Kaynak: ¹(Sipahi Aslı, Kılınç Dilara, Cacına Burcu, İ.Ü Kuramsal Yönetim Dergisi, Risk Yönetimi ve Risk Yönetiminin Kuramsal Yönetim Açısından Önemi, 2011, S.18, <http://www.slideshare.net/ilkerserdar/riskynepptppt>)

Risk Yönetim Süresi Takip ve değerlendirme, risklerin analizi, risklerin ölçülmesi, uygulama ile yapılmaktadır. Müşterilere verilen hizmet ile birlikte risk yönetiminin doğru şekilde yapılması bankanın başarısını arttıracaktır.¹²²

- Risklerin Analizi, bankanın karşı karşıya olduğu, bankacılık işlemlerinden doğan yada sadece bankaya ait olan risklerin analizi ve özelliklerinin belirlenmesi sürecidir. Her bankanın karşılaşacağı riskler faaliyet gösterilen piyasaya, coğrafyaya, müşteri profiline göre değişiklik göstermektedir. Riskin tanımlanmaması durumunda risk yönetilemez. Bu nedenle yönetim kurulunca belirlenen yazılı politika, usul ve esaslara göre risklerin yönetilmesi sağlanmalıdır.
- Risklerin Ölçülmesi, analizi yapılan risklerin sayısallaştırılması aşamasıdır.
- Uygulama, Risk yönetim araçları bu devrede uygulamaya girmektedir. Riskten kaçınma, risk transferi, risk azaltımı araçlarının sağlayabileceği korunma düzeyi ve en önemlisi bankaya maliyeti göz önünde bulundurulur. Risk yönetiminde riskten kaçınma, risk transferi, riskin üstlenilmesi, risk azaltımı seçeneklerinin arasından en uygun olan karar alınır ve uygulanır. Bankanın güvenilir ve sağlıklı işleyen bir risk yönetim sisteminin bulunması ve uygulamaya konması ile risk yönetim süreci başarılı şekilde uygulanabilmektedir.

¹²²Sipahi Aslı, Kılınç Dilara, Cacına Burcu, İ.Ü Kuramsal Yönetim Dergisi, Risk Yönetimi ve Risk Yönetiminin Kuramsal Yönetim Açısından Önemi, 2011, S.18, <http://www.slideshare.net/ilkerserdar/riskynepptppt>

- Takip ve Değerlendirme, yönetim kurulunca belirlenen politika ve uygulamaların sürekli takip ve değerlendirme ile raporlama yapılmasıdır.

Risk yönetim bankanın iç denetim ve teftiş departmanları tarafından denetlenmesi gerekmektedir. İç denetim departmanı bunu risk yönetim sürecinden bağımsız şekilde denetim altında denetlemesi yapılan risk sürecinin bankanın yönetim kurulu ve üst yönetimi tarafından risk azaltım uygulamalarını yeterli görünmediği durumlarda risk tasviyesine karar verebilmektedir.¹²³

6.3.1 Bankalarda Sermaye

Bankalar diğer işletmelerden farklı olarak sermayesi para olan ve özel düzenlemeler gerektiren hizmet kuruluşlarıdır.

Bankalar faaliyetlerini büyütmek için daha fazla borçlanmak, daha fazla fon toplamak zorundadırlar. Sermaye genel olarak bir işletmenin (örneğin bankanın) kurulum aşamasının ve sonrasında yürütülecek faaliyetlerin fonlanmasında gerekli para miktarıdır.

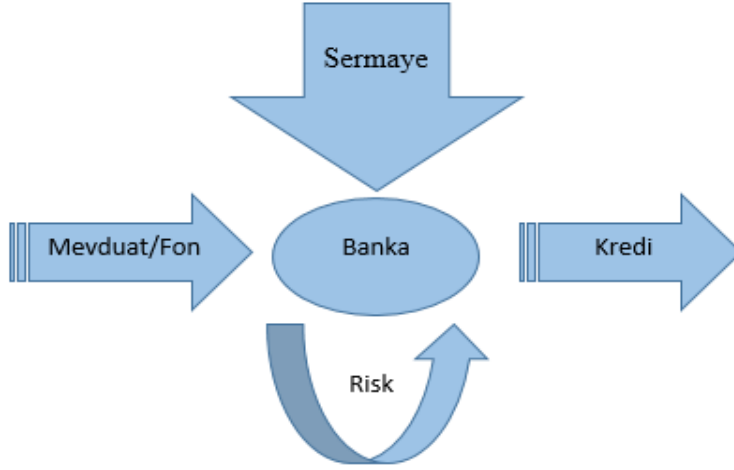
Bankalar bir ticari işletmedir ve ticari işletmelerde sermayenin gördüğü iki temel işlev vardır.

- Sermaye işletme sahipliğini temsil etmektedir.
- Sermaye işletme faaliyetlerinin fonlanmasını sağlamaktadır.

Bankalarda borç sermayeye göre ucuz bir kaynaktır. Bankalarda vadesiz veya değişik vadelerde, farklı para birimlerinde ve benzeri işlemler ile borçlanmak mümkündür. Risk alarak borcun maliyetini düşürmek mümkün olmaktadır.

¹²³Altıntaş M. Ayhan, Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği, 2006, S. 4-5

Grafik 17. Bankacılıkta Sermaye - Risk İlişkisi

Kaynak : (Şahin İlhan, Basel II Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı, Gelişmekte Olan Ülkelerin Bankacılık Sektörüne Etkisi ve Türkiye Örneği, Doktora Tezi, 2010, S.42)

Bankacılık sektöründe, güven ve istikrarın sağlanması ve muhtemel tehlikelere karşı dayanıklılığın artırılması için güçlü bir sermaye yapısına gereksinim duyulmaktadır. Risklerin kötü yönetilmesi bankaların mali yapısını bozabileceği gibi, sektör ve ekonomi için kriz riski yaratabilmektedir. Sermaye yeterliliğinin önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır.¹²⁴

Sermaye miktarını belirlenen risklere göre yeterli seviyede tutabilen bir banka, ekonomide ve finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar sonrası faaliyetlerine normal bir şekilde devam edebilmektedir. Sermayenin serbest dolaşımı üzerindeki engeller günümüzde giderek azalmakta, finansal hareketlilik gün geçtikçe artmaktadır. Bankacılık sektörünün uluslararası alanda karşılaştığı ve yönetmek zorunda olduğu riskler hem artmakta hem de çeşitlenmektedir. Risklerin doğru ölçülüp yönetilememesinden dolayı çeşitli mali problemler yaşanmaktadır. Büyük boyutlu mali olaylara baktığımızda, ortak problemler incelendiğinde, risk yönetimi sisteminin ve anlayışının olmaması, kişisel hırs, yanlış yönetim, gözetim ve denetim eksiklikleri gibi önemli sorunların varlığı görülmektedir. Bu ortamda uluslararası düzenlemeciler; hem bilanço hem de bilanço dışı faaliyetlerden kaynaklanan risklerin etkin olarak, bir sistem dahilinde ölçülmesi ve bunun için yeterli sermayenin ayrılması gerekmektedir. Sermayenin etkin kullanılması amacıyla; kredi, mali piyasa ve operasyonel risklerinin doğru şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bankalarda "Risk Yönetimi" çok önem arz etmektedir.

¹²⁴ Kaya Murat, Bankalar açısından Basel Sermaye yeterliliği Uzlaşısı ve Kobiler Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, 2007, S. 88

6.3.2.Bankacılıkta Riskler

6.3.2.1 Kredi Riski

Kredi müşterisinin bankaya karşı olan kredi sorumluluklarını yerine getirmemesinden veya kısmen yerine getirmesinden kaynaklanan ve bankanın zarara uğrama ihtimalini arttıran durum olarak tanımlanabilir.

6.3.2.2 Piyasa Riski

Döviz kurları, faiz oranları, hisse senedi fiyatında meydana gelen değişiklikler nedeniyle bankanın satılabilir varlıklarının değerinin düşmesiyle karşılaşabileceği durum olarak tanımlanmaktadır.

6.3.2.3 Likidite Riski

Bir bankanın yükümlülüklerini yerine getirememesi sebebiyle varlıklarını piyasa fiyatının altından satma riski ile karşılaşma durumunu anlatmaktadır. Yani nakit giriş ve çıkışları arasında olan dengesizlikler, kaynak ve kullandırım arasındaki vade uyumsuzlukları sebebiyle fonlama yükümlülüğünü yerine getirememesi ihtimalini anlatmaktadır.

6.3.2.4 Faiz Oranı Riski

Bilançolardaki vade ve yükümlülükler arasında faiz oranlarının aşağı ve yukarı yönlü hareketli olması ve bunun bankayı zarara uğratma tehlikesinin varlığıdır.

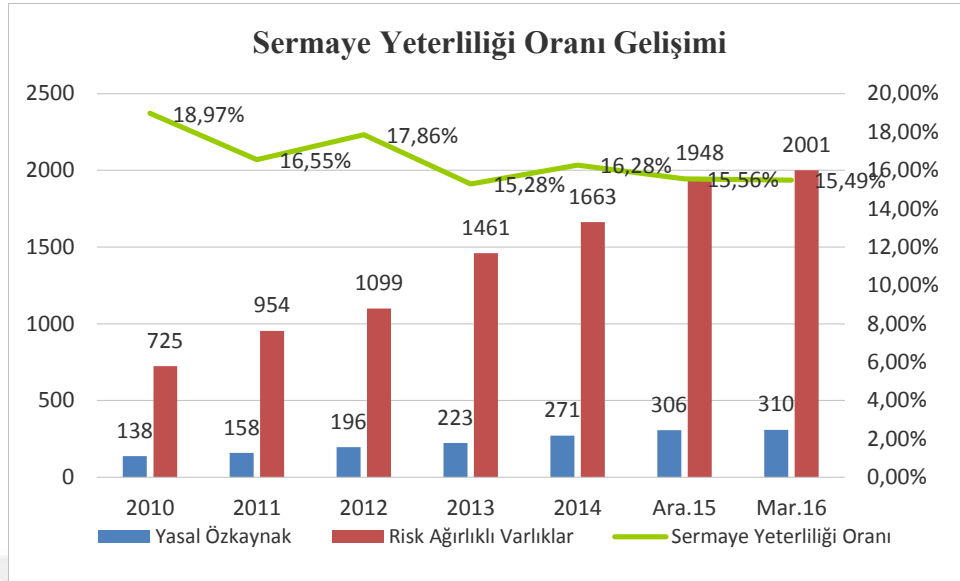
6.3.2.5 Operasyonel Risk

Operasyonda insan hataları, kontrol yetersizlikleri, iş süreçlerindeki yetersizlikler, teknolojik ve altyapı yetersizlikleri gibi nedenlerden dolayı bankanın zarara uğrama tehlikesini anlatmaktadır.

6.3.2.6 Sistemik Risk

Ağır siyasi yada ekonomik krizlere yada diğer bankalarda yaşanan problemlerle etkin olarak baş edilememesinden kaynaklı sektörün genelini etkileme eğilimi gösteren riskleri anlatmaktadır.

Grafik 18.Sermaye Yeterlilik Oranı Gelişimi

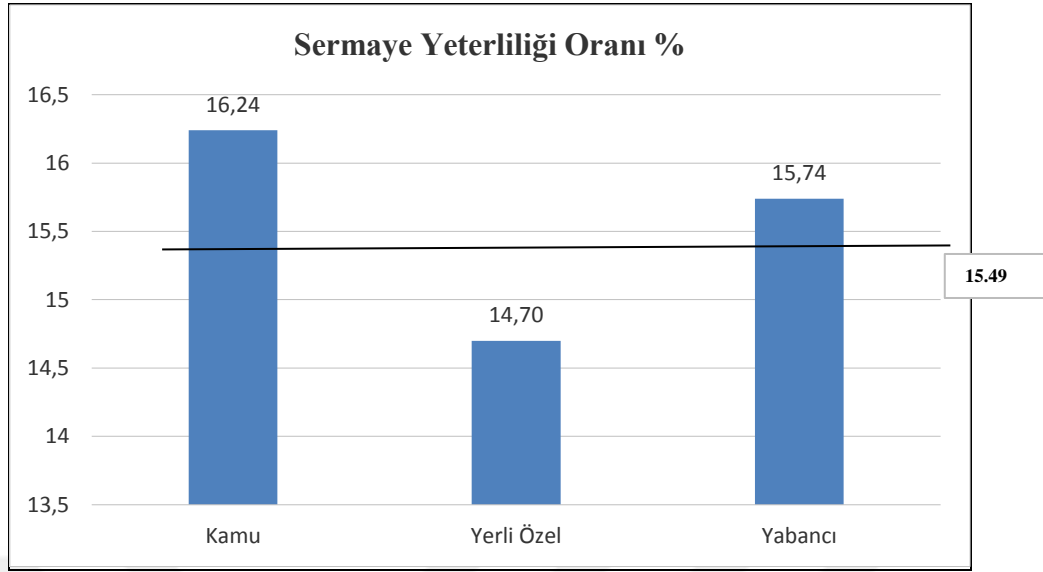
Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 18’da görüldüğü gibi sermaye yeterlilik oranı 15.49 olarak gerçekleşmiştir.¹²⁵ Aralık 2015 ve Mart 2016 yasal öz kaynaklara baktığımızda özkaynağın 2015 yılına göre artış gösterdiğini görmekteyiz. Ancak risk ağırlıklı varlıklar 2016 Mart ayında 2015 ‘e göre daha çok artmıştır. O nedenle sermaye yeterlilik oranı 15.49 % olarak gerçekleşmiştir. Yasal öz kaynak ne kadar yüksek ise sermaye yeterlilik oranı o kadar yüksel olmaktadır.

¹²⁵ https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 19.Sermaye Yeterliliği Oranı

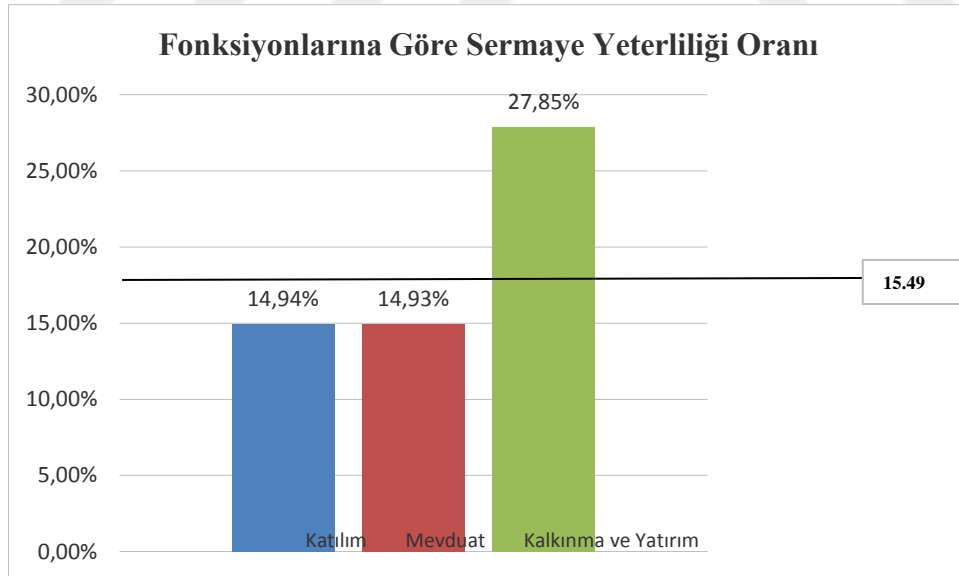

Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 19’de kamu bankalarının sermaye yeterliliğinin %16.24 ve yabancı bankaların sermaye yeterliliğinin %15.74 olduğu gözükmektedir. Bu sektör ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir.

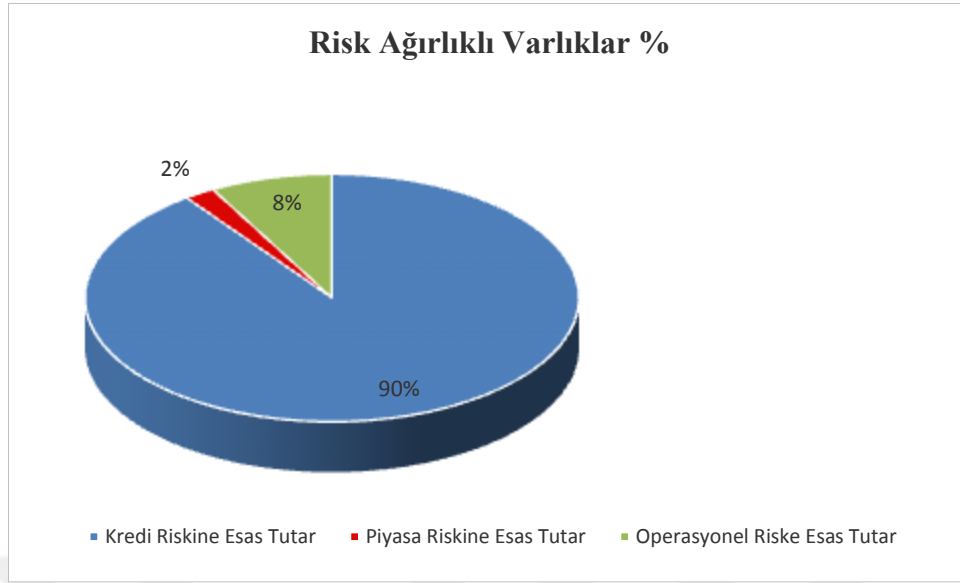
Grafik 20. Bankaların Fonsiyonlarına Göre Sermaye Yeterliliği Oranı

Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 21. Risk Ağırlıklı Varlıklar

Kaynak:

https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf

Grafik 21’da Sermaye yeterliliği hesaplamasında, %90’ı kredi riskine esas tutardan, %8’i operasyonel riske esas tutardan, %2’si piyasa riskine esas tutardan oluşmaktadır.

BÖLÜM 7

7.KATILIM BANKASI ÖRNEĞİ

Örnek 1. Y Müşterisi Yeniden Yapılandırmadan Sonra

Muhatap	Y	Finansman Tutarı	116,998.79
Müşteri	2	Kredi Tutarı	143,891.93
İşlem Türü	Yeniden Yapılandırma	Kalan Borç Tutarı	137,471.49
Finansman Türü	Tüketici Kredisi-Taşıtlı Kredisi 2. el taşıtlı	Aylık taksit tutarı	4,496.63
Ödeme Türü	Eşit Taksitlerde	Taksit adedi	32
Kampanya adı	Tüketici-Taşıtlı	Kar Oranı	1.07%

Müşteri No	Müşteri Adı	Ürün	Taksit Sırası	Valör Tarihi	Tutar	Gecikme Gün
2	Y	Tüketici Taşıtlı İkinci El	2	07.03.2016	(ödemedeki gecikmeye kalan miktar) 2,572.82	65
2	Y	Tüketici Taşıtlı İkinci El	3	05.04.2016	4,496.63	36
2	Y	Tüketici Taşıtlı İkinci El	4	05.05.2016	4,496.63	6

Kaynak: Banka çalışanlarının deneyimleri ile elde edilmiştir.

Y Müşterisi 0002 nolu kredi başvurusu ile eşit taksitli 32 ay vadeli 2. el taşıtlı kredisi kullanmıştır. Anapara tutarı 116.988.79 TL dir. Anapara + Kar oranı toplamda kredi

tutarı olarak 143.891.93 TL'dir. Kalan borç tutarı 137,471.49 TL'dir. 2015 yılı içerisinde ödemelerini gerçekleştiremeyen Y Müşterisi yukarıdaki yapılandırma gerçekleştirilmeden önce 5 Ekim 2015 'te 35 gün gecikme yaşamıştır. Toplam riski 142.609.57 TL dir. 10 Kasım 2015 tarihinde banka çalışanı Serhan Bey tarafından aranmış, müşteri tarafından ödeme sözü verilmiş ve ödeme yapılması beklenmiştir. 20 Kasım 2015 tarihine kadar süre tanınmış tekrar aranmış ve müşteri ödeme sözünü yerine getirmemiştir.1 Aralık tarihinde tekrar aranmıştır ve ödeme gücünün olduğu ancak yetki devri sebebiyle yapılandırma yapılmadığı sonucuna varılmıştır. Sistem manuel atama yaparak yıl sonu takip sınırında olan müşteriyi Genel Müdür ekiplerine atamıştır. Müşteriye verilen süre sonucunda teklif reddi yada yetkisizlik nedeniyle acilen 3. irtibat ekibine yönlendirilmiştir. 29 Aralık 2015 tarihinde kendisine Bireysel idari ekip çalışanlarından Recep Bey tarafından ulaşılmış ve yapılandırma için anlaşma yapılmıştır ve ön ödeme beklenmiştir. 29 Aralık 2015 tarihinde son anda aranmış ulaşılmış ve tahsilat yapılmıştır. Müşteri yeniden yapılandırma için gerekli ön ödemeyi yapmış ve yapılandırma tamamlanmıştır. Yukarıdaki Örnek 1 tablo'da yeniden yapılandırılmış taksit tutarı eşit taksitlerde 4,496.63 TL'olarak gözükmektedir. Müşteri kredisi yapılandırıldıktan sonra taksidinin ilkini Şubat 2016 'da gerçekleştirmiş. Mart 2016 tarihinde ödemesini kısmen gerçekleştirmiştir. Kalan miktarı 2,572.82 TL'dir. Nisan 2016 'da taksit ödemesi yapmamış. Gecikme gün sayısı 36'dır. Mayıs 2016 ödemesini de gerçekleştirmemiştir. Şu anki gecikme gün sayısı 7'dir.Müşteri takibe alınmıştır. Talibe giden dosyalar avukata verilir. Eğer müşteri şubenin güvendiği bir müşteri ise avukata gitmeden tahsilat yapılmaya çalışılır. Çünkü yapılacak işlemlerde birde avukat maliyeti ortaya çıkacaktır. Örneğin; müşterinin evi vardır. Ve satıp ödeyeceğini söyler. Yukarıda bahsettiğimiz gibi müşteri güvenilir ise işlem avukatsız çözülmeye çalışılır. Avukata yönlendirilen dosyalar icra, haciz, ipotek tahsili gibi işlemlerden geçer. Dava açılır mahkemeye gidilir. Tahsil edilebilirse tahsil edilir. Edilemez ise tahsili mümkün değildir diye terkin edilir. Ve banka zararı olarak kayıtlara geçer.¹²⁶

¹²⁶ (Banka çalışanlarının deneyimleri ile elde edilmiştir)

Tablo 12 Y Müşterisine Ait Memzuç Ekran

Dönem	Şube Adı	Ticaret Ünvanı	Vergi No	Risk Grubu	Risk Türü	Kredi Limiti	Kısa Vade Risk	Orta Vade Risk	Uzun Vade Risk	Rees-kont	Tahakkuk	Toplam Risk	Banka ve Diğer Adet
31.3.16	3	Y	00003	Genel Limit	001	186,471							6
31.3.16	3	Y	00003	Nakdi	120	186,470	32,470		136,845	1,067	1,221	171,603	6

Kaynak: TCMB ekranından alınan bilgiler ve banka çalışanları deneyimleri ile elde edilmiştir.

Müşterinin TCMB memzuç ekran bilgileri yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Müşterinin çalıştığı banka ve finans kurumları toplamı 6'dır. Kısa ve uzun vadede riskleri mevcuttur. Toplam risk 171,603'tür.¹²⁷

¹²⁷ (TCMB ekranından alınan bilgiler ve banka çalışanları deneyimleri ile elde edilmiştir)

Örnek 2 X Müşterisi Yeniden Yapılandırmadan Sonra

Muhatap	X	Finansman Tutarı	196,499.72
Müşteri	1	Kredi Tutarı	365,475.75
İşlem Türü	Yeniden Yapılandırma	Kalan Borç Tutarı	355,771.86
Finansman Türü	Mortgage	Aylık taksit tutarı	3,123.72
Ödeme Türü	Değişen Taksitli	Taksit adedi	117
Kampanya adı	Mortgage-Gayrimenkul	Kar Oranı	1.15%

Müşteri No	Müşteri Adı	Ürün	Taksit Sırası	Valör Tarihi	Tutar	Gecikme Gün
1	X	Mortgage	1	04.01.2016	2,367.99	0
1	X	Mortgage	2	01.02.2016	2,367.99	0
1	X	Mortgage	3	01.03.2016	2,367.99	0
1	X	Mortgage	4	01.04.2016	2,367.99	0
1	X	Mortgage	5	02.05.2016	2,367.99	9
1	X	Mortgage	6	01.06.2016	2,367.99	

Kaynak: Banka çalışanlarının deneyimleri ile elde edilmiştir.

X Müşterisi 0001 başvuru nosu ile İpotekli Tüketici Kredisi-Mortgage başvurusu yapmıştır. Ödemeleri değişkendir. Yani yıldan yıla değişiklik göstermektedir. Kar oranı %1.15 'tir. Finansman tutarı yani anapara 196.499.72 tl 'dir. Kredi tutarı 365.475.75 tl'dir. Taksit adedi 117 'dir. Aylık taksitleri ilk bir yıl 2367.99 tl'dir. Değişken ödemeli olduğu için 2. Yıl değişiklik gösterecektir. Örnek 2 tablo yapılandırma yapıldıktan sonraki ödeme tablosunu göstermektedir. Müşteri yapılandırma yapılmadan önce takibe alınmıştır. Bireysel ön idari takipte sorumlu olan Duygu Hanım 1 Ekim 2015 tarihinde müşteriyi arayarak ödeme sözü almış ve ödeme beklenmiştir. 5 Ekimde gecikme gün sayısı 94 gün iken kısmi tahsilat

yapılmış ancak gecikme devam ettiği için bir sonraki ekibe yönlendirilmiştir. Geciken taksit tutarı 7767.78 ‘dir. Müşteri 20 Kasım Ayşe Hanım tarafından tekrar aranmış yapılandırma için anlaşılması ön ödeme beklenmiştir. 30 Kasım 2015 ‘te ihtar gitmiştir. 90 günden dönmüş ve müşteri yeniden yapılandırma için ön ödemeyi yapmıştır ve yapılandırma gerçekleştirilmiştir. Yeniden yapılandırma yapıldıktan sonra Müşteri 30 Aralık 2015 ‘te başladığı ödemelerin ilk 4 taksidini sorunsuz şekilde ödemiştir. 5. Taksidin ödemesi kısmen gerçekleştirilmiştir. 9 gün gecikmededir. Müşteri yapılandırılan kredisinde de sorunlar yaşamaya başlamıştır. Yapılandırma yapılan kredi olumsuzluk halindedir. Müşterinin ileride yapacağı banka işlemlerinde diğer bankalar tarafından kendisine sorun oluşturacaktır.¹²⁸

Tablo 13. X Müşterisine Ait Memzuç Hesap

Dönem	Şube Adı	Ticaret Ünvan	Vergi No	Risk Grubu	Risk Türü	Kredi Limiti	Kısa Vade Risk	Orta Vade Risk	Uzun Vade Risk	Rees-kont	Tahakkuk	Toplam Risk	Banka ve Diğer Adet
31.3.16	1	X	00001	Genel Limit	001	199,596	0	0	0	0	0	0	4
31.3.16	1	X	00001	Nakdi	120	196,171	0	0	196,171	2,256	0	198,427	4
31.3.16	1	X	00001	Takip	300	3,277	3,277	0	0	0	0	3,277	4
31.3.16	1	X	00001	Takip	301	147	147	0	0	0	0	147	4

Tablo 13’de X müşterisine ait memzuç ekranda müşterinin 4 banka ve finans kurumu ile çalıştığı görülmektedir. Uzun vadede riski 196,171’dir. Toplam risk 198,427’dir.¹²⁹

¹²⁸ Banka çalışanlarının deneyimleri ile elde edilmiştir

¹²⁹ TCMB ekranından alınan bilgiler ve banka çalışanları deneyimleri ile elde edilmiştir

Örnek 3. Murabaha Kredisi ve Gecikme

Muhatap	Z	Finansman Tutarı	450,000.00
Müşteri	3	Kredi Tutarı	596,394.99
İşlem Türü	Murabaha	Kalan Borç Tutarı	487,500.28
Finansman Türü	İpotekli Tüketici Kredisi- Mortgage	Aylık taksit tutarı	9,939.92
Ödeme Türü	Değişken Ödemeli	Taksit adedi	60
Kampanya adı	Mortgage	Kar Oranı	0.9%

Müşteri No	Müşteri Adı	Ürün	Taksit Sırası	Taksit Tarihi	Tahsil Tarihi	Tutar	Gün Farkı	Durum
3	Z	Mortgage	14	24.12.2015	06.01.2016	826.64	13	Tahsil edildi.
3	Z	Mortgage	15	25.01.2016	Kısmi ödemeler gerçekleştirilmiştir 20/24.04.2016	61,581.74	94	Kısmen Tahsil Edildi
3	Z	Mortgage	16	24.02.2016	.	826.64	.	Tahsil edilmedi
3	Z	Mortgage	17	24.03.2016	.	826.64	.	Tahsil edilmedi
3	Z	Mortgage	18	25.04.2016	.	826.64	.	Tahsil edilmedi
3	Z	Mortgage	19	24.05.2016	.	826.64	.	Tahsil edilmedi
3	Z	Mortgage	20	24.06.2016	.	826.64	.	Tahsil edilmedi
3	Z	Mortgage	21	25.07.2016	.	826.64	.	Tahsil edilmedi
3	Z	Mortgage	22	24.08.2016	.	61,581.74	.	Tahsil edilmedi

Kaynak: TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.¹³⁰

Z Müşterisi Murabaha işlem türü ile 450,000.00 TL'lik değişken ödemeli Mortgage kredisi almıştır. Kredi tutarı anapara ve kar payı ile toplam 596,394.99 TL'dir. Müşterinin şu ana kadar ödemiş olduğu taksitlerden sonra kalan borç 487,500.28 TL'dir. Aylık taksit tutarı sistemin belirlediği ortalama 9,939.92 TL'dir. Banka kar oranı %0.9'dur. Müşteri ara ödemeleri yüksek bir taksitlendirme tablosu seçmiştir. 6 ay 826.64 TL aylık ödemeleri bulunurken 7. Ay ödemesi 61,581.74 TL olmaktadır. Önceki ödemelerinde de yaşanan sorunlar nedeniyle müşteri 9 Ekim tarihinde Banka personeli Hüseyin Bey tarafından aranmıştır. Müşteriden ödeme sözü alınmış ödeme beklenmiştir. 15 Ekim tarihinde tekrar aranmış ve tüm gecikmeleri kapatacağını iletmıştır ancak sözünü tutmamıştır ve bir sonraki ekibe intikal etmiştir. Ön idari takip ekibi 24 Aralık 2015 tarihinde müşteriyi tekrar aramıştır. Müşteri muhasebeci Necati Bey ile görüşmüştür. 25 Aralık 2015 tarihi için ödeme sözü alınmıştır. 27 Aralık'ta eşi ile görüşülmüş 30 Aralık yada 2 Ocak tarihinde kesin kapatılacağı söylenmiştir. Ocak ayından bu güne ödeme yapmamıştır. Sürekli gecikmeli müşteridir. Gecikme gün 94 günü aşmıştır. Müşteri sözünü tutmadığı için takibe alınmıştır.

Günümüzde bankalar sahip oldukları teknoloji ile müşterisi ile ilişkilerini çok yakından takip edebildikleri halde artık müşteri olarak görmediği tahsili gecikmiş alacak dosyası borçlusu ile olan ilişkilerinde doğal olarak sorunlar yaşamaktadır. Çeşitli tahsilat yöntemleri denenmesine rağmen borçlunun ödeme gücünün kredinin en az ana parasını kapatmaya yetmediği durumlarda çözümsüzlük noktasına gelinmektedir. Bunları çözmek için tavizler verilmesi (kar yada faiz oranlarının silinmesi olabilir, hatta ana parada indirim yapılması) gerekebilir. Banka ikna olsa dahi, tüm sağlıklı kredi portföyüne sızması muhtemel bir ödeyememe riskini alamayacağı için bu tür uygulamalardan uzak durmaktadır. Ve borcu varlık yönetim şirketlerine satarlar.¹³¹

¹³⁰ TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

¹³¹ TFKB çalışanları desteği ile oluşturulmuştur.

Tablo 14. Z Müşterisine Ait Memzuç Hesap

Dönem	Şube Adı	Ticaret Ünvan	Vergi No	Risk Grubu	Risk Türü	Kredi Limiti	Kısa Vade Risk	Orta Vade Risk	Uzun Vade Risk	Rees-kont	Tahak-kuk	Toplam Risk	Banka ve Diğer Adet
31.3.16	2	Z	00002	Gayri Nakdi	203	15,690	15,690	0	0	0	0	15,690	7
31.3.16	2	Z	00002	Genel Limit	001	600,357		0	0	0	0		7
31.3.16	2	Z	00002	Nakdi	100	100,000		0	74,835	6,752	0	81,587	7
31.3.16	2	Z	00002	Nakdi	120	439,067	6,241	0	426,682	6,041	10,228	449,192	7

Kaynak: TCMB ekranından alınan bilgiler ve banka çalışanları deneyimleri ile elde edilmiştir.

Tablo 14’de müşteri 7 banka veya finans kurumu ile çalışmaktadır. Nakdi kredi limiti 439,067’dir ve toplam riski 449,192’dir.¹³²

¹³² TCMB ekranından alınan bilgiler ve banka çalışanları deneyimleri ile elde edilmiştir.

BÖLÜM 8

8. SONUÇ

Ülkemizde bireysel kredi kullanımının son yıllarda yaygınlaştığı ve hızlı bir şekilde artmaya başladığı görülmektedir. Bu artışın nedenleri, banka açısından risklerin araştırılması açısından önemlidir.

Kredilerin izlenmesi ve kredi kayıplarının önlenmesi banka kredi portföy kalitesinin gözlenmesinde önemli bir süreçtir. Geri ödenmeyen kredilerin azaltılmasının temel amacı yanında kredi portföyünün kontrolü gerçekleşen ve karşılaşılma ihtimali olan zararın erken teşhisi, kredi politikalarının banka mevzuatının ve düzenlemenin takip edilmesi, kredi portföyünün düzenli olarak raporlanması, geri ödenmeyen krediler için karşılık ayrılması gerekmektedir.

Kredi kontrolü aşamasında kredilerin dağılımı incelenmeli ve dağılımın toplam riske etkisi takip edilmelidir. Sürekli denetim ile sorunlu kredilere zamanında müdahale etme olanağı elde edilebilmektedir. Kredilerin izlenmesi aşamasında finansal sorunların önceden tahmin eden erken uyarı sinyalleri bulunmaktadır. Kredi başvuru aşamasında gerekli tedbirlerin alınması ve titizlikle uygulanması bankanın ileride sorunlu kredi olma ihtimali olan durumdan soyutlanabilmektedir. Tabii bu durumda olağanüstü haller dışında geçerli olmaktadır (vefat vb.). Bunlar ile bankanın düşeceği başarısızlık durumu hakkında önceden önlemler alınabilmekte ve bankanın başarıya ulaşması sağlanabilmektedir.

Bu tezde, bireysel kredi kartlarından bahsedilmemiştir. Sadece bir bölümde bireysel kredi ve kredi, kartı borcu ödeyemeyen kişi sayısı verilerek yüzeysel geçilmiştir. Kredi kartlarına ait bir çalışma ayrıca kapsamlı olarak yapılabilir. Çalışmada bireysel kredi talebini (işsizlik, gelir, mesleki durum, medeni durum, yaş, eğitim seviyeleri), arzını (makro ve mikro faktörler, farklı para politikaları) ve maliyetini (kar oranları ya da faiz oranları, sipükülatif beklentiler, rekabet gibi) etkileyen faktörlerden de bahsedilmemiştir. Bu konular ayrı bir çalışma konusu olmalı çünkü geniş kapsamlıdır.

KAYNAKLAR

- Abdul-Rahman Yahia, İslam'da Bankacılık ve Finansman, Çevirenler TUĞ Salih & TUĞ Abdullah, İstanbul Zaim Üniversitesi
- Akgüç Öztin, Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi, Arayış Basım ve Yayıncılık, 2014
- Aktaş Ramazan, Firmaların Mali Başarısızlığının Nedenleri ve Mali Başarısızlığın Erken Uyarı Sinyalleri ile Tahmini, Asomedy, 2004, <http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedy/eylul2004/dosya/eylul2004.html> linkten erişim yapılmıştır.
- Aktepe İsak Emin, İslam Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık, Erkam matbaası, 2010
- Altıntaş M. Ayhan, Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği, 2006, Ankara Sanayi Odası, http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/yayinlarimiz/100_Soruda_Yeni_Turk_Ticaret_Kanunu-VERSIYON3.pdf
- Aras Osman Nuri & Öztürk Mustafa , Ekonomi Bilimleri Dergisi , 2011, Cilt 3. S. 2 (online)
- Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurulu, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/15178tbs_temel_gostergeler_mart_2016.pdf
- Battal Ahmet , Katılım Bankacılığının Farkları, 2010, http://www.yeniasya.com.tr/ahmet-battal/katilim-bankaciligininfarklari_200257 adresinden erişim yapılmıştır.
- Baykara Halid Velid & Yayar Rüştü , TOPSIS Yöntemi ile Katılım Bankalarının Etkinliği ve Verimliliği Üzerine Bir Uygulama, 2012, S.22
- BDDK-Bankacılık Kanunu
- BDDK, 2006, Yönetmelik, S.4
- Çam Alper Veli, Doğu Üniversitesi Dergisi 15 (1), 2014
- Çelik Faik, Kredi Talepleri-Banka Kredileri, 2014
- Doğan Sibel, Katılım Bankaları ve Ekonomiye Etkileri-Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2008, www.tkbb.org.tr
- Eskici Mustafa Mürsel, Türkiye'de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankaları'nın Müşteri Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, 2007
- Finansal Kiralama Derneği, www.fider.org.tr

Kaplan Cafer, Finansal Yenilikler ve Piyasa Üzerine Etkileri-Türkiye Örneği, Tartışma Tebliği No. 9910, TCMB Araştırma Genel Müdürlüğü, 1999, S.1

Katılım Dünyası, <http://katilimdunyasi.com/2014/05/05/memzuc-bilgileri-uzerinden-finansal-analiz-2/>

Kaya Murat, Bankalar açısından Basel Sermaye yeterliliği Uzlaşısı ve Kobiler Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, 2007

Kapağan Gönül, Bağlı Tüketici Kredileri, Yüksek Lisans Tezi, 2004

Katılım Dünyası, <http://katilimdunyasi.com/author/davut-pehlivanliar-com-tr/>

Koçel Tamer, Büyüyen İşletmelerde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları, İstanbul Ticaret Odası, Yayın no.1993-32

Kuveyttürk, 2015,

<http://www.kuveytturk.com.tr/?gclid=CLLzjcLTs0CFfMW0wodwBIB3Q> linkten erişim sağlanmıştır.

Kuveyttürk, 2016, www.kuveytturk.com.tr

Maliye Bakanlığı, Risk Yönetim, 2011 www.maliye.gov.tr linkten erişim sağlanmıştır.

Mevzuat Bilgi Sistemi, www.mevzuat.gov.tr

Mevzuat Dergisi, <http://www.mevzuatdergisi.com/2002/01a/01.htm>

Mishkin Frederic S. Para Politikası Stratejisi, 1992

Özsoy İsmail, Katılım Bankacılığı nedir? Ne değildir? , Yeni Ümit , 2013, Sayı: 100, <http://www.yeniumit.com.tr/konular/detay/katilim-bankaciligi-nedir-ne-degildir-nisan-2013> linkten erişim sağlanmıştır.

Özbay Faruk, Katılım Bankacılığı ve Türkiye'deki uygulamalar, Yüksek Lisans Tezi, 2014

Öztürk Kezban, Kredi Politikası ve Değerlendirmesi, Siyasal Kitabevi, 2015,

Öztürk Kezban, Kredi Politikası ve Değerlendirmesi, Siyasal Kitabevi, 2015,

Özen Sadettin & Gürsev Samet, Üretim ve Kalkınma Ekonomisi Sorunları ve Yönetimi, Üretim Ekonomisi Kongresi Sunumu,2014

[http://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Sadettin-%C3%96zen\(1\).pdf](http://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Sadettin-%C3%96zen(1).pdf)

Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-1.htm>

Şakar Birgül, Banka Kredileri ve Yönetimi, Beta Yayın, 2011

Sermaye Yeterliliği En Yüksek Bankalar, 07.09.2015 erişim tarihli yayın, <http://www.paramedy.com>

Seval Belkıs, Kredi Derecelendirmesi, Ders Kodu:1017, 2014,

http://serpam.org/wpcontent/uploads/Kredi_Derecelendirme.pdf

Sipahi Aslı & Kılınç Dilara & Cacına Burcu, İ.Ü Kuramsal Yönetim Dergisi, Risk Yönetimi ve Risk Yönetiminin Kuramsal Yönetim Açısından Önemi, 2011, S.18, <http://www.slideshare.net/ilkerserdar/riskynepptppt>

Şahin İlhan, Doktora Tezi, Basel II Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı, Gelişmekte Olan Ülkelerin Bankacılık Sektörüne Etkisi ve Türkiye Örneği, 2010,

Şahbaz Nazan, Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2010, S.65

Şahbaz Nazan ve İnkaya Ahmet, Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri, 2014, S. 72, <http://hdl.handle.net/11492/977>

Somel Cem, Makroiktisada Giriş, Yordam Kitap, 2014, S.25, 73, 168

TFKB Tahsis Çalışanları

Türk Ekonomi Bankası, <http://www.teb.com.tr/kobiyim/gayrinakdi-krediler/>

TFKB İnsan Kaynakları

TFKB, 2015, Faaliyet Raporu

TKBB, Düzenlemeler

TFKB-Türkiye Finans Katılım Bankası çalışanları desteği

TCMB Ekranı

TBB-İstatistik raporlar

Türkiye Finans Katılım Bankası, www.turkiyefinans.com.tr

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kanunlar, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>

Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr

Ustaoğlu Didar, Türkiye’de Katılım Bankacılığı Sektördeki Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, 2014

Vakıfbank, <http://www.vakifbank.com.tr/forfaiting.aspx?pageID=393>

Yeni Şafak, <http://www.gunlukkozeyazilari.com/e/nazif-gurdogan-yeni-safak-kose-yazilari>

Yazıcı Mehmet, Bankacılıkta Kredi Tahsisi, Seçkin yayınevi, 2011

Yardımcıoğlu Mahmut, Mevduat ve Katılım Bankalarının Performanslarının karşılaştırılması, 2014

Yılmaz Osman Nihat, Faizsiz Bankacılık İlkeleri ve Katılım Bankacılığı, Eğitim No:2009/2010-51, 2010 www.tkbb.org.tr,

Seven Ünal, Finansal Gelişmişlik ve Ekonomik Büyüme, 2015, <http://iktisat.biz/2015/08/30/finansal-gelismislik-ve-ekonomik-buyume/> linkten erişim yapılmıştır.

<http://www.destekfinans.com/Factoring-Hakkinda>

www.bankalar.org

<http://www.muhasabedersleri.com/ekonomi/isletmenin-sorumluluklari.html>

www.MuhasebeTR.com

<http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/yilmazvelioglu/011/>

<http://www.hurriyet.com.tr/bddk-en-onemli-sorun-grup-kredileri-81121>

<http://www.mbaskool.com/business-concepts/finance-accounting-economics-terms/6852-back-to-back-loan.html> web adresindeki bilgilerden oluşturulmuştur.

